

Begroting 2024

en Meerjarenraming 2025-2027

Voorwoord

Geachte inwoners en ondernemers van Zwijndrecht en Heerjansdam,
Geachte leden van de raad van de gemeente Zwijndrecht,

"Alleen op tegenwind stijgt de vlieger"

De samenleving gaat door onzekere tijden. In steeds meer gezinnen leiden de stijgende prijzen tot onzekerheden. En ook voor veel ondernemers, van ZZP-ers tot grote bedrijven, groeien de uitdagingen, door onder meer de stijgende kosten en de uitdaging om voldoende personeel te werven en behouden.

Deze uitdagingen gaan ook aan de gemeente niet voorbij. Maar juist vanwege de onzekerheden en kwetsbaarheden voor de inwoners en ondernemers in Zwijndrecht en Heerjansdam, is de uitvoering van het raadsprogramma "Krachtig Zwijndrecht 2.0" misschien wel belangrijker dan ooit. Want juist daarmee maken we Zwijndrecht krachtiger!

In de Kadernota 2024 heeft het college de gemeenteraad betrokken bij de noodzaak om een scherpere financiële strategie te volgen. Immers, zonder wijziging van de financiële kaders

Het college is verheugd te melden dat u een begroting wordt gepresenteerd die voor 2024 en 2025 een sluitend perspectief biedt. Daarmee is het uitgangspunt gerealiseerd dat verwoord stond in de Kadernota. De daarin door de gemeenteraad vastgestelde nieuwe financiële strategie is daarin leidend geweest, maar kon nog niet volledig gerealiseerd worden.

Het sluitend perspectief voor 2024 en 2025 stelt de raad en college in staat het raadsprogramma, alsmede onze wettelijke taken, onverkort uit te voeren. Echter, dit is gerealiseerd zonder dat er voor die jaren balans is tussen de inkomsten en uitgaven. De val van het kabinet heeft er toe bijgedragen dat de ontwikkeling van het gemeentefonds op het moment van het opstellen van deze begroting nog erg onzeker is.

Ook kon in de uitvoering van de financiële strategie het benutten van de financiële ruimte die door structurele (maar steeds wisselende) onderbesteding nog niet worden ingezet. Uiteraard blijft het college zich inzetten om, naast het blijvend verscherpen van onze kostenramingen, ook de Rijksoverheid te overtuigen de eisen voor onnodige hoge dekkingsgraden los te laten.

Het sluitend perspectief voor 2024 en 2025 kon worden gerealiseerd door een positieve afstemming met de toezichthouder op onze financiën, de Provincie Zuid-Holland. Gemeente Zwijndrecht zal in de komende jaren als pilotgemeente fungeren voor de provincie. Hierdoor is het mogelijk om de komende twee jaar onze reserves in te zetten voor het uitvoeren van ons raadsprogramma.

Reserves zijn eindig en dat realiseren wij ons terdege. Het college ervaart dit dan ook als een tijdelijk maatregel, die de noodzakelijke ruimte biedt om meer inzicht in onze financiële toe-

komst te verkrijgen. Het Rijk heeft nog immer geen klare wijn geschonken over hoe de financiële verhoudingen tussen overheden er vanaf 2026 uitzien. Zwijndrecht schenkt wel klare wijn; de inzet van onze reserves is tijdelijk en blijft binnen de kaders die de gemeenteraad daarvoor in de begroting zal stellen.

Deze strategie voorkomt bezuinigingen op korte termijn, terwijl de lange termijn nog niet zeker is. Echter, vanaf 2026 is het financiële perspectief zodanig negatief, dat voorbereidingen op bezuinigingen onvermijdelijk zijn. Ook daarin schenken wij klare wijn. Het college stelt de gemeenteraad dan ook voor te starten met een route om tot een structureel sluitende begroting komen vanaf 2026.

Onze pilotstatus geeft ons de mogelijkheid om naar 2026 toe te werken op een weloverwogen manier. Allereerst onderbouwt het college de (positieve) effecten van reeds ingezette maatregelen, zoals de lokale sturing binnen het sociaal domein en de resultaten van investeringen in veerkrachtige wijken. Daarnaast zullen scenario's worden ontwikkeld op basis waarvan in samenspraak met de gemeenteraad een beeld kan worden gevormd van noodzakelijke keuzes – en ook alleen noodzakelijke keuzes-.

Opgaven en kerntaken

In deze begroting leest u verdeeld over de vijf programma's met welke inzet van mensen en middelen het college de doelen uit het raadsprogramma wil realiseren. Speerpunten als bouwen aan vertrouwen, bouwen aan een divers woningaanbod, bouwen aan gezondheid en welzijn, bestrijden van armoede en bouwen aan een schone en duurzame omgeving.

We willen dat Zwijndrecht beter dan ooit voorbereid is op de veranderende tijden: maatschappelijk, thuis, op straat en binnen het lokale bedrijfsleven.

Nieuw in de begroting

Niet alleen woorden, we willen ook in cijfers beter vatten wat de effecten zijn van hetgeen de gemeente doet voor inwoner, ondernemer en bezoeker van onze mooie gemeente. Hiervoor zullen de effectindicatoren, voorzien van nulmetingen, worden ingezet voor het uitdrukken van de voortgang in het realiseren van het raadsprogramma. Steeds meer overheden en bedrijven geven uitdrukking aan hun duurzame doelstelling aan de hand van de Sustainable Development Goals (SDG's). Conform de wens van de gemeenteraad in het raadsprogramma zijn deze SDG's verder toegelicht in deze begroting. Dit draagt niet alleen bij aan het inzicht wat (lokale)overheden -wereldwijd- doen voor een krachtiger wereld, maar maakt onze prestaties daarin ook beter vergelijkbaar met het bedrijfsleven.

Zwijndrecht werkt verder aan een krachtiger Zwijndrecht. En al moeten we ons voorbereiden op meer tegenwind, laten we niet vergeten dat juist dan de vlieger veel hoger komt.

Hartelijke groet,
namens het college van burgemeester en wethouders,

Tycho Jansen
Wethouder Financiën

Inhoud

Voorwoord	1
Hoofdstuk 1 Inleidend hoofdstuk	4
Hoofdstuk 2 PROGRAMMAPLAN	7
Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie	8
Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière	15
Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie	19
Programma 4 Welzijn, zorg, sport en cultuur	25
Programma 5 Duurzame en veilige leefomgeving	33
Algemene dekkingsmiddelen en Financiën	38
Doelstellingen programma's	42
BBV-indicatoren (verplichte indicatoren)	53
PARAGRAFEN	57
Paragraaf Lokale heffingen	58
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	69
Paragraaf Financiering	82
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	89
Paragraaf Bedrijfsvoering	94
Paragraaf WOO	99
Paragraaf Verbonden partijen	100
Paragraaf Grondbeleid	116
FINANCIELE BEGROTING	125
A. Overzicht van baten en lasten en de toelichting	126
B. Uiteenzetting financiële positie en de toelichting	135
Bijlage	143

Hoofdstuk 1 Inleidend hoofdstuk

Inleiding

Terugblik Kadernota

Eind juni is de Kadernota 2024 in de raad vastgesteld. Dat houdt in dat:

1. de kadernota het uitgangspunt is voor de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027;
2. het college de opdracht te geven om de financiële strategie vanaf 2026 voor te bereiden.

Bij de behandeling van de Kadernota 2024 is aanvullend een aantal afspraken gemaakt, samengevat in de motie "Weer baas over de eigen portemonnee" kenmerk 23M3, d.d. 27 juni 2023:

- met hoge prioriteit een gesprek over deze systematiek [de wijze van beoordelen van de begroting] met provincie en rijk aan te gaan.
- deze systematiek ter discussie te stellen bij provincie en rijk;
- in dit dossier mee op te trekken met collega gemeenten (die dezelfde problematiek hebben).

De in de kadernota geschetste ontwikkelingen leiden tot het volgende financiële beeld:

* € 1.000

Geraamd resultaat Kadernota 2024		2024	2025	2026	2027
A	Actueel geraamd resultaat (per 9 mei)	596	1.205	-7.610	-8.378
B	Gemeentefonds eerdere circulaire	835	953	3.172	748
C	Reguliere ontwikkeling inkomsten	5.637	5.397	5.647	6.117
D	Reguliere ontwikkeling uitgaven	-5.104	-5.104	-5.104	-5.104
E	Ontwikkeling verbonden partijen	-8.334	-8.334	-8.334	-8.334
G	Claims / Ruimtevragers structureel	-885	-979	-1.009	-1.017
H	Kapitaallasten	-242	-400	-316	-123
I	Dekkingsmaatregelen / sporen	5.109	4.659	3.609	5.859
	Indicatieve STRUCTURELE ruimte kadernota 2024	-2.388	-2.602	-9.945	-10.232
J	Dekking uit onderuitputtingen	2.388	2.602	0	0
	Geraamd resultaat	0	0	-9.945	-10.232

Alle jaren lieten een tekort zien. Dat geldt nog steeds in deze primaire begroting 2024.

Een tekortbegroting leidt tot preventief toezicht, waardoor wij geen baas meer kunnen zijn over de eigen portemonnee. Dat vinden wij niet gewenst. Daarom is de financiële strategie in de kadernota uiteengezet, wat neer komt op:

- mogen begroten van de in onze ogen structurele onderuitputtingen voor de eerste twee jaar
- het inzetten van reserves voor (nieuw) beleid gedurende de eerste jaren en gedurende de tijdelijke looptijd van nieuw beleid
- het voorbereiden van een plan van aanpak om de ravijnjaren 2026 en 2027 structureel voor het eigen aandeel in het tekort, op te kunnen vangen.

Gesprek provincie

We zijn, zoals aangegeven in de motie, het gesprek aangegaan met de toezichthouder (provincie) en zij biedt ons ruimte om reserves in te kunnen zetten voor nieuw beleid.

Belangrijke randvoorwaarden zijn dat dit én afgebakend is voor de duur van twee jaar (2024 en 2025) in een dekkingsreserve én dat we expliciet besluiten welke beleidsonderwerpen vanuit die reserve gedekt worden. Daarnaast geldt onverkort de harde financiële eis dat we genoeg geld in de algemene reserve houden om risico's die zich voor kunnen doen, af te dekken.

De provincie stelt zich op het standpunt dat als er onderuitputtingen zijn, deze ook concreet benoemd moeten zijn (= een budget moet verlaagd worden). Op een centrale plek een onderuitputting begroten wordt niet als acceptabel gezien. Dit is dan ook geen optie voor de begroting 2024.

Voor 2026 geldt onverkort uw opdracht uit de kadernota om tot een financieel beleid te komen dat vanaf 2026 tot een structureel sluitende begroting leidt.

Met deze geboden ruimte verwachten we dat de Begroting 2024 de ruimte gaat bieden om het beleid voort te zetten. Belangrijke winst is dat we de tijd en ruimte krijgen om tot een gedegen antwoord te komen op de financiële opgave die voor ons ligt.

Financieel beeld Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Het beeld van de Kadernota 2024 is ongewijzigd. Wel hebben we in de begroting nieuwe ontwikkelingen verwerkt, wat leidt tot een verslechtering van 2026 en verder.

* € 1.000,-

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Geraamd resultaat Kadernota	-	-	-9.945	-10.232
Eerste bestuursrapportage 2023	-443	-443	-426	-426
CAO / werkgeversdeel	-476	-335	-324	-316
Inkomsten rijk	1.314	1.373	116	-239
Kapitaal- en rentelasten, overig	-812	-887	-1.101	-1.525
Indexatie inkomsten	260	254	233	249
Reservemutatie	158	38	-	-
Geraamd resultaat Begroting	-	0	-11.447	-12.490

Toelichting afwijkingen

CAO / werkgeversdeel

Dit is de invloed van salarismaatregelen op pensioengevend inkomen. De pensioengrondslag wordt jaarlijks per 1 januari vastgesteld volgens het ABP Pensioenreglement. Dit betekent dat de structurele salarisverhogingen van 240 euro en 2% per 2 januari 2023 per 1 januari 2024 tot het pensioengevend inkomen worden gerekend. Zie ook de website van ABP.

Inkomsten van het rijk

Het betreft hier de raming van de inkomsten van het rijk op basis van de meicirculaire 2023. Daarnaast hebben we in de begroting ook rekening gehouden met compensatie voor de opvang van Oekraïners. De effecten van de meicirculaire 2023 en de compensatie voor de opvang van Oekraïners waren nog geen onderdeel van de Kadernota 2024.

Kapitaal- en rentelasten

Met het verwerken van de kaders, kunnen verschillen ontstaan in de hoogte van de kapitaallasten. Deze zijn klein. Het grootste verschil is ontstaan door de ontwikkeling van de rentepercentages voor geldleningen. Deze zijn ten opzichte van de vorige begroting met een paar procenten gestegen, waardoor de rentelasten stijgen met ongeveer € 0,9 tot € 1,0 miljoen per jaar. Deze ontwikkeling was

nog niet meegenomen bij de kadernota. De rentepercentages waren nogal aan verandering onderhevig en lijken ten tijden van de begrotingsopstelling minder te fluctueren waardoor we een betere inschatting kunnen maken van de rente-effecten.

Indexatie inkomsten

Bepaalde indexaties van inkomsten waren nog niet in de cijfers van de kadernota meegenomen, bijvoorbeeld die van de leges en huuropbrengsten.

Reservemutatie

Het geraamde tekort is hoger dan bij de kadernota is gepresenteerd. Daardoor is in 2024 € 158.000 en in 2025 € 38.000 extra onttrekking aan de algemene reserve nodig. Deze bedragen worden gestort in de nieuwe dekkingsreserve.

Financiële positie

Met deze aanpak komt de algemene reserve op het minimumniveau en zijn straks zeer beperkt begrotingswijzigingen mogelijk, behalve als deze wijzigingen geen extra geld kosten. Bij de verdere uitwerking van de strategie zullen we hierop terugkomen. Voor een toelichting en huidige stand van zaken verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

In deze krappe tijden kunnen we wel concluderen dat dit niet ten koste gaat van de financiën van onze inwoners. De lokale lasten stijgen beperkt (paragraaf lokale heffingen).

Met deze begroting kunnen we de versterking van de Zwijndrechtse samenleving in stand houden en verder werken aan het raadsprogramma Krachtig Zwijndrecht 2.0.

Begroting 2024 – 2027

Hoofdstuk 2 PROGRAMMAPLAN

Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie

1.1 Inleiding

Een 'Krachtig Zwijndrecht' is een Zwijndrecht waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeente in vertrouwen met elkaar werken aan maatschappelijke opgaven. De gemeente is er vooral om te voorzien in zorg, huisvesting, gedegen onderwijs, werk, een schone en veilige leef- en werkomgeving. Zo bouwen we aan een Zwijndrecht en Heerjansdam van en voor inwoners. Verwachtingen en behoeften in de samenleving veranderen regelmatig en in een steeds hoger tempo en komen tot uiting in maatschappelijke vraagstukken. Dat vraagt om een overheid die hier tijdig op in kan spelen en kan schakelen tussen haar verschillende rollen (rechtmatige, presterende, netwerkende en responsieve overheid). Niet alleen ons takenpakket verandert, maar ook de verhouding tussen de gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. In zijn algemeenheid hebben we een kloof te dichten tussen overheid, inwoners en ondernemers waarop we deels zelf invloed hebben. Daarmee is het bouwen aan het onderling vertrouwen één van onze belangrijkste gezamenlijke opgaven. Het jaar 2023 stond vooral in het teken van voorbereiding en uitvoering en vertaling van de Quick Scan Lokale Democratie. In 2024 gaan we verder met de uitvoering van het 'Plan van aanpak Bouwen aan vertrouwen – Zwijndrecht Luistert'. In dit hoofdstuk is aangegeven waar we concreet aan gaan werken.

Niet alleen de lokale overheid staat voor de opgave het vertrouwen van inwoners en ondernemers te laten groeien. Ook de Rijksoverheid staat voor deze opgave. Echter, de relatie tussen de gemeente en onze nationale overheid is in de afgelopen jaren op meerdere manieren onder druk komen te staan. Of het nu gaat om onvoldoende beleidsvrijheid en middelen voor het uitvoeren van onze taken of de onzekerheid van de ontwikkeling van het gemeentefonds; gemeenten komen meer en meer in de knel. Helaas blijkt het opnieuw noodzakelijk de Rijksoverheid bewust te maken van de urgentie om voorgenomen kortingen te herzien.

Bij het vaststellen van de kadernota heeft de gemeenteraad het college opdracht gegeven ons voor te bereiden op de financieel onzekere tijden die komen. Dit betekent een plan voor de dreigende tekorten vanwege het financieel ravijn, wanneer na 2026 het gemeentefonds ernstig wordt verkleind. Dit betekent dat al in de begroting 2024 gezocht is naar een scherpere verdeling tussen incidentele en structurele kosten en de bijbehorende dekking.

1.2 Opgave Bouwen aan vertrouwen: Zwijndrecht Luistert

Het bouwen aan vertrouwen is in een steeds veranderende omgeving geen eenvoudige opgave. Het is ook geen opgave die zich laat vangen in eenvoudige korte termijn oplossingen. Bouwen aan vertrouwen vraagt blijvend aandacht en inzet van raad, college en ambtelijke organisatie en begint met luisteren en het goede voorbeeld geven. Onder de naam '**Zwijndrecht Luistert**' werken we samen (gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie) met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners aan wederzijds vertrouwen. Dat doen we aan de hand van drie bouwstenen die onderling sterk met elkaar verbonden zijn: **dienstverlening**, **participatie** en **communicatie**. Door te werken aan de hand van deze bouwstenen willen we bereiken dat het samenwerken aan maatschappelijke en ruimtelijke opgaven in Zwijndrecht vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid in de genen zit van iedereen in Zwijndrecht.

In 2024 voeren we onderdelen van het 'Plan van aanpak Bouwen aan Vertrouwen' uit. Het plan is aangevuld met opbrengsten van de vragenlijst Zwijndrecht Luistert (Quick Scan Lokale Democratie). Onze aanpak is flexibel en kan worden aangepast wanneer de omstandigheden daarom vragen. Deze opgave staat in het teken van een zelfbewuste en dienende overheid die snel kan inspelen op veranderingen in de samenleving en die de **kennis** en **kunde** vanuit de **samenleving** goed benut. Een

overheid die vanuit **gelijkwaardigheid** met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners samenwerkt en hen betreft op een manier die bij hen past. Hierin is een belangrijk aandachtspunt vanuit de Quick Scan Lokale Democratie dat inwoners graag persoonlijk contact willen met de gemeente.

In het kader van de vorming van de nieuwe economische visie is onder ondernemers een enquête 'Zwijndrecht Luistert' uitgezet. De resultaten alsmede de participatie van een breed samengestelde begeleidingsgroep, wordt begin 2024 samengebracht in een raadsvoorstel voor een economische visie en agenda.

Dienstverlening

Zwijndrecht streeft er naar zichtbaar, benaderbaar en betrokken te zijn. vanuit de opgave Bouwen aan vertrouwen werken we, naast versterken van participatie en het verbeteren van de communicatie, ook aan de dienstverlening van de gemeente Zwijndrecht. Dit doen we door in 2024 verschillende projecten uit te voeren die de dienstverlening van de gemeente versterken:

- Een Zwijndrechts Dienstverleningsconcept (klik-bel-kom) dat doorklinkt in alles wat we doen en waardoor inwoners en ondernemers excellente dienstverlening ervaren via de website (klik), telefoon (bel) en live (kom);
- Het huis van de gemeente; de plek waar inwoners zonder drempels terecht kunnen met hun vragen. Daarvoor werken we in 2024 een programma van eisen uit om de begane grond van het gemeentehuis zo in te richten dat iedereen, van inwoner en ondernemer tot raadslid en ambtenaar, zich welkom voelt;
- De inzet van een gastheer / gastvrouw, die inwoners en ondernemers welkom heet in het gemeentehuis en doorverwijst naar de juiste plek binnen de gemeente;
- Het verder versterken en uitbreiden van de loketfunctie inclusief het sociaal loket in het gemeentehuis. Inwoners en ondernemers worden hier zo veel mogelijk in 1 keer geholpen;
- Het versterken van de dienstverlening aan ondernemers. In het bijzonder waar het werkgeversvraagstukken betreft. Hiertoe brengen we het aanbod van voorzieningen voor ondernemers van meerdere diensten samen, waaronder het werkgevers-servicepunt Baanbrekend, de Sociale Dienst Drechtsteden en het Regionaal Bureau Zelfstandigen.

Servicegemeente Dordrecht (SGD)

Een deel van onze dienstverlening hebben we ondergebracht bij de Servicegemeente Dordrecht. In 2022 zijn het voormalig Servicecentrum Drechtsteden (SCD), Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD), Onderzoekscenrum Drechtsteden (OCD) en Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD) hier ondergebracht. Diensten als informatie- en communicatietechnologie (ICT), personeelszaken en communicatie zijn hier belegd. De ambitie van de servicegemeente is ruimte te vinden voor innovatie van de dienstverlening. We maken afspraken over de diensten en producten die we afnemen van de servicegemeente waaraan in onze organisatie behoefte is.

In 2024 werken we in de Drechtsteden aan het verder vormgeven van een transparante en breed gedragen dienstverlening en financiering van de SGD. Dat is onderdeel van de afgesproken evaluatie van de SGD. We werken aan het sturingsmodel, de producten en dienstencatalogus, het financieringsmodel en het kosten verdeelmodel. De inzet van Zwijndrecht is om op deze onderwerpen input aan te leveren die aansluit bij de dienstverlening die we in Zwijndrecht nodig hebben en die daar qua kosten bij aansluit. De in 2022 uitgesproken ambities zien we daarbij graag terug in het aanbod vanuit de servicegemeente.

Participatie

Bouwen aan vertrouwen betekent dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en gemeente als gelijkwaardige partners samenwerken. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kunnen actief betrokken zijn bij de planvorming en de uitvoering in hun directe (leef)omgeving. Andersom faciliteren we hen bij initiatieven die bijdragen aan een 'Krachtig Zwijndrecht'. Participatie gaat over hoe we er met elkaar voor zorgen dat deze ruimte en samenwerking in de komende jaren verder wordt uitgebouwd. De betrokkenheid van kinderen en jongeren uit Zwijndrecht bij onderwerpen die hen nu of in de toekomst raken is daarin een van onze speerpunten. Onze inzet voor 2024 is mede bepaald door wat inwoners hebben meegegeven in de Quick Scan Lokale Democratie. In 2024 werken we aan:

- Een vast aanspreekpunt voor plannen en ideeën van inwoners en ondernemers;
- Duidelijkheid over de ruimte die inwoners en ondernemers van de gemeente krijgen om iets in te brengen, mee te denken of mee te beslissen;
- Duidelijke communicatie over wat er met de ideeën of inbreng van inwoners en ondernemers is gedaan;
- Een participatieverordening waarin de lokale richtlijnen voor inwonersparticipatie en overheidsparticipatie worden opgenomen. Hierin vinden de participatiewijzer, Pak Aan, Participatie onder de omgevingswet, jongerenparticipatie, kinderparticipatie en het recht om uit te dagen een plek;
- De randvoorwaarden om in Zwijndrecht maximale ruimte te bieden voor lerend ontwikkelen (in plaats van minimale participatie eisen onder de omgevingswet);
- De betrokkenheid van jongeren bij minimaal 4 maatschappelijke of ruimtelijke onderwerpen die door hen zelf worden aangedragen. Dit doen we samen met maatschappelijke partners zoals het onderwijs en het jongerenwerk.
- De betrokkenheid van kinderen bij minimaal 2 – 3 maatschappelijke of ruimtelijke onderwerpen. Dit doen we samen met maatschappelijke partners en met de inzet van de kinderburgemeester en kinderambassadeurs.
- Het realiseren van meer wijkplatforms/ buurtplatforms in Zwijndrecht. We verstevigen hun positie als vertegenwoordiging en spreekbuis vanuit de wijk richting de gemeente en hun rol bij inwonersparticipatie en overheidsparticipatie in de buurten van Zwijndrecht.

Communicatie

De manier waarop we informatie met elkaar delen en ideeën uitwisselen is een belangrijk ingrediënt voor het bouwen aan vertrouwen. Vragen vanuit de samenleving moeten snel, duidelijk en volledig worden beantwoord. Opmerkingen worden snel, duidelijk en volledig van een reactie voorzien. Communicatie gaat over hoe de gemeente werkt aan communicatie die uitnodigend, duidelijk en toegankelijk is voor iedereen. Met onze inzet zorgen we ervoor dat iedere inwoner (en ondernemer) in Zwijndrecht mee kan doen. Dit betekent dat we in 2024 verder werken aan:

- **Heldere en begrijpelijke communicatie richting inwoners.** In 2023 hebben we de verder stappen gezet in het begrijpelijker maken van onze schriftelijke communicatie. De meest verstuurde en meest impactvolle brieven zijn bekeken en samen met Bureau Duidelijke Taal worden deze brieven herschreven. Ook hebben inwoners feedback gegeven op nieuw ontworpen folders en teksten, bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen. In 2024 gaan inwoners merken dat onze brieven er anders uitzien en uitnodigend, duidelijk en toegankelijk zijn geschreven. Als inwoners ondanks deze aanpassingen vragen hebben dan is in de nieuwe brieven duidelijk aangegeven bij wie zij terecht kunnen. In 2024 passen we stapsgewijs al onze brieven hierop aan.

- **Opstellen en uitvoeren van een sociale mediastrategie.** De gemeente werkt met berichten op verschillende sociale media en hierop wordt door inwoners en ondernemers vaak gereageerd. Wanneer inwoners vragen stellen of met ideeën komen willen we hier graag snel en goed op reageren. We maken afspraken over de manier waarop we onze sociale media kanalen inzetten en hoe we reageren op de vragen of ideeën van inwoners in de reacties op onze berichten. Dat leggen we vast in een sociale mediastrategie die in 2024 wordt uitgevoerd. Het resultaat daarvan is dat inwoners vaker reactie krijgen op hun berichten en bij vragen of ideeën worden gekoppeld aan een ambtenaar.
- **Uitnodigende, duidelijke en toegankelijke gemeentelijke website.** In 2023 hebben we ervoor gezorgd dat de gemeentelijke website voldoet aan alle wettelijke eisen van toegankelijkheid. Samen met inwoners gaan we aan de slag met een verbeterplan om de website in te richten op basis van hoe inwoners zoeken naar hun informatie. Hiermee zorgen we ervoor dat onze informatie goed vindbaar is en in begrijpelijke taal geschreven is.

1.2.1 Sustainable Development Goals (SDG's)

Met de uitvoering van het raadsprogramma draagt Zwijndrecht bij aan meerdere van de mondiale doelen om de wereld tot een betere plek te maken. Specifieke bijdragen in dit programma zijn bijvoorbeeld:

Sterke publieke diensten: we werken samen met maatschappelijke partners lokaal, in de Drechtsteden en in Zuid Holland Zuid aan de manier waarop we producten en diensten aanbieden waarvoor we als gemeente verantwoordelijk zijn en hoe we deze toegankelijk maken voor inwoners. In het gemeentehuis werken we samen met onder andere de Sociale Dienst Drechtsteden en het Vivera Sociaal Wijkteam in het loket waar inwoners en ondernemers met al hun vragen terecht kunnen.

Partnerschap om doelen te bereiken: Lokaal werken we samen met inwoners en maatschappelijke partners aan maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken zoals wonen, armoede, welzijn en zorg. Regionaal werken we samen vanuit de Groeiagenda (Zuid Holland-Zuid) en via Smart Delta Drechtsteden aan het bereiken van gezamenlijke doelen op het gebied van bijvoorbeeld wonen, duurzaamheid en brede welvaart.

1.3 Overige programmaonderdelen

Regionale Samenwerking

Zwijndrecht is onderdeel van een aantal regionale samenwerkingsverbanden op Zuid-Holland Zuid niveau en in de Drechtsteden om onze doelen op het gebied van wonen, duurzaamheid en brede welvaart te behalen. Naast de regionale samenwerking in Zuid-Holland zuid en de Drechtsteden investeren we in intensievere samenwerking via netwerken als de M50 (Middelgrote gemeenten) en benutten we de lobby van de VNG.

Groeiagenda (Zuid-Holland Zuid): In het vierde kwartaal van 2023 is de uitvoeringsagenda van de groeiagenda vastgesteld. In 2024 werken we regionaal aan de uitvoering daarvan. De focus voor Zwijndrecht ligt hierbij op twee onderwerpen:

- Om gesteld te staan voor de opmars van de elektrische auto brengen we vanuit het Zwijndrechtse thema bereikbaarheid en mobiliteit het beleid ten aanzien van de laadpaleninfrastructuur op orde.
- Regionale afstemming en samenwerking om binnen het Zwijndrechtse thema wonen en bouwen de juiste woningvoorraad te realiseren.

De **Smart Delta agenda** is een samenwerking met de triple helix partners in de Drechtsteden (Onderwijs, bedrijfsleven en overheid). Deze uitvoeringsagenda is ondersteunend aan de Groeiagenda. Samen met de andere Drechtstedengemeenten zetten we in op een stevige lobby (Public Affairs) richting provincie, rijk en Europa om:

- Onze opgaven en projecten onder de aandacht te brengen;
- Aandacht te vragen voor wetgeving die helpt bij de uitvoering van onze opgaven en projecten;
- Subsidies binnen te halen voor de uitvoering van onze opgaven en projecten.

Zwijndrecht levert hiervoor in 2024 personele inzet net als in het afgelopen jaar. Onze inzet is om onze opgaven en projecten op de agenda te krijgen.

Smart Delta Drechtsteden: Kansen voor bereikbaarheid, werkgelegenheid, onderwijs en woningbouw gaan vaak over de grenzen van gemeenten heen. Daarom hebben de Drechtsteden en Gorinchem de handen ineen geslagen. Samen investeren we in onze eigen gemeenten én in de regio in een aantrekkelijk woon- en werkgebied voor zowel bestaande als nieuwe inwoners.

Om te zorgen dat het ook in de toekomst een aantrekkelijk gebied blijft, moet geïnvesteerd blijven worden in mensen, innovatie en in de economie. Dankzij de **Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem** kunnen inwoners rekenen op: verbetering van de ruimtelijke inrichting om te wonen en recreëren aan het water, meer innovatie voor een toekomstbestendige regio en onderwijs dat beter aansluit op de arbeidsmarkt. We zetten in op een drietal onderwerpen waarvoor we via de regio een aanvraag indienen voor een nieuwe regiodeal. Ook wanneer deze deal niet wordt toegekend zoeken we voor de volgende onderwerpen in 2024 de samenwerking regionaal om deze te realiseren:

- 1) Veerkrachtige Buurten in samenwerking met de gemeenten Sliedrecht en Papendrecht met als doel de brede welvaart in buurten, waar de veerkracht laag is, te verbeteren. Dit doen we samen met triple helix partners (onderwijs, kinderopvang, woningbouwcorporaties, welzijn en zorg en gemeente).
- 2) Groenblauwe dooradering met als doel tot een nieuw regionaal netwerk van groenblauwe structuren te komen. Dat betekent het met elkaar verbinden en versterken van groenblauwe gebieden in de regio.
- 3) Intensivering kadegebruik en ruimtegebruik op de kade Groote Lindt t/m Gors. Doel is om de kade intensiever te gebruiken voor watergebonden kavels. We sluiten aan bij het project Poort aan de Noord van de gemeente Alblasserdam.

Verkiezingen

De verkiezing van de leden van het Europees Parlement wordt eens in de 5 jaar gehouden. Er bestaat binnen Europa geen uniforme verkiezingsprocedure voor het Europees Parlement. Ook de stemming vindt niet in alle lidstaten op dezelfde dag plaats. De volgende verkiezing voor de Nederlandse leden in het Europees Parlement vindt plaats op 6 juni 2024. We vinden het belangrijk dat iedereen die in

Zwijndrecht mag stemmen dit ook kan doen. Samen met onze maatschappelijke partners werken we daarom aan goede toegankelijkheid en spreiding van onze stemlocaties.

1.4 Effectindicatoren

- **Het vertrouwen in de samenwerking aan maatschappelijke opgaven uitgedrukt in een cijfer (Nulmeting vindt plaats in 2023)**

De belangrijkste ambitie uit het programma Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie is het 'In vertrouwen met elkaar samenwerken aan maatschappelijke opgaven'. 'Met elkaar' betekent hier de samenwerking tussen inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeente. We willen weten hoeveel vertrouwen de betrokken partijen hebben in die samenwerking. We meten dit aan de hand van een uitvraag onder partijen die betrokken zijn bij maatschappelijke opgaven. Het vertrouwen in de samenwerking wordt uitgedrukt in een cijfer.

We kiezen voor deze indicator omdat hierin het vertrouwen in de samenwerking centraal staat en niet louter het vertrouwen van inwoners en ondernemers in de overheid. Het vertrouwen in de samenwerking wordt minder beïnvloed door externe factoren zoals crises en landelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld toeslagenaffaire). Bovendien gaat het hier om vertrouwen in elkaar en dat ademt gelijkwaardigheid en wederkerigheid uit. De indicator zegt niets over manier waarop en de mate waarin partijen willen samenwerken aan maatschappelijke opgaven. Dit kan in de toekomst wel onderdeel uitmaken van de uitvraag.

- **Het aantal onderwerpen en projecten waarbij kinderen en jongeren inbreng hebben gehad**

We vinden het van groot belang dat kinderen en jongeren meer betrokken worden bij onderwerpen die hen nu of in de toekomst raken. Zij zijn de toekomst van Zwijndrecht en daarom willen we volgen bij hoeveel onderwerpen en projecten kinderen en jongeren in Zwijndrecht inbreng hebben gehad.

We kiezen voor deze indicator omdat we willen volgen of het aantal onderwerpen en projecten waarbij kinderen en jongeren in Zwijndrecht inbreng hebben gehad in deze raadsperiode toeneemt. Het is van belang dat we hierbij de mate waarin en de manier waarop zij betrokken zijn duiden.

1.5 Wat mag het kosten?

Programma 1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-7.027	2.321	-4.706	-6.480	1.897	-4.583	-7.109	2.333	-4.775
Mutaties reserves	-42	110	68	0	72	72	0	0	0
Resultaat	-7.069	2.431	-4.638	-6.480	1.969	-4.511	-7.109	2.333	-4.775

-- = Nadelig / += Voordelig

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière

2.1 Inleiding

Zwijndrecht houdt vast aan de ambitie om het evenwicht in de bevolkingssamenstelling te herstellen en gemengde wijken en duurzame buurten te creëren. Om dit te bereiken blijft het noodzakelijk de woningvoorraad aan te passen en in balans te brengen. De woningvoorraad in Zwijndrecht kent veel goedkope woningen en een relatief hoog percentage sociale huurwoningen. Zwijndrecht is daarmee een betrekkelijk betaalbare woongemeente, maar dat brengt ook nadelen met zich mee. Inwoners met een hoger inkomen verlaten de gemeente omdat zij geen wooncarrière kunnen maken en minder welvarende huishoudens stromen in. Dat heeft een nadelig effect op de kostenontwikkeling in het sociaal domein en zet daarmee druk op de gemeentelijke financiën. Inmiddels is gebleken dat bij een aantrekkelijk aanbod in een aanvullend woonprogramma, vertrekkers ook weer naar Zwijndrecht terugkeren.

We zetten daarom blijvend in op het toevoegen van woningen in het middeldure en dure segment. Dit doen we zowel met nieuwbouwprojecten, als met renovatie en herstructurering. Zo bieden we inwoners kans om door te stromen binnen de gemeentegrenzen (wooncarrière) en ontstaan in het betaalbare woonsegment kansen voor starters.

Daarnaast werken we hiermee aan de ambitie om te komen tot leefbare en gemengde wijken waarin inwoners elkaar ontmoeten en van elkaar leren, waardoor de leefbaarheid een vlucht neemt.

2.2 Opgave goed wonen

De **opgave goed wonen** zorgt voor een integrale invulling van onze woningbouwambitie. Naast de bouw van woningen sturen we op gerichte transformatie en kwaliteitsverbetering in het sociale huursegment. We werken hiervoor nauw samen met de woningcorporaties, volgens de Prestatie Afspraken Lange Termijn (PALT). Deze afspraken zijn gericht op aantallen en ook op betaalbaarheid, duurzaamheid en de kwaliteit van de sociale huurwoningen.

Er is momenteel een planvoorraad van ongeveer 3.850 woningen opgenomen in de Planmonitor. In 2024 worden de volgende (deel)projecten opgeleverd: koopappartementen bij Euryza, eengezins (starters-)woningen in Heerjansdam en een aantal particuliere initiatieven. We hopen, afhankelijk van de marktomstandigheden, de projecten Beneluxlaan, Buizerdstraat en van 't Hoff te kunnen realiseren. We starten met de voorbereidingen voor de Indische Buurt (Bostuinen), de Stadstuinen (de WIJK) en het Maasterras-West in het Stationskwartier en de Passage en Planetenbuurt fase 1 (hoogwaardige renovatie) in Diztrikt Noord. Voor Walburg fase 1 zullen we grootschalige participatie opstarten. Daarnaast zetten we door in de Noordoevers, met woningbouw en de voorbereiding voor een programma getijdenpark, om zo de benodigde entourage voor de duurdere woningbouw te creëren.

2.2.1 SDG's

Ad 11 Duurzame steden en gemeenschappen

Door uitgebreide inventarisatie en interne en externe participatie in de initiatieffase van projecten wordt aandacht geschonken aan fysieke en sociale duurzaamheid. Zo heeft in de aanloop naar de projecten in Diztrikt Noord uitgebreide participatie plaatsgevonden. De uitkomsten zijn verwerkt in het beleid (Masterplan) en wordt verder uitgewerkt in de projecten tijdens de definitiefase. Als de projecten verder worden uitgewerkt, bijvoorbeeld in bestemmingsplannen of in de voorbereiding, worden weer alle beleidsuitgangspunten geïnventariseerd en weer participatie doorlopen om te zorgen voor een duurzame ontwikkeling van goed functionerende wijken.

Ad 8 Eerlijk werk en economische groei

Binnen de bovengenoemde inventarisatie en participatie wordt ook het economisch beleid ingebracht. Economische groei vindt niet alleen plaats door het streven naar evenwicht in de bevolkingsopbouw, maar ook door het aanbieden van woonomgevingen, waarin zowel werk mogelijk wordt gemaakt, als een duurzame ontspanning. Beide dragen bij aan gezondheid en welbevinden van onze inwoners. Dit draagt bij aan een grotere belastbaarheid in werk en privé.

Ad 9 Industrie, innovatie en infrastructuur

Binnen het programma wonen, bouwen en wooncarrière wordt, met name in de initiatief- en definitiefase veel aandacht geschonken aan een adequate ontsluiting en parkeren. Alle milieuaspecten vanuit infrastructuur, industrie en bedrijvigheid worden onderzocht en, indien nodig en mogelijk, vermindert. Innovatieve ontwikkelingen worden voor zover mogelijk in de projecten meegenomen. Om de leefomgevingskwaliteit te optimaliseren wordt ingezet op mobiliteitstransitie conform het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan.

2.3 Effectindicatoren

- **Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden**
We werken aan het bereiken van evenwicht in de samenstelling van onze bevolking. Dit wil zeggen dat er voldoende besteedbaar inkomen is om de lasten binnen de gemeente te dragen en de voorzieningen in stand te houden. Deze indicator kan ook uitgewerkt worden tot op wijk- en buurtniveau en zegt daarmee ook iets over gemixte wijken.
- **% sociale woningvoorraad en goedkope koopwoningen**
- **% woningen boven de NHG-grens**
Deze indicatoren zeggen gezamenlijk iets over het in balans zijn van onze woningvoorraad.

2.4 Wat mag het kosten?

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-22.457	10.433	-12.023	-20.172	6.081	-14.091	-24.171	12.060	-12.112
Mutaties reserves	-3.856	5.031	1.176	-1.457	3.331	1.874	-1.092	1.375	283
Resultaat	-26.312	15.465	-10.848	-21.630	9.412	-12.217	-25.263	13.435	-11.828

- = Nadelig / + = Voordelig

De **opgave goed wonen** kent een eigen rapportagestructuur. Het Meerjarenprogramma Gebiedsontwikkeling (MPG) dient als bijlage bij de begroting. Een deel van het MPG is in de paragraaf Grondbeleid verwerkt.

Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie

3.1 Inleiding

Vanuit het raadsprogramma Krachtig Zwijndrecht 2.0 focussen we op het versterken van verbindingen tussen de opgaven Armoedebestrijding en Versterken lokale economie. Dit doen we door ons zorg- en ondersteuningsaanbod voor zowel inwoners als werkgevers te optimaliseren, bij het matchen van mensen die nu langs de kant van de arbeidsmarkt staan. Vanuit de gedachte dat het bieden van een duurzaam perspectief uit armoede loopt via werk en participatie (Meedoen met perspectief). Voor wie het (nog) niet haalbaar is om te werken, zorgen we dat er mogelijkheden zijn om te participeren.

Het duurzaam aanpakken en doorbreken van armoede vraagt een lange adem. Daarom geven wij deze raadsperiode prioriteit aan het bestrijden van armoede in Zwijndrecht. De noodzaak is onverminderd hoog met actuele ontwikkelingen van gestegen (energie)prijzen en koopkrachtvermindering. Een nieuwe groep inwoners krijgt te maken met financiële problemen, wanneer kosten harder stijgen dan de inkomsten. Dit kan onder andere invloed hebben op maatschappelijke participatie (minder geld voor activiteiten), uitval op het werk door stress en effecten op gezondheid en relaties. Zodoende raken financiële zorgen, en vooral de effecten daarvan, veel andere thema's van onze begroting.

We ondersteunen werkgevers die werknemers willen helpen bij geldzorgen. Dit is een brede groep, waar ook de doelgroep 'werkende armen' onder valt. We verbeteren hiervoor de werkgevers- en werknemersdienstverlening met tools, advies en ondersteuning om op de werkvloer het gesprek te voeren over rondkomen en advies op maat te bieden. En leren van werkgevers en werknemers wat hen echt helpt. Hiermee willen we bereiken dat inwoners met betalingsproblemen of beginnende schulden eerder in beeld komen. En preventief handelen om te voorkomen dat we hen pas zien wanneer er ernstige schulden zijn.

Zwijndrecht is een echte ondernemersgemeente met een brede werkgelegenheidsstructuur. Het is zaak om dat te koesteren en te versterken. Niet alleen om de intrinsieke waarde, maar ook omdat een sterke, veerkrachtige lokale economie de potentie heeft om in de volle breedte bij te dragen aan het versterken van de sociaal-maatschappelijke en ruimtelijk-economische positie van Zwijndrecht. Denk daarbij aan koppelingen tussen economie, brede welvaart en armoedebestrijding en aan koppelingen met transitiedossiers als duurzaamheid, klimaat en mobiliteit.

Voor ondernemers in Zwijndrecht blijven de omstandigheden uitdagend. Geopolitieke omstandigheden leiden tot (financiële) onzekerheid, kwetsbare ketens en mede daardoor een nieuw perspectief op de waarde van het lokale. Er is een transitie gaande op ruimte-, energie- en grondstoffengebruik. Aanvullend ervaren veel Zwijndrechtse ondernemers de krapte op de arbeidsmarkt en is de belastingdienst bezig coronaschulden te innen. In lijn met voorgaande ontwikkelingen zijn vanuit het raadsprogramma duidelijke ambities gesteld: Zwijndrecht moet een ondernemersgemeente zijn die aantrekkelijk is voor bedrijven om te vestigen en te blijven. De gemeente moet zich daarbij nog meer ontwikkelen tot een partner van het bedrijfsleven. Hier hoort onder andere goede dienstverlening, participatie in netwerkstructuren en een scherpe lokale economische identiteit bij. Daar maken we het komende jaar werk van door een strategie en uitvoeringsprogramma met het bedrijfsleven op te stellen.

3.2 Opgave Armoedebestrijding

In de vorige raadsperiode is een solide basis gelegd met het Deltaplan aanpak Armoede. Succesvolle werkwijzen zetten we deze periode voort. Hiermee verzachten we de effecten van armoede voor inwoners, bereiken we de doelgroep beter en op een manier die bij hen past en helpen we inwoners eerder bij financiële zorgen.

Daarnaast biedt het voortzetten van de aanpak Armoede ruimte om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen, met projecten en voorzieningen die nodig zijn. In de vorige periode moesten we snel

schakelen in de aanpak van de coronacrisis. Deze periode is de aanpak van Energiearmoede een uitdaging. Hiervoor zetten we gericht projecten in, zoals de Energiehulpers (persoonlijk advies aan huis en gratis energiebesparende maatregelen), de aanvullende Energietoeslag en een Witgoedregeling. Inmiddels ontvangen we voor deze aanpak ruimschoots aanvullende middelen van het Rijk.

Onderdeel van de aanpak Armoede is het onderhouden en faciliteren van het netwerk van betrokken partners, zodat we elkaar goed weten te vinden en snel kunnen schakelen rond behoeften van onze inwoners. In de huidige periode besteden we extra aandacht aan het uitbreiden van dit netwerk met Zwijndrechtse werkgevers, die willen bijdragen aan bestaanszekerheid voor werkzoekenden én bestaande werknemers. We richten ons op het verbeteren van de samenwerking met werkgevers vanuit onze uitvoeringsorganisaties SDD, het regionaal mobiliteitscentrum Kickstart, het werkgeversservicepunt Baanbrekend, Leerwerkbedrijf Zwijndrecht Werkt en het VIVERA Sociaal wijkteam.

Om voor inwoners voor de korte termijn de effecten van armoede en financiële problemen te verzachten, voert de gemeente een ruimhartig minimabeleid. Per 2023 heeft de raad de regelingen verruimd en versoepeld en een nieuw Sport- en Cultuurfonds 18+ toegevoegd. We blijven inzetten op het breed bekend maken van de regelingen met laagdrempelige communicatie, die aansluit bij de doelgroep. We monitoren wat de effecten op het gebruik van de regelingen zijn.

Disclaimer bij deze opgave blijft dat, als het Rijk er niet voor zorgt dat de basis op orde komt door de balans tussen inkomsten en uitgaven (de koopkracht) voor huishoudens te herstellen, wij als gemeente slechts pleisters plakken.

Na de val van het kabinet is het de vraag of de landelijke besluitvorming over de vernieuwing van de Participatiewet wordt uitgesteld. Op basis daarvan kan worden bepaald wat dit betekent voor de 2024 geplande lokale besluitvorming over de herijking van het regionaal beleid Ontwikkelen naar werk. De bedoeling was om de herijking te baseren op de vernieuwde Participatiewet. Intussen zullen we niet terughoudend zijn om projecten in te zetten en voor inwoners te doen wat nodig is. Bijvoorbeeld het starten met een deeltijdpremie, die inwoners stimuleert om vanuit een uitkerings situatie parttime te gaan werken. Om zo de opbouw naar werk te vergemakkelijken en het zetten van stappen financieel aantrekkelijker te maken.

3.2.1 SDG's

Het SDG 'geen armoede' is opgenomen als kerndoel waar de strategische opgave Armoedebestrijding aan bijdraagt. Hieronder valt het voorzien in basisbehoeften van inwoners, zoals (betaalbaar) wonen, kleding, voeding (SDG 'geen honger'), onderwijs, etc. Het begrotingsprogramma verbindt bestrijden van armoede aan werken en participeren als duurzaam perspectief om armoede te ontgroeien. De inzet binnen het programma is zodoende gelinkt aan het SDG 'eerlijk werk en economische groei'. Met de energiecrisis en bredere kostencrisis, wordt sinds 2022 vanuit de aanpak armoede ingezet op het bestrijden van energiearmoede. Vanuit het Rijk ontvangen gemeenten hiervoor aanvullende middelen, die we onder de aanpak armoede inzetten in projecten. Door in te zetten op energiebesparende maatregelen en gedragsverandering, dragen we tegelijkertijd bij aan de doelen van de strategische opgave Duurzaamheid. Het SDG 'betaalbare en duurzame energie' gaat hierover.

3.3 Opgave Veerkrachtige lokale economie

De lokale economie is voor Zwijndrecht van oudsher een belangrijk thema. In het raadsprogramma is dat onderstreept door de opgave Veerkrachtige lokale economie te benoemen. Op het economisch domein koesteren we in 2024 wat goed gaat. Het gaat dan om het blijven van een aantrekkelijke vestigingslocatie. Goede dienstverlening en de samenwerking met ondernemers is hiervoor essentieel. Het verstevigde accountmanagement helpt daarbij om in 2024 nog nadrukkelijker in verbinding te staan met het bedrijfsleven, een verbinder te zijn tussen het bedrijfsleven onderling en ontmoetingen te faciliteren. Het helpt dat voor ondernemers duidelijk is welk beleid we voeren. Recent zijn het Retail- en horecabeleid en de Bedrijventerreinstrategie vastgesteld, evenals de Havenvisie 2035 en het Markt- en standplaatsbeleid.

In 2023 tot begin 2024 werken we in een intensief samenwerkingstraject met onze lokale ondernemers aan een overkoepelende economische visie met een bijbehorend economisch programma op uitvoeringsniveau. We kunnen ons daarbij gelukkig prijzen met de proactieve betrokkenheid van ondernemers. Eerder gaven ondernemers in de vorm van 'Ondernemen Zwijndrecht 2030' en het verkiezingsmanifest 'Samen aan de bak' van de Ondernemersvereniging Zwijndrecht al blijk van hun betrokkenheid. Ook bij het opstellen van de Economische visie met bijbehorend uitvoeringsprogramma is er ruime betrokkenheid. Zo is een begeleidingsgroep geformeerd, wordt uitgebreid geënuquêteerd en zijn er grotere bijeenkomsten waar bestuur, raad, ambtenaren en ondernemers elkaar ontmoeten. Die samenwerking helpt ook bij het omgaan met de economische onzekerheid waar wij in de inleiding aan hebben gerefereerd. De korte lijnen helpen om in de samenwerking te doen wat nodig is. De visie en het programma voorzien in keuzes wat betreft kleur op de wangen in de regio, het ondersteunen van lokaal ondernemerschap en lokale netwerken en het realiseren van gerichte uitvoeringskracht op vraagstukken die voor ondernemers en gemeente urgent zijn. Op die vraagstukken (projecten) willen we samen met de betrokken ondernemers optrekken. De visie en het uitvoeringsprogramma ligt in het eerste halfjaar van 2024 ter besluitvorming voor.

3.3.1 SDG's

In het op te stellen programma voor de opgave veerkrachtige lokale economie wordt nadrukkelijk de koppeling gelegd met het sociaal domein. Het gaat om het inzetten van werk en participatie als middel om armoede duurzaam te ontgroeien. Daarnaast wordt aan de SDG's gewerkt door transities rondom duurzaamheid, klimaat en innovatie samen met Zwijndrechtse ondernemers te omarmen en te verankeren in de strategie en in het uitvoeringsprogramma. Zo draagt een veerkrachtige lokale economie integraal bij aan de sociaal-maatschappelijke en ruimtelijk economische ambities.

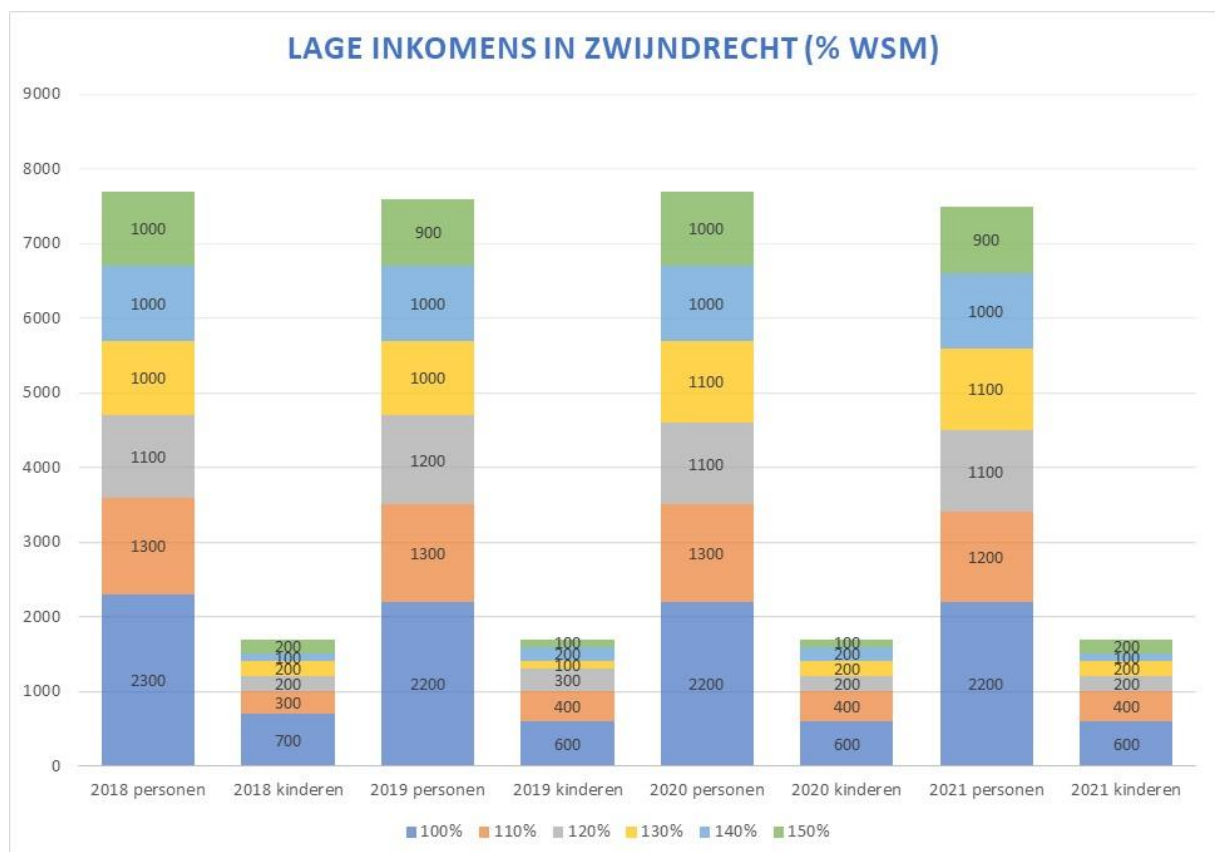
3.4 Effectindicatoren

Effectindicatoren Armoede

- **Totaal aantal personen met een laag inkomen in Zwijsrecht.**

We bepalen de definitie van armoede als een inkomen tot 150% wettelijk sociaal minimum (WSM). Uitgesplitst naar inkomensgrenzen tot 150% van het WSM en naar totaal aantal personen. Het inkomen kan zowel een uitkering, als pensioen, een klein salaris of inkomen uit eigen onderneming zijn. Een bijstandsuitkering is 100% WSM.

We kiezen voor deze indicator omdat we hiermee een bredere armoede doelgroep weergeven dan bijvoorbeeld de verplichte BBV indicator 'aantal uitkeringen'.

- **Aantal meldingen (unieke) inwoners met een betalingsachterstand vaste lasten**

Dit zijn meldingen op basis van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening. Dit geeft aan hoeveel inwoners moeite hebben met maandelijks rondkomen van hun inkomen. Dit kunnen dus ook inwoners met een hoger inkomen zijn. Zeker met de huidige ontwikkelingen is dit een relevante groep.

We kiezen voor deze indicator omdat armoede niet alleen bestaat uit lage(re)inkomsten maar ook simpelweg het kunnen betalen van je rekeningen.

SoortMelder	Aantal meldingen signaalpartner
⊞ Energieleverancier	395
⊞ Overige signaalpartners	1,400
CAK Zwijndrecht	1,400
⊞ Waterleverancier	330
⊞ Woningcorporatie	10
⊞ Zorgverzekeraar	695
Total	2,830

2022: 2.830 meldingen betalingsachterstand, waarvan 1.500 meldingen < 500 euro.

Effectindicatoren Economie

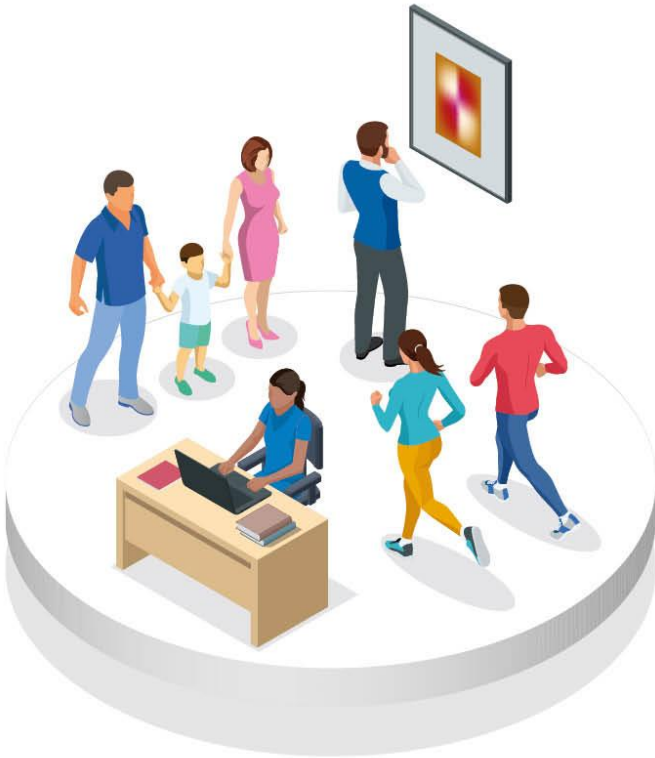
- **Aantal banen in Zwijndrecht**
Door het aantal banen in Zwijndrecht inzichtelijk te maken, zien we jaarlijks ook of hier een toename zichtbaar is. Zo meten we hoe het gaat met onze banenambitie.
- **Tevredenheid van ondernemers met de samenwerking**
Voor de opgave 'bouwen aan vertrouwen' wordt een methode ontwikkeld om te meten hoe tevreden samenwerkingspartners zijn over de samenwerking met de gemeente. Hierin kunnen we ook ondernemers meenemen. Zo meten we of we het effect bereiken dat de samenwerking met ondernemers sterker wordt.

3.5 Wat mag het kosten?

Programma 3 Bestrijding van armoede	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-36.584	18.381	-18.203	-40.428	23.404	-17.024	-36.942	20.368	-16.573
Mutaties reserves	-75	1.735	1.660	-958	1.418	460	0	120	120
Resultaat	-36.659	20.116	-16.543	-41.387	24.822	-16.564	-36.942	20.488	-16.453

- = Nadelig / + = Voordelig

Programma 4 Welzijn, zorg, sport en cultuur

4.1 Inleiding

Een 'Krachtig Zwijndrecht' is een Zwijndrecht met gezonde en vitale inwoners waarin iedereen tot zijn recht komt en waarbij het niet uitmaakt wie je bent en welke achtergrond je hebt. Iedereen kan meedoen en er is aandacht voor elkaar. Belangrijke uitgangspunten van het Transformatieplan Sociaal Domein zijn dat alle inwoners de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben en dat we als gezamenlijke partners naast onze inwoners staan. Daarnaast ligt de focus op het centraal zetten en versterken van de leefomgeving. In de dienstverlening staan inwoners echt centraal, met sterk opdrachtgeverschap en vernieuwd partnerschap.

Inclusieve samenleving

In Zwijndrecht als inclusieve samenleving heeft iedereen dezelfde rechten en dezelfde kansen op alle terreinen van het leven. In het raadsprogramma 'Krachtig Zwijndrecht 2.0' is daarom de opdracht opgenomen om te werken aan een inclusieve samenleving o.a. door het opstellen van een inclusiebeleid. Daarom zijn we in 2023 gestart met het maken van een inventarisatie. We werken in Zwijndrecht op heel veel gebieden al hard aan het thema inclusie, daarom willen we dit in 2024 inzichtelijk gemaakt hebben. Verder leggen we in 2024 de focus op het maken van een nieuw beleid. Dit inclusiebeleid stellen we samen op met onze inwoners. We hebben het niet over de inwoners, maar spreken met de inwoners. We gaan na waar bij hen de wensen en behoeften liggen. In 2024 gaan we, nadat de inventarisatie is afgerond, een uitgebreid participatietraject uitrollen, om tot een gezamenlijk en gedragen inclusiebeleid te komen.

Voortzetting verbreding sociaal domein en integrale aanpak

Sinds 2020 werken we aan de uitvoering van het "Transformatieplan Sociaal Domein – We zijn ervan en doen het samen". Daarin staan lokale integrale kaderstelling (primaat lokaal) en het organiseren van de integrale toegang tot ondersteuning en zorg centraal. De uitgangspunten uit het transformatieplan blijven centraal staan zoals normaliseren, de-medicaliseren en geen versnippering meer in de uitvoering. We bepalen als gemeente, maatschappelijke organisaties én inwoners samen wat er nodig is in het sociaal domein. We stimuleren hierbij de integraliteit en samenwerking tussen partijen. We werken waar mogelijk data-gestuurd en zetten in op wat werkt en hebben het lef om te stoppen met wat niet werkt. Om dwars door de systemen knelpunten op te kunnen lossen, zetten we de Zorgmarinier in. Die richt zich op het systeem om doorbraken te realiseren.

Een gezonde basis voor iedereen

Fysieke en mentale gezondheid van de inwoners is een belangrijk speerpunt in het Raadsprogramma Krachtig Zwijndrecht 2.0. Dit gaat niet alleen over zorg en ondersteuning, maar ook om sociale cohesie, een gezonde en schone leefomgeving en ervoor zorgen dat iedere inwoner kan sporten, bewegen en cultuur kan beleven. Daarom investeren we in een gezonde basis voor iedereen. We zetten in op preventie en hebben aandacht voor de leefomgeving. In december 2023 wordt het gezondheidsbeleid vastgesteld. In 2024 gaan we gevolg geven aan de implementatie en uitvoering van dit beleid: Als speerpunt gaan we in 2024 aan de slag met de doelstellingen vanuit het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord), waarbij gezondheid domein overstijgend benaderd wordt en met name ingezet zal worden op wijken of doelgroepen met de grootste gezondheidsachterstand. Dit sluit aan bij de visie en opgave van Veerkrachtige Buurten en we maken nog actiever de verbinding tussen gezondheid en de andere domeinen.

Herijking uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

We hebben het beleid herijkt. In 2024 gaan we door met de uitvoering van dit nieuwe beleid waarvan de uitgangspunten zijn:

- Normaliseren: Oftewel het niet problematiseren van het gewone leven. Dit betekent dat niet per definitie vanuit een zorgbril wordt gekeken naar problematiek. Professionele ondersteuning is niet per definitie de oplossing voor een probleem. Voor lichtere ondersteuningsvragen kan inzet van reguliere activiteiten voldoende zijn. Inwoners die zwaardere vormen van ondersteuning nodig hebben, krijgen een passend aanbod. Daarbij wordt aan de voorkant vastgesteld "wanneer is goed, goed genoeg". Als de doelen behaald zijn, wordt de ondersteuning afgebouwd. Bovendien wordt al vroegtijdig door de professionele ondersteuner gezocht naar mogelijkheden om het informele netwerk te versterken of op te bouwen. Zo wordt de sociale samenhang in de samenleving versterkt.
- Preventie: We onderscheiden verschillende vormen van preventie, maar overkoepelend is preventie altijd gericht op het voorkomen van (onnodige) zorg. Dat kan enerzijds door het versterken van sociale structuren en aandacht voor gezondheid (hier raakt de Wmo aan het terrein van publieke gezondheid) en anderzijds door het inzetten van lichte ondersteuning om zwaardere ondersteuning te voorkomen en uit te stellen.
- Wmo naar de voorkant: Waar mogelijk wordt onderzocht of ondersteuning vanuit het lokale voorveld geboden kan worden, in plaats van of in aanvulling op de maatwerkvoorziening. Met het voorveld of voorliggend veld wordt bedoeld: het totaal aan algemene en algemeen gebruikelijke voorzieningen dat beschikbaar is in een wijk of gemeente en waarvan zonder indicatiestelling gebruik kan worden gemaakt. Door samenwerking tussen het sociaal team, sociale dienst, maar ook met maatschappelijke partners, kan eerder worden afgeschaald en is er beter zicht op een integraal ondersteuningsaanbod.
- Focus op zelfredzaamheid en participatie: dit is de centrale doelstelling van de Wmo, namelijk het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie van inwoners. De ondersteuning die vanuit de Wmo wordt geboden, zal altijd bijdragen aan deze doelstelling. Waar mogelijk wordt samengewerkt met de andere onderdelen van het sociaal domein, bijvoorbeeld door de route naar (vrijwilligers)werk te verkennen en zo de participatiegraad te vergroten.

Hierdoor beogen we de druk op de maatwerkvoorzieningen zo goed mogelijk op te kunnen blijven vangen. De komende jaren verwachten we door de vergrijzing namelijk dat steeds meer mensen een beroep gaan doen op de Wmo. Hoe dit zich gaat ontwikkelen, blijven we monitoren.

Verder gaan we, met behulp van de opgehaalde input uit de Wmo-bijeenkomsten met de inwoners aan de slag met de herijking en doorontwikkeling van het mantelzorgbeleid in de gemeente Zwijndrecht. We betrekken bij dit proces actief enkele maatschappelijke partners, mantelzorgers en ervaringsdeskundigen. Verder betrekken we de inwonersadviesraad sociaal domein om te komen tot een passend en vernieuwd mantelzorgbeleid.

Huisvesting kwetsbare groepen

We hebben specifiek aandacht voor kwetsbare doelgroepen met een huisvestingsvraag zoals jongeren (starters), ouderen, statushouders, asielzoekers en mensen die uitstromen uit een voorziening als beschermd wonen of de opvang. Mensen die moeite hebben om zelfstandig mee te komen in de samenleving krijgen gericht ondersteuning: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig, op alle leefgebieden die nodig zijn. We zorgen voor voldoende voorzieningen, hulp en ondersteuning en realiseren woonvormen voor inwoners die een steuntje in de rug nodig hebben.

Beschermd wonen

Gemeenten worden zelf verantwoordelijk voor het beschermd wonen van al haar inwoners. Deze doorcentralisatie wordt door het rijk met een jaar uitgesteld (1-1-2025). Dit uitstel geeft ons de

ruimte om een keuze over regionale samenwerking stevig te onderbouwen: de geactualiseerde regiovisie (eind 2023 gereed) komt in het 1^e kwartaal van 2024 voor besluitvorming in de gemeenteraden. Het uitgangspunt blijft dat we de ingezette ontwikkeling (van beschermd wonen naar beschermd thuis) voortzetten en vanuit inhoud die beweging gaan versterken.

Maatschappelijke opvang

Vanuit 'Een plek voor iedereen' investeren we sinds 2019 in een sterkere zorginfrastructuur om nog meer maatwerk voor iedere Zwijndrechtenaar die dak-en thuisloos is, of dreigt te worden, mogelijk te maken. In 2024 gaan we verder aan de slag met het verder doorontwikkelen en uitvoeren van het beleid.

Lokale Samenwerkingsagenda Onderwijs, jeugdhulp en gemeente

In Zwijndrecht vinden we het belangrijk dat alle kinderen gezond en veilig opgroeien. Om die reden is er in 2022 gestart om een vertaling van het Transformatieplan Sociaal Domein te maken richting de kinderopvang en het onderwijs. Gezamenlijk met alle partners verenigd in ons OOGO, het Op Overeenstemming Gericht Overleg met alle partners rondom onze jeugd, is de wens uitgesproken om de uitgangspunten van het Transformatieplan de basis te laten vormen van een nieuwe samenwerkingsagenda. Om dit proces te begeleiden is er een extern kwartiermaker aangesteld. Onderdeel van deze samenwerkingsagenda is een gezamenlijke visie en doelstellingen over wat we voor de jeugd (0 tot 18 jaar) willen bereiken. In 2022 is er gestart met het maken van een grondige analyse over wat er in Zwijndrecht goed gaat, en wat er nog verbeterd kan worden. Deze analyse heeft uiteindelijk geresulteerd in een stip aan de horizon die we gezamenlijk willen bereiken.

De doelstelling van de samenwerkingsagenda kinderopvang, onderwijs en jeugd is dat ieder kind in Zwijndrecht gezond en veilig opgroeit. Dit met een goed, sluitend netwerk van vrij toegankelijke en laagdrempelige ondersteuning in de leefomgeving. De samenwerking met de maatschappelijk partners willen we met elkaar structureel verbeteren. In schooljaar 2023-2024 wordt een start gemaakt met het uitvoeren van de doelstelling middels drie projecten. De resultaten zullen worden gemeten en de opbrengsten zullen in 2024 worden vertaald naar nieuwe werkwijzen en nieuw beleid. Dit beleid zal uiteraard in lijn zijn met de opgestelde visie en leidende principes. De daarvoor benodigde middelen worden verwerkt in de lokale samenwerkingsagenda en zullen onder meer bestaan uit middelen voor het Onderwijsachterstandenbeleid. Daarnaast kijken we intern naar bestaand beleid en hoe dit zich verhoudt tot de opgestelde samenwerkingsagenda.

Jeugdhulp blijft in beweging

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdzorg. Doel is dat alle jeugdigen gezond en veilig opgroeien en zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen en naar vermogen deelnemen aan de samenleving. Als opgroeien of opvoeden niet vanzelf gaat, kunnen jeugdigen en hun ouders bij de gemeente terecht voor hulp en ondersteuning. Dit vanuit het uitgangspunt zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We streven daarbij naar passende zorg en ondersteuning. We willen de komende jaren een beweging genereren naar de voorkant: normaliseren en demedicaliseren daar waar het kan en zo de wachtlijsten verkorten en sneller deskundig maatwerk inzetten in complexe problematiek.

Om ook in de toekomst goede zorg te kunnen leveren binnen een duurzaam en financieel beheersbaar jeugdhulpstelsel is op landelijk niveau de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 in juni 2023 definitief vastgesteld. Deze agenda richt zich op de beschikbaarheid, organisatie en houdbaarheid van de jeugdzorg en het jeugdhulpstelsel zelf. De impact van de agenda zal op regionaal en lokaal niveau worden bepaald in het najaar 2023 en in 2024 verder worden uitgewerkt.

Met het landelijk Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming wordt gewerkt aan een effectievere en slimmere organisatie van de jeugdbescherming. Dit scenario krijgt een regionale en lokale vertaling in het programma "Kind- en Gezinsbescherming Zuid-Holland Zuid". De Tweede Kamer wil dat de wetgeving hiervoor, ondanks het demissionaire kabinet, uiterlijk in juli 2024 van kracht is. Medio september 2023 wordt hierover gestemd.

Naast deze landelijke ontwikkelingen werken we regionaal aan het verder verbeteren van het zorglandschap. Voor veel jeugdigen in Zuid-Holland Zuid lukt het om tijdig passende hulp te realiseren met elkaar. Er is echter een groep jeugdigen met complexere hulp- en ondersteuningsvragen voor wie dit steeds moeizamer lijkt te gaan. Om ook voor die groep passende voorzieningen beschikbaar te hebben, werken we met de andere gemeenten in de regio samen om hier een verbeter slag in te maken.

Ook voor de jeugdigen zetten we de transformatie van het sociaal domein door langs de lijn sturen op inhoud, geld en kwaliteit. Dit doen we via diverse instrumenten, zoals de in 2022 vastgestelde verordening Jeugdhulp, lokale contractering van de toegang per 2023 met een opdracht in plaats van subsidie, aanscherpingen van het regionaal inkoopkader jeugdhulp en versterking van preventie door bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg. Ook gaan we gericht aan de slag met de duurste casuïstiek in Zwijndrecht, waarbij we nagaan of de zorg overzichtelijker en doeltreffender ingezet kan worden en monitoren we afwijkingen in de dienstverlening van jeugdhulpaanbieders.

VIVERA Sociaal Wijkteam als centraal punt

Het VIVERA Sociaal wijkteam (VSWT) is het centrale punt voor informatie, advies en de toegang tot zorg en ondersteuning. Per 2023 worden de taken van het VSWT uitgevoerd vanuit een opdracht in plaats van een subsidierelatie en is er één opdrachtnemende uitvoeringsorganisatie ingericht. De diensten van het VSWT worden door multidisciplinaire teams aangeboden. De professionals krijgen een integrale aansturing en ondersteuning en kunnen in praktische zaken integraal werken, zoals in één registratiesysteem. Voor inwoners betekent één werkproces dat het niet meer uitmaakt waar je aanklopt. Je hoeft je vraag en gegevens maar één keer te delen en wordt dan in contact gebracht met de professionals die daar het beste bij passen, vanuit alle expertise die de organisaties te bieden hebben. Met een uitvoeringsorganisatie die integraal werken voor professionals mogelijk maakt, borgen we de voortgang van het transformatieproces. In 2024 willen gemeente, VSWT en de SDD volgende stappen zetten naar integrale dienstverlening en regievoering. Vanuit de samenwerking in het '1 loket'-concept willen we de werkprocessen van de organisaties 'aan de voorkant' verder samenvoegen. Gezien vanuit de ambities van het Transformatieplan Sociaal Domein betekent integraal werken dat we lokaal verder de regie versterken op de hulp en ondersteuning die in huishoudens wordt ingezet. En dat we nog beter kunnen sturen op werkwijzen in de uitvoering, die bijdragen aan normaliseren, de-medicaliseren en kostenbewust werken.

Sport en Cultuur

We vinden het belangrijk dat al onze inwoners sport en cultuur kunnen beleven en we stimuleren ontmoeting en inclusiviteit. In 2024 gaan we starten met de uitvoering van het nieuwe Zwijndrechts Sport- en Preventieakkoord 2.0; als onderdeel van het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA).

Eind 2023 starten wij met onderzoeken of er binnen de cultuursector behoefte is aan een cultuurakkoord. Dit doen we samen met partijen. Daarnaast onderzoeken we of dit akkoord een aanvulling kan zijn op het al bestaande sport & beweeg- en preventieakkoord om de leefbaarheid binnen de gemeente te versterken. In 2024 zetten wij dit onderzoek voort en indien er behoefte is sluiten wij in 2024 een Zwijndrechts Cultuurakkoord. Eind 2024 willen wij dat er ook een nieuw cultuurbeleid tot stand gekomen is.

4.2 Opgave Veerkrachtige buurten

In de meeste buurten en wijken leven mensen prettig samen op een manier die bij hen past. Voor deze bewoners is de buurt een solide basis voor een waardevol leven. We noemen dit ook wel veerkrachtige buurten. In Zwijndrecht hebben we een aantal buurten waar de veerkracht ontbreekt en verder afneemt. We doen als gezamenlijk partners al veel om het tij in deze buurten te keren, maar daarmee hebben we tot nu toe de negatieve trend niet kunnen doorbreken. We zien in deze buurten dat de bewoners meer dan gemiddeld overlast en onveiligheid ervaren en dat er meer dan gemiddeld sprake is van armoede, schulden, gezondheidsproblemen en woonomstandigheden die te wensen overlaten. Voor jongeren die in deze buurten opgroeien is de kans groter dat zij een lagere opleiding volgen, het onderwijs voortijdig verlaten, een minder goed betaalde baan krijgen en zij vertonen ook vaker norm-overschrijdend gedrag dan jongeren in buurten waar de veerkracht groter is. In deze buurten zien we een hoog percentage goedkope sociale huur- en koopwoningen en de openbare ruimte is er kwaliteitsarm. Veerkrachtige Buurten is daarom een van de zeven opgaven uit het raadsprogramma.

Gemeenten en partners hebben zich verenigd en besloten dat een gerichte, langdurige en integrale aanpak vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid van alle partners noodzakelijk is om de trend te keren. Daarmee hebben we, samen met onze partners ook een start gemaakt. Op basis van een gedegen analyse is een visie en aanpak beschreven waaraan partners zich hebben gecommitteerd. Het jaar 2023 stond in het teken van het smeden van een coalitie omdat deze opgave niet alleen door de gemeente kan worden gerealiseerd. In 2024 gaan we van start met 1 projectorganisatie onder aansturing van een gezamenlijke projectleider. We geven samen met onze partners langs een gezamenlijke aanpak een stevige impuls op de volgende pijlers:

- School: Het aanpakken van onderwijsachterstanden en het vergroten van ontwikkelkansen van kinderen. De kern van de aanpak is het aanbieden van een verlengde en verrijkte schooldag op de vier scholen in de kwetsbare buurten.
- Werk: Het vergroten van de arbeidsparticipatie en het aantal mensen dat gebruik maakt van de bijstand terugdringen. De kern van de aanpak is het aanbieden van een maatwerk aanpak met sociale dienst, baanbrekend en het lokale bedrijfsleven.
- Wonen: Ingrijpen in de verouderde woningvoorraad, het creëren van gemengde woonmilieus en koploper zijn in de energietransitie waardoor energiarmsheid wordt voorkomen. De kern van de aanpak is het wegnemen van de onrendabele toppen op projecten om de woningvoorraad te verbeteren en de energietransitie te versnellen.
- Cultuur en Leefomgeving: Vergroten van de leefbaarheid door het voorzieningenniveau te verbeteren en de openbare ruimte op een dusdanige wijze in te richten dat ontmoeting, sport en recreatie worden gefaciliteerd. De kern van de aanpak is de aanpak van de openbare ruimte en het uitbreiden en verbeteren van het aanbod van de wijkcentra.
- Gezondheid en Kansengelijkheid: Verkleinen van gezondheidsachterstanden en kansengelijkheid. Kern van de aanpak is het werken aan de doelstellingen vanuit Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) waarbij we met name inzetten op wijken en doelgroepen met de grootste gezondheidsachterstand. Daarnaast nemen we deel aan het programma “Rookvrij leven voor

iedereen” waarbij we met landelijke subsidie onder andere werken aan een rookvrije generatie.

De haalbaarheid van bovengenoemde pijlers is mede afhankelijk van landelijke financiering via onder andere regiodeal of andere (lokale) financiering.

4.2.1 SDG's

Met de uitvoering van het raadsprogramma draagt Zwijndrecht bij aan meerdere van de mondiale doelen om de wereld tot een betere plek te maken. Specifieke bijdragen aan deze SDG's in dit programma zijn bijvoorbeeld:

- Het bijdragen aan het verminderen van ongelijkheid en het bevorderen van de gendergelijkheid middels het opstellen en uitvoeren van het inclusiebeleid.
- met het programma Veerkrachtige buurten bouwen aan verdere verduurzaming van de Zwijndrechtse gemeenschap en stedelijke ontwikkelingen.
- Middels de diverse integrale samenwerkingen met verschillende woon-, zorg- en welzijnspartners en de samenwerkende partners in het Programma Veerkrachtige Buurten dragen we bij aan de SGD 'partnerschap om doelstellingen te bereiken' en het verminderen van de ongelijkheid.
- De SGD goede gezondheid en welzijn zit door dit hele programma verweven.
- Tot slot dragen we met de samenwerkingsagenda jeugd en onderwijs bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

4.3 Effectindicatoren

- Opgave Veerkrachtige Buurten

Aan het einde van de collegeperiode is er een beweging naar meer veerkrachtige buurten. Komend jaar maken we de eerste stap met de uitwerking van de opgave, het aangaan van een strategische alliantie, de analyse en de opzet van de aanpak. Zodat binnen deze opgave samen met de partners, inwoners en ondernemers de doelstellingen en effectindicatoren bepaald gaan worden.

- Programma Welzijn, zorg, sport en cultuur

Het sociaal domein kent een groot aantal wettelijk voorgeschreven indicatoren zoals het aantal jongeren met jeugdhulp en het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening. Deze indicatoren zeggen iets over het gebruik van voorzieningen.

Mentale en fysieke gezondheid

Aanvullend op de verplichte indicatoren kiezen we voor de indicator 'ervaren mentale gezondheid' voor mentale gezondheid en indicator kinderen op gezond gewicht voor fysieke gezondheid.

4.4 Wat mag het kosten?

Programma 4 Welzijn en zorg	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-52.655	11.001	-41.654	-52.394	3.976	-48.417	-52.159	3.865	-48.295
Mutaties reserves	0	1.668	1.668	0	1.206	1.206	0	396	396
Resultaat	-52.655	12.668	-39.987	-52.394	5.182	-47.211	-52.159	4.261	-47.899

- = Nadelig / + = Voordelig

Programma 5 Duurzame en veilige leefomgeving

5.1 Inleiding

Een fijne leefomgeving voor nu en de toekomst, dat is waar we aan werken. Een fijne leefomgeving is veilig, schoon, groenblauw, gezond, duurzaam en aantrekkelijk. We zien onze buitenruimte als belangrijke drager van de Zwijndrechtse identiteit en zijn er daarom zuinig op. Het is de ruimte die ons met elkaar verbindt, waar we elkaar ontmoeten, waar we ons prettig en veilig voelen en die bijdraagt aan ons welzijn en onze gezondheid. We kijken hoe we waardevolle en veel gebruikte plekken, zoals entreegebieden, parken en andere verblijfsplekken, nog meer een visitekaartje voor Zwijndrecht kunnen laten zijn.

5.2 Opgave duurzaam Zwijndrecht

We hebben de opgave Zwijndrecht goed door te geven aan volgende generaties. We werken aan de **opgave duurzaam Zwijndrecht** door uitvoering te geven aan het integrale programma duurzaamheid, waarin de thema's klimaatadaptatie en groen, energie en circulariteit terugkomen. Momenteel wordt een dashboard opgericht waarmee we de doelstellingen kunnen monitoren en uitdragen. In 2023 is een nieuw programma duurzaamheid opgesteld met daarin een ambitieuze aanpak om te werken aan onze duurzaamheidsambities. We zetten daarbij in op de groenblauwe verbindingen door Zwijndrecht en vinden het belangrijk dat voor iedere inwoner groenbeleving en biodiversiteit nabij is. Denk hierbij aan een mooie inrichting van onze parken en ook aan het vergroenen van de buitenruimte en het stimuleren van het vergroenen van particulier bezit.

Om klimaatverandering tegen te gaan, willen we in 2050 energieneutraal zijn. Dit houdt in dat we alleen duurzame energie gebruiken en het energieverbruik zo laag mogelijk is. De Regionale Energiestrategie (RES) en de Transitievisie Warmte (TVW) zijn onze kaders voor de toekomst en we willen onze inzet verstevigen. We zetten vol in op energiebesparing door bewustwording te creëren en gebouweigenaren te faciliteren. Daarnaast werken we aan de uitfasering van aardgas, met bijvoorbeeld de uitrol van het warmtenet, gevoed door duurzame warmtebronnen. Ook gaan we aan de slag met het opstellen van een subsidieaanvraag voor ons meerjarenisolatieprogramma. Het programma is erop gericht om huishoudens die behoren tot de doelgroep (koopwoningen met een laag label) te activeren, te informeren, deels financieel te ondersteunen en praktisch te begeleiden bij het nemen van isolatiemaatregelen. Tot slot faciliteren we de ontwikkeling van zon op grote daken en een zonpark bij Kijfhoek-Noord.

Op het gebied van circulariteit zijn de voorbereidingen in volle gang en worden de eerste stappen gezet. Een heel belangrijk instrument is daarbij het in 2023 ingevoerde recycletarief, dat we in 2024 verder optimaliseren door scheiding verder te verbeteren, restafvalstromen te verminderen en ervaren vuiloverlast terug te dringen. Ook rollen we een aanpak uit om scholen afvalvrij te maken. Daarnaast starten we met de regio een zoektocht naar een materialendepot waar materiaalstromen samen kunnen komen. Als overheidsorganisatie kunnen we duurzame keuzes maken als opdrachtgever en inkoper. Door ons aan te sluiten bij het Manifest Maatschappelijk Verantwoord opdrachten geven en inkopen (MVOI) kunnen we meer ervaring op doen over circulair inkopen en hoe we dit kunnen borgen.

Het huidige Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) loopt tot en met 2025. We starten met het opstellen van een nieuwe IBOR voor de periode 2026-2029 waarin de onderwerpen energie, klimaatadaptatie en circulariteit prominent worden geborgd. Het doel is dat duurzame maatregelen worden opgenomen in het IBOR, zodat een positieve bijdrage wordt geleverd aan de opgave duurzaam Zwijndrecht.

5.2.1 SDG's

Onze ambitie op het gebied van de energietransitie sluit volledig aan bij deze SDG. We zetten met onze maatregelen en acties uit het programma duurzaamheid, stevig in op energiebesparing en duurzame manieren van verwarmen en opwekken.

In samenhang met het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) wordt vanuit het programma duurzaamheid ingezet op het verduurzamen van de manier waarop inwoners zich door Zwijndrecht bewegen. Ook stimuleren en faciliteren we het bedrijfsleven bij hun verduurzamingsopgave op het gebied van duurzame energie, vergroenen en hergebruik van grondstoffen.

Deze SDG benadrukt het belang van een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Door een Integraal Veiligheidsplan op te stellen dragen wij bij aan het realiseren hiervan.

Duurzame productie en consumptie, met een efficiënter gebruik van grondstoffen, verlaagt de druk op het milieu. Onderdeel van deze SDG is de afvalproductie te beperken via vermindering, recycling en hergebruik. Met onze maatregelen en acties binnen de ambitie circulaire economie dragen we hieraan bij.

Met onze maatregelen en acties op het gebied van klimaatadaptatie zorgen we ervoor dat onze leefomgeving zich kan weren tegen de negatieve gevolgen en gevaren van klimaatverandering. We zorgen er ook voor dat mensen zich hiervan bewust zijn. Daarnaast voeren we maatregelen en acties uit om op kleine schaal een bijdrage te leveren aan het verminderen van klimaatverandering.

We zetten in op het vergroenen van Zwijndrecht, het behoud van waardevol groen en de waarde van het buitengebied. Ook integreren we kansen voor natuur en biodiversiteit in onze plannen en zetten we daarmee in op het versterken van biodiversiteit in onze buurten en het buitengebied.

Onderdeel van deze SDG is de bestrijding van alle vormen van georganiseerde criminaliteit en het verminderen van geweld. Met onze aanpak van ondermijning streven we naar een veilige en leefbare gemeente waar zo min mogelijk criminaliteit en ondermijning plaatsvindt.

5.3 Opgave bereikbaar Zwijndrecht

Goede bereikbaarheid en veilig verkeer zijn van belang voor inwoners en ondernemers. We pakken dit op vanuit de **opgave bereikbaar Zwijndrecht**. We zetten in op frequentere lightrailverbinding en een goede verbinding over water in de richting van Rotterdam en Dordrecht. Daarnaast lobbyen we voor de gebundelde ondertunneling van de goederenspoorlijn en de A16 en hoogfrequenter treinverbindingen richting Rotterdam en Dordrecht. Ook in ons Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) zijn ingrepen in de buitenruimte en verkeersacties opgenomen ter bevordering van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Daarnaast staat de mobiliteitstransitie centraal, waarbij we inzetten op de verduurzaming van mobiliteit en minder autogebruik. In 2024 zal een verdere uitvoering plaatsvinden van de van de uitvoeringsprojecten GVVP, waaronder maatregelen in schoolroutes, aanpak van oversteekplaatsen en het uitvoeren van parkeertellingen voor de fiets en bijplaatsingen van stallingsmogelijkheden. Daarnaast wordt gewerkt aan de realisatie van een laadpaleninfrastructuur op basis van het laadpalenbeleid inclusief de bijbehorende plankaart.

5.4 Veilig wonen en leven

Zwijndrecht wil dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen. Zij moeten zich niet alleen veilig voelen, maar het moet ook veilig zijn. Door gezamenlijke inspanning tussen alle partners zorgen we met elkaar voor een veilig Zwijndrecht. De gezamenlijke inzet van politie, toezicht & handhaving, zorgmariniers, jongerenwerkers en bewoners draagt daaraan in belangrijke mate bij.

Voor een goede sturing en coördinatie op de diverse veiligheidsthema's stellen we in 2024 een Integraal Veiligheidsplan (IVP) op. Hierbij betrekken wij de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2024 met daarin de resultaten van de veiligheidsbeleving van onze inwoners.

Naar verwachting zullen in het IVP thema's zoals de aanpak van ondermijnende criminaliteit, van gedigitaliseerde criminaliteit en van andere nieuwe vormen van criminaliteit prominent aan de orde komen. Een steeds groter wordend thema is de problematiek die speelt op het snijvlak van zorg en veiligheid. Zwijndrecht wil dat iedereen mee kan doen in onze samenleving, maar sommige inwoners redden dat niet en hebben passende hulp nodig om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van misbruik of vervallen in (ondermijnende) criminaliteit. Ook deze problematiek komt aan de orde in het op te stellen IVP, waarbij nadrukkelijk de samenwerking tussen het veiligheidsdomein en het sociaal domein wordt geïntensiveerd.

We zetten in op wat er leeft en speelt binnen onze gemeente. De inzet van onze boa's is hierbij van groot belang. Het is essentieel om data- en informatiegestuurd te gaan werken. Zo signaleren we nieuwe ontwikkelingen, fenomenen en maken we het onzichtbare zichtbaar.

5.5 Effectindicatoren

- **CO2-uitstoot gebouwde omgeving in ton**
De CO2-uitstoot moet omlaag. Met deze indicator meten we de CO2-uitstoot als gevolg van elektriciteitsgebruik, aardgas en warmte. Dit zegt daarmee iets over de energietransitie waarbij we inzetten op energiebesparing en het gebruiken van duurzame energie.
- **Energie labels woningen, kantoren en gemeentelijke gebouwen**
Energie labels geven met klassen aan hoe energiezuinig een gebouw is.
- **Aandeel duurzaam opgewekte energie**
Energie neutraal zijn betekent dat de hoeveelheid benodigde energie geheel duurzaam wordt opgewekt. Het is daarom belangrijk dat de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie toeneemt. Met deze indicator meten we het aandeel duurzaam opgewekte energie in TJ (TeraJoule). Het gaat daarbij om hernieuwbare energie: biomassa, elektriciteit uit zon en wind en warmte.

- **Gebruik van vervoersmiddelen**
Data over het gebruik van vervoersmiddelen is voorsnog niet beschikbaar. Het bewonerspanel van het OCD wordt ingezet om het gebruik van verschillende vervoersmodaliteiten in beeld te brengen. Dit is met een 0-meting in 2023 gedaan en wordt jaarlijks een of twee keer herhaald.
- **% goedkeuringen beeldkwaliteit openbare ruimte**
Om objectief te meten of de openbare ruimte schoon, heel en veilig is, wordt geschouwd. Daarmee wordt gekeken of wordt voldaan aan het afgesproken kwaliteitsniveau. Het percentage dat voldoet, zegt dus iets over hoe de openbare ruimte er bij ligt.
- **Rapportcijfer veiligheidsgevoel**
In de Veiligheidsmonitor wordt één keer in de twee jaar gemeten welke rapportcijfers inwoners geven aan de veiligheid. Veiligheid is objectief lastig te meten. Op deze manier meten we de beleving van onze inwoners.
- **Scheidingspercentage afval**
Met het scheidingspercentage voor afval zien we hoe de afvalstromen restafval, plastic, gft en papier worden gescheiden. Hoe lager het percentage restafval, hoe minder grondstoffen worden verspild.

5.6 Wat mag het kosten?

Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-34.578	16.840	-17.738	-38.541	17.495	-21.046	-38.360	19.113	-19.246
Mutaties reserves	-967	2.828	1.861	0	4.109	4.109	0	767	767
Resultaat	-35.545	19.668	-15.877	-38.541	21.604	-16.936	-38.360	19.880	-18.479

- = Nadelig / += Voordelig

Algemene dekkingsmiddelen en Financiën

Het onderdeel algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de lokale heffingen, de algemene uitkering, dividendinkomsten en het saldo van de financieringsfunctie. De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van specifieke dekkingsmiddelen doordat zij vrij aan te wenden zijn.

Het totaalbedrag aan inkomsten van dit onderdeel bedraagt € 115,2 miljoen. Dit betreft circa tweederde van de totale baten (exclusief reserves). Hiervan is de algemene uitkering de grootste inkomstenpost (€ 103 miljoen in 2024) gevolgd door de lokale heffingen (OZB en precario) (€ 11,5 miljoen).

Overige inkomsten

Dividend

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Stedin, Oasen en Evides), de BNG en ROM-D. Onder deze post worden de dividenden geraamd die zijn verbonden aan het houden van beleggingen. Naast de dividenden van bovengenoemde instellingen ramen we hier ook de garantstellingsprovisie van HVC.

Saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat)

Het saldo van de financieringsfunctie (het renteresultaat) is opgebouwd uit verschillende componenten. Voor een berekening van het renteresultaat verwijzen wij naar tabel 3 in de paragraaf Financiering.

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-218	109.062	108.844	-98	109.115	109.017	-1.078	115.186	114.108
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-218	109.062	108.844	-98	109.115	109.017	-1.078	115.186	114.108

- = Nadelig / += Voordelig

Financiën

De uitgaven van dit onderdeel bedragen per saldo € 1.714.000. De bijbehorende baten zijn verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen.

Belastingen

De lasten betreffen de bijdragen aan Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD) voor het uitvoeren van de heffing en invordering, de afhandeling van bezwaar- en beroepsschriften van de Wet onroerende zaken en een dotatie aan de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

Beleggingen

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Stedin, Oasen en Evides), de BNG en ROM-D. Onder deze post worden de rentelasten geraamd die zijn verbonden aan het houden van beleggingen.

Onvoorzien

De post Onvoorzien bevat het budget voor onvoorziene uitgaven (€ 25.000). Er is voor gekozen om de post Onvoorzien voor de begroting in zijn geheel op te nemen onder dit onderdeel.

Overige baten en lasten

Dit bestaat voor het grootste deel uit de stelpost loon- en prijsontwikkelingen. Dit budget hebben we op een centrale plek opgenomen. De onttrekking aan de Dekkingsreserve ter dekking van het negatief geraamd resultaat is hier ook opgenomen.

Financiën	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-732	294	-438	-946	745	-202	-2.000	287	-1.714
Mutaties reserves	-1.916	1.091	-825	-292	2.011	1.719	-2.762	5.204	2.442
Resultaat	-2.648	1.385	-1.263	-1.239	2.756	1.517	-4.763	5.491	728

- = Nadelig / += Voordelig

Vennootschapsbelasting

In 2015 is het wetsvoorstel modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen aangenomen door de Tweede Kamer. Het achterliggende doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Sindsdien is er voor gemeenten en provincies een vennootschapsbelastingplicht (hierna: Vpb-plicht). Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente verplicht vennootschapsbelasting te betalen over haar ondernemingsactiviteiten.

Vennootschapsbelasting	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-30	0	-30	-26	0	-26	-26	0	-26
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-30	0	-30	-26	0	-26	-26	0	-26

- = Nadelig / + = Voordelig

Onderdeel Overhead

In het Besluit Begroting Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is gedefinieerd welke lasten en baten onderdeel uitmaken van het Onderdeel Overhead. Dit onderdeel beoogt het inzicht in de overhead te verbeteren en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Volgens het BBV is de overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces.

De overhead bestaat voor een groot gedeelte uit bijdragen aan de Servicegemeente Dordrecht (SGD), die veel van de PIJOFACH taken voor de gemeente Zwijndrecht uitvoert. Daarnaast draagt de gemeente zelf de directe kosten van huisvesting en facilitaire zaken. Tot slot bestaat de overhead uit eigen personeelskosten voor staf-, leidinggevende- en ondersteunende functies en de daaraan verbonden algemene kosten.

De overheadskosten bestaan uit:

- bijdrage aan Servicegemeente Dordrecht	€ 6.550.000
- huisvesting & facilitaire kosten	€ 1.552.000
- personeelskosten overhead	€ 8.431.000
- algemene bedrijfsvoerings- en personeelsgebonden kosten	€ 894.000
- onttrekkingen aan de reserves	€ 1.192.000 -/-
- doorberekening overhead aan grondexploitatie en IP-projecten en uren aan IP-projecten	€ 860.000 -/-
Saldo overheadskosten	€ 15.375.000

De overheadskosten mogen binnen BBV niet verdeeld worden over de taakvelden/programma's, met uitzondering van de overhead die toerekenbaar is aan de grondexploitatie en IP-projecten (zie hierboven). Dit heeft tot gevolg dat de programma's worden gepresenteerd zonder overheadskosten.

Stelposten:

in de overhead zitten de volgende stelposten, in afwachting van een bestedingsvoorstel:

- Kadernota 2024: Parkeren en vervoer toegenomen werklust € 98.000
- Kadernota 2024: Kabinetszaken; ontmoeten en representatie € 100.000
- Kadernota 2022: ICT verandert € 101.000
- Raadsprogr. 2.0: inzet JKC € 50.000

Overhead	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-15.166	150	-15.016	-17.631	21	-17.610	-16.589	22	-16.567
Mutaties reserves	0	2.305	2.305	0	1.237	1.237	0	1.192	1.192
Resultaat	-15.166	2.455	-12.711	-17.631	1.258	-16.373	-16.589	1.214	-15.375

- = Nadelig / + = Voordelig

Doelstellingen programma's

Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie

Doelstelling: Raad, college en ambtelijke organisatie zijn **zichtbaar, benaderbaar** en **betrokken** in de buurten en straten van Zwijndrecht.

- We organiseren continue ontmoetingen tussen raad, college, ambtenaren, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners om kennis en ervaring te delen, feedback op te halen en met elkaar te leren en te ontwikkelen.
- We werken aan kortere lijnen tussen raad, college, ambtenaren, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
- We communiceren duidelijk over wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners mogen verwachten van raad, college en ambtelijke organisatie. Andersom zijn wij duidelijk in wat we als lokale overheid verwachten van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Verwachtingenmanagement is hierin essentieel.
- We (raad, college en ambtelijke organisatie) gaan meer in gesprek met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners (niet via mail of socials) in de buurten en straten van Zwijndrecht en vergaderen ook vaker op locatie. We sluiten aan bij bestaande activiteiten en platforms.

Doelstelling: Zwijndrecht is een **responsieve** en **wendbare** gemeente die luistert naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en daar ook naar handelt.

- Bestaande processen (zoals beantwoording van brieven, telefoon, e-mail, berichten op sociale media) organiseren we beter.
- De communicatie met de inwoners en ondernemers nemen we onder de loep en de instrumenten voor betrokkenheid gebruiken we maximaal.
- Binnen de bestaande wettelijke kaders zetten we op creatieve wijze nieuwe instrumenten naast het Zwijndrechtse Pak aan! in.
- We regelen met elkaar de capaciteit die nodig is om de fiximeldingen af te handelen. We controleren steekproefsgewijs of en hoe inwoners vinden dat een melding is afgehandeld, zeker wanneer meldingen zijn doorgezet naar een externe partij (zijn inwoners tevreden).

Doelstelling: De **communicatie** van de gemeente is **uitnodigend, duidelijk** en **toegankelijk** voor iedereen.

- In deze raadsperiode werken we stapsgewijs toe naar communicatie die uitnodigend, duidelijk en toegankelijk is voor iedereen, naar communicatie die open en op maat is.
- We toetsen de gemeentelijke communicatie die plaatsvindt via de website, sociale media, gedrukte media en andere kanalen hierop en betrekken daar inwoners en ondernemers bij.
- We stellen samen met inwoners en ondernemers een programma van eisen op voor de verschillende vormen van communicatie van de gemeente (website, sociale media, brieven, enzovoorts) en passen onze communicatie hierop aan.
- We maken naast bestaande middelen (website, wijksprekuren, sociale media, adviesraden en platforms) gebruik van nieuwe middelen die aansluiten bij de manier waarop inwoners en ondernemers willen worden benaderd zoals via polls en newsrooms.
- We stroomlijnen de communicatie over activiteiten en werkzaamheden in de buurt.

Doelstelling: Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn **betrokken** bij hun directe (leef)omgeving en de opgaven in Zwijndrecht op een manier die bij hen past

- We gaan met inwoners en ondernemers verder in gesprek over hun ervaringen met de gemeente.
- We weten op welke manier en in welke mate betrokken partijen met elkaar willen samenwerken aan maatschappelijke opgaven.
- We werken op basis van wat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners ons vertellen op welke wijze we er voor kunnen zorgen dat we voor hen zichtbaar, benaderbaar en betrokken kunnen zijn.
- We benutten de kennis en kunde uit de samenleving beter en we betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners als klankbord bij totstandkoming en uitvoering van planvorming en beleid.
- We gebruiken de participatiewijzer als middel om de belangen, beleving, ideeën van inwoners en ondernemers en de wijze waarop zij betrokken zijn bij beleids- en planvorming in beeld te brengen.
- We waarderen en faciliteren inwoners en ondernemers die iets willen betekenen voor de samenleving. We stellen ons flexibel op bij ideeën en initiatieven en geven hiervoor de ruimte.
- De kinderburgemeester- en ambassadeurs betrekken we actief bij de maatschappelijke opgaven in Zwijndrecht.
- We betrekken jongeren actief bij beleidsontwikkeling en werken zo aan politiek bewustzijn en betrokkenheid van jongeren tot ongeveer 18 jaar.
- We betrekken kinderen en jongeren bij onderwerpen die hen nu of in de toekomst raken. Hierbij stijgt het aantal onderwerpen waarbij kinderen en jongeren in Zwijndrecht input hebben geleverd.
- We maken duidelijk hoe onderwerpen door inwoners geagendeerd kunnen worden.
- We laten weten wat de opbrengsten zijn van de betrokkenheid van inwoners, wat er met de inbreng is gedaan en wat de vervolgstappen worden.
- We organiseren ontwikkeltafels waar naast inwoners en ondernemers ook experts aan tafel komen om samen te werken aan maatschappelijke opgaven.

Doelstelling: We bouwen aan een vernieuwde **infrastructuur** die past bij de nieuwe samenwerking. Dat we **samen** leren, ontwikkelen, experimenteren en investeren.

- We werken samen aan maatschappelijke opgaven vanuit gelijkwaardigheid en dat vraagt soms om aanvullende of nieuwe werkwijzen. We accepteren met elkaar dat we hierbij niet altijd vooraf weten wat een aanpak gaat opleveren en dragen met elkaar zorg voor ruimte om te leren, ontwikkelen en experimenteren.
- We maken tijd en ruimte voor gesprekken, bijeenkomsten en betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
- We realiseren met elkaar (raad, college, ambtenaren, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners) het 'Huis van de gemeente' door verder te bouwen aan de 1 loketfunctie in het gemeentehuis, door de inrichting van 'gastheerschap' en door een huiskamersfeer te creëren.
- In het 'Huis van de gemeente' worden inwoners en ondernemers zo veel mogelijk in één keer geholpen.

Realiseren bouwambitie

- We voeren het woonplan en onze woningbouwstrategie uit, waarbij we primair bouwen voor doorstroming. Zo realiseren we een verhuisketen en ontstaan voor starters mogelijkheden een bereikbare woning te vinden in de bestaande voorraad.
- We voegen gedifferentieerd woningen toe en houden hier regie op middels een meerjarenprogramma gebiedsontwikkeling (MPG), waarvan de planmonitor onderdeel is.
- We geven uitvoering aan woningbouwprojecten (actief) en faciliteren initiatieven uit de markt waar deze bijdragen aan onze ambities. We realiseren verschillende deelgebieden in het Stationskwartier (Maasterras, Stadstuinen en Indische buurt) en Van 't Hoff en ronden Euryza en de Buizerdstraat af. Daarnaast zetten we de Heer Janstraat in de markt. Noordoevers gaat een volgende fase in waarbij we stappen zetten richting vaststelling van de grondexploitatie en het bestemmingsplan.
- We verhogen de harde plancapaciteit op de korte termijn. We zorgen voor bestemmingsplannen voor de ontwikkelgebieden Noordoevers en Diztrikt: Noord en maken afspraken over de uitvoering.
- De ontwikkelkaders van Walburg gaan we herzien om de culturele en economische vitaliteit van Walburg verder te ontwikkelen en initiatieven uit de markt te kunnen beoordelen.

Verbeteren en gerichte transformatie sociale woningvoorraad

- We monitoren en voeren de prestatieafspraken (PALT) uit met de woningcorporaties, waarbij het transformeren en kwalitatief verbeteren van sociale huurwoningen blijvend aandacht krijgt.
- Samen met de woningcorporaties wordt er een dashboard ontwikkeld om de ontwikkelingen van de PALT-afspraken en de sociale woningvoorraad te monitoren.
- We lobbyen op regionaal en provinciaal niveau om toe te werken naar een evenwichtige verdeling van de sociale woningvoorraad in de regio Drechtsteden.

Faciliteren van specifieke woonwensen

- We geven starters meer kans op de woningmarkt door uitvoering te geven aan het vergunningstelsel voor de verhuur van woningen (opkoopbescherming). Dit doen we met name in het Stationskwartier en de Heer Janstraat
- We faciliteren de ontwikkeling van diverse woonvormen. Daarnaast staan we faciliterend ten opzichte van andere initiatieven uit de samenleving en markt.

Inzicht in ontwikkelingen op de woningmarkt

- We blijven in gesprek over de ontwikkelingen in de woningmarkt, middels thema-avonden en bouwtafels.

Faciliterende en dienstverlenende ruimtelijke ordening

- We werken met de samenleving aan een update en aanscherping van de Omgevingsvisie.
- We zorgen dat we gesteld staan voor en uitvoering geven aan de Omgevingswet.

Ruimhartig minimabeleid

Iedereen van jong tot oud moet kunnen meedoen in Zwijndrecht en armoede mag niet de oorzaak zijn dat dit niet kan. U wilt daarom ruimhartige ondersteuning bieden aan mensen met financiële zorgen.

- Hoewel gezien de koopkrachtontwikkeling het Rijk primair aan zet is om de balans tussen uitgaven en inkomsten te herstellen voor huishoudens, willen we bij landelijke maatregelen blijven nagaan hoe dit uitpakt voor onze inwoners en afwegen of we noodzaak zien om lokaal aanvullende ondersteuning te bieden. Denk bijvoorbeeld aan de besluitvorming om een lokale aanvulling op de landelijke energietoeslag voor minima te bieden. We baseren voorstellen onder andere op informatie uit de Minimaeffectrapportages (MER), die inzicht geeft in de koopkrachtontwikkeling van verschillende typen huishoudens in Zwijndrecht.
- Met de herijking van het Minimabeleid heeft de raad lokaal keuzes gemaakt om een ruimhartig minimabeleid te voeren. Bovendien heeft de raad een nieuwe regeling ingesteld met het Sport- en Cultuurfonds 18+ om ook voor volwassen minima deelname aan sport en cultuur financieel mogelijk te maken. Kinderen kunnen gebruik maken van het SMS-Kinderfonds. De vernieuwde regelingen zijn in 2023 ingevoerd. Zoals afgesproken monitoren we het gebruik van de regelingen om na te gaan of hier nog verbeteringen in mogelijk zijn.
- Ook blijven we inzetten op laagdrempelige communicatie over de Minimaregelingen. We maken hiervoor meer gebruik van filmpjes, beeldmateriaal en eenvoudig taalgebruik. De communicatiematerialen toetsen we vooraf bij de doelgroep. Ook maken we meer gebruik van diverse communicatiekanalen en van het netwerk rondom inwoners die het betreft.

Inzet op actuele ontwikkelingen

Het structureel doorbreken van armoede vraagt een lange adem. Met het raadsprogramma Krachtig Zwijndrecht 2.0 zet de raad daarom het budget van het Deltaplan aanpak Armoede voort. Succesvolle interventies en de opgebouwde infrastructuur om inwoners te bereiken en de effecten van armoede te verzachten behouden we hiermee. Evenals het netwerk van betrokken organisaties, waarmee we samenwerken en aansluiten op behoeften van inwoners. Daarnaast biedt het Deltaplan ruimte om in te spelen op actuele ontwikkelingen. Dit blijft onverminderd actueel met de huidige ontwikkelingen van stijgende (energie)prijzen en koopkrachtvermindering, ook wel de 'kosten crisis' genoemd. Hierdoor kan een nieuwe groep inwoners te maken krijgen met armoede, wanneer hun inkomsten niet meer toereikend zijn voor de (vaste) uitgaven.

- Ook komend jaar zetten we in op diverse projecten waarmee we energiearmoede verminderen. Denk aan het uitvoeren (en aanvullen) van de landelijke energietoeslag. Het beschikbaar stellen van een witgoed- (of vergelijkbare) regeling. Het verstrekken van gratis energieadvies en energiebesparende maatregelen aan inwoners met een laag inkomen, die wonen in een woning met een ongunstig energielabel. Met een outreachende benadering willen we inwoners zo goed mogelijk bereiken. En het contact ook benutten om na te gaan of we hen op meer vlakken kunnen ondersteunen, wanneer zij met financiële zorgen te maken hebben. Ook onderzoeken we met pilots of we in het vervolg inwoners meer kunnen betrekken bij energiebesparing en verduurzaming op buurt- of wijkniveau en lokaal een structuur rondom energie en duurzaamheid kunnen opzetten. Na de 'snelle interventies' vanaf 2022, is er nu meer tijd om hier in te investeren. Vooralsnog ontvangen we ruimschoots middelen van het Rijk voor de aanpak van Energiearmoede, waardoor het budget Deltaplan hiervoor niet hoeft te worden ingezet.

- In de samenwerking met werkgevers (zie Duurzaam perspectief uit armoede) willen we de komende tijd nadrukkelijk aandacht besteden aan het bereiken van werkende armen. Vanuit de gedachte dat werkenden eerder bij hun werkgever in beeld kunnen komen met financiële zorgen en stress. Door advies en ondersteuning via werkgevers aan te bieden, hopen we te voorkomen dat inwoners pas bij ernstige schulden hulp vragen. Zodat de weg naar financieel herstel voor hen verkort kan worden.
- Na de val van het kabinet is de vraag of de landelijke besluitvorming over de vernieuwing van de Participatiewet wordt uitgesteld. Oorspronkelijk was de verwachting dat de herziene Participatiewet per 1 januari 2025 zou ingaan. En zorgt voor: een toereikend bestaansminimum garanderen, passende ondersteuning bieden om mee te doen in de samenleving (via werk of participatie) en rechten en plichten die 'zinnig en begrijpelijk' zijn. De menselijke maat, vertrouwen en vereenvoudiging zijn belangrijke kernbegrippen. De bedoeling was om in het verlengde hiervan in 2024 lokale besluitvorming over de herijking van het regionaal beleid Ontwikkelen naar werk te laten plaatsvinden. In een vergelijkbaar proces als de herijkingen van het regionaal Minima- en Wmo beleid. En input vanuit inwoners en betrokken partnerorganisaties mee te nemen in de besluitvorming. Als er meer duidelijkheid komt over de landelijke besluitvorming kan worden bepaald wat dit betekent voor (de planning van) de herijking van het regionaal beleid Ontwikkelen naar werk.

Duurzaam perspectief uit armoede

In het raadsprogramma geeft u aan dat u zich wil blijven inzetten dat het aantal kinderen dat in armoede opgroeit de komende jaren met de helft daalt. Met de aanpak Armoede willen we de spiraal van intergenerationele armoede doorbreken en gezinnen ondersteunen die nu in armoede zitten. Kinderen worden bijvoorbeeld bereikt met o.a. de kledingregeling, het SMS-Kinderfonds, de financieel jongerencoach en de Social scout in het onderwijs. In deze periode geven we extra aandacht aan het verbinden van de strategische opgaven Armoedebestrijding en Versterken lokale economie. Vanuit de gedachte dat werken en participeren de meest duurzame route uit armoede bieden (Meedoen met perspectief).

- We zetten erop in dat Zwijndrechtse werkgevers, gemeente en uitvoeringsorganisaties in toenemende mate als partners optrekken. Dit doen we onder meer door het faciliteren van ontmoeting, het aanpassen van dienstverlening aan behoeften van werkgevers en inwoners en het ontwikkelen van pilots met werkgevers die voortrekkers willen zijn. We richten ons daarbij op twee sporen. Zowel op het, via de werkgever ondersteunen van werknemers bij zorgen rondom bestaanszekerheid (zie Inzet op actuele ontwikkelingen), als op het door ontwikkelen van werkwijzen om de match te verbeteren tussen werkgevers en inwoners die langs de kant van de arbeidsmarkt staan. Dit laatste is vanwege de huidige krapte op de arbeidsmarkt een uitdaging. De snelle matches zijn vaak al gemaakt en voor wie nog niet meedoet is er meer nodig om organisatie en specifieke kenmerken van de betreffende inwoner dichterbij elkaar te brengen. Dit vraagt werkwijzen waarin maatwerk en aansluiting op de lokale situatie mogelijk zijn.
- Met de organisaties die inwoners vanuit een zorgtaak ondersteunen, werken we aan een betere samenwerking met de arbeidsmarkt- en participatiepartners. De bedoeling is dat ook de ondersteuning en zorg die inwoners ontvangen, aansluit op wat zij nodig hebben bij het zetten van stappen naar een lange termijn perspectief via werk of participatie. We maken hierover aanvullende afspraken met uitvoeringsorganisaties en we faciliteren dat professionals vanuit de verschillende organisaties elkaars werk kennen en elkaar weten te vinden.
- Via de SDD zetten we in op het aanpassen van regelingen om het voor inwoners makkelijker te maken op meer flexibele basis in en uit een uitkeringssituatie te stromen, zonder veel papierwerk of onduidelijkheid en onzekerheid over het inkomen of bijvoorbeeld recht op toeslagen. Het gaat om pilots 'deeltijdpremie' (een bonus) bij parttime werken vanuit

uitkering en 'simpel switchen' waarmee het eenvoudiger wordt om bij tijdelijk werk snel weer een uitkering te ontvangen als dit nodig is. Het doel is het bieden van bestaanszekerheid en verminderen van stress, ook bij weinig baanzekerheid. Zodat inwoners gemotiveerd blijven om stappen te zetten op weg naar werk.

Werkgelegenheid in Zwijndrecht versterken, zowel kwantitatief als kwalitatief

- Werkgevers worstelen met personeelstekorten. We brengen het arbeidsmarktbeleid dichterbij deze werkgevers en zoeken gezamenlijk naar creatieve oplossingen.
- We maken werk van de banenambitie en zoeken daarbij nadrukkelijk de samenhang met de intensivering op de bedrijventerreinen (meer banen per hectare) conform de bedrijventerreinenstrategie.
- We verbinden de doelstelling om meer banen te creëren met de doelstelling om mensen uit de armoede en aan het werk te helpen. We betrekken lokale ondernemers hierbij (zie ook 'Duurzaam perspectief uit armoede' hiervoor).

Versterken van de bedrijventerreinen en concentratiegebieden voor retail en horeca

- We ontwikkelen een concreet handelingskader bij onze bedrijventerreinenstrategie en het retail- en horecabeleid met daarin de instrumenten die we per gebied in kunnen zetten om de visie die in deze documenten verankerd is te realiseren. We werken hierbij intensief samen met de ondernemers en andere belanghebbenden op de betreffende locaties. De acties verankeren we onder andere in het op te stellen uitvoeringsprogramma veerkrachtige lokale economie.
- We faciliteren en sturen de ontwikkeling van PIER14 door de ruimtelijke procedures te begeleiden en door projectmanagement in te zetten.
- We zetten de werkzaamheden bij horecaconcentratiegebied Veerplein door en willen een nieuwe stap zetten in de gesprekken over transformatie van de Passage en het revitaliseren van wijkwinkelcentrum Boulevard Noord. We ontwikkelen een handelingskader waardoor beide gebieden een goed toekomstperspectief krijgen. Voor Walburg willen we in 2024 verkenning voor het verder versterken van het toekomstperspectief uitvoeren.

Versterken van de dienstverlening en samenwerking met ondernemers

- Met ons verstevigde accountmanagement zijn we in staat verstevigen de contacten met ondernemers in deze economisch onzekere periode te intensiveren. Zo monitoren we hoe het met de ondernemers gaat en kunnen we daar proactief op inspelen.
- We werken samen met het bedrijfsleven aan een nieuwe economische strategie en uitvoeringsprogramma onder de opgave "Veerkrachtige lokale economie". We werken gezamenlijk met gekoppelde inzet aan de uitvoering van het programma.
- Waar mogelijk blijven we in onze dienstverlening aan ondernemers processen versnellen en vereenvoudigen.

Zwijndrecht is een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen en waarin aandacht is voor elkaar

- We stellen samen met inwoners een gezamenlijk gedragen nieuw inclusiebeleid op, met hierin aandacht voor inwoners die extra aandacht en ondersteuning nodig hebben
- We gaan door met de doorontwikkeling en uitvoering van de nieuwe wet inburgering. We houden zoveel mogelijk rekening met de behoeften van statushouders en focussen nog meer op toeleiding naar participatie, zodat nieuwkomers zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan de Zwijndrechtse samenleving en meer kansen op de arbeidsmarkt hebben.
- We waarderen, stimuleren en ondersteunen inwoners die iets voor een ander willen doen zoals vrijwilligers, mantelzorgers of mensen die actief iets voor de buurt doen
- We gaan verder met het ontwikkelen en implementeren van Veerkrachtige Buurten

Een gezonde basis voor iedereen

- In het schooljaar 2023 – 2024 wordt middels drie proeftuinen een start gemaakt met het bereiken van de doelstellingen van de samenwerkingsagenda onderwijs.
- We gaan verder met de uitvoering van het sport- en beweegakkoord en het preventieakkoord.
- We onderzoeken of er behoefte is aan een cultuurakkoord en stellen cultuurbeleid op.
- We stellen accommodatie-en voorzieningenbeleid op. Hierin is aandacht voor maatschappelijke voorzieningen (waaronder wijkcentra), medische voorzieningen en sport- en beweegvoorzieningen
- We blijven de samenwerking met de medische sector versterken, zoals huisartsen en het ziekenhuis en we starten met de inzet van de Praktijkondersteuner Jeugd GGZ in de Huisarten Praktijk en we starten in de gemeente met prenatale huisbezoeken voor de geboorte van het eerste kind.
- In 2024 gaan we verder aan de slag met de acties uit de opgestelde ontwikkelagenda Opvang en Ondersteuning. Regionaal gaan we in 2024 verder met het concretiseren van de visie van Opvang naar Wonen. Het Dashboard Beschermd Wonen & Opvang is in het 1^e kwartaal van 2024 gereed.
- We zetten in op vaardigheden die inwoners nodig hebben om goed mee te kunnen doen in de maatschappij: vaardigheden op het gebied van taal en leesvaardigheid (lezen, schrijven en mondelinge en digitale taalvaardigheid), rekenen, gezondheid en burgerschap (sociale & maatschappelijke vaardigheden).

Inwoners die dat nodig hebben kunnen rekenen op een steuntje in de rug, zorg en ondersteuning

- Inwoners die ondersteuning nodig hebben, kunnen op één plek terecht met hun verhaal en vragen. Hiervoor werken we aan de 1-loket functie in het gemeentehuis (zie programma dienstverlening). We verlenen maatwerk waar nodig en zorgen voor tijdige ondersteuning bij complexe problematiek (0-99).
- We gaan verder met de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- We herijken het Wmo-beleid inclusief mantelzorgbeleid. We verbreden en verhogen hierbij de waardering en ondersteuning voor mantelzorgers.
- We gaan in 2024 structureel gebruik maken van de monitor sociaal domein.
- We blijven ons inzetten voor een goede basis voor alle opgroeiende kinderen en jeugd in Zwijndrecht, met name door de samenwerking tussen gemeente, jeugd en onderwijs.

Veilig wonen en leven

- We ontwikkelen een Integraal Veiligheidsplan (IVP) waarin we doelstellingen opnemen over de veiligheid in onze gemeente en waarin we de regierol op ons nemen. Bij de totstandkoming van het IVP betrekken wij naast andere afdelingen, onze inwoners en (maatschappelijke) partners. Belangrijke thema's zijn hierbij de aanpak van high impact crimes (woninginbraken), van jeugdcriminaliteit, van drugscriminaliteit en ondermijnende criminaliteit. Hoe werken we aan veilig uitgaan, veilige winkelgebieden, veilige bedrijventerreinen. Wat is de manier om mensenhandel en prostitutie te bestrijden, hoe pakken we radicalisering en polarisatie aan. Hoe pakken we de digitale criminaliteit aan. Aan het IVP worden uitvoeringsplannen gekoppeld waarin beschreven staat wat we gaan doen, met wie en welke middelen daarvoor nodig zijn.
- We intensiveren en geven verder vorm aan de ketensamenwerking Zorg en Veiligheid. Dit betreft de brede samenwerking met zowel in- als externe partners op het snijvlak van zorg en veiligheid, zoals risicjongeren, complexe jeugdzaken, personen met onbegrepen gedrag, ex-gedetineerden en woonoverlast.
- We zetten de uitvoering van het Programma Ondermijning onverminderd voort, o.a. door daadkrachtig op te treden middels integrale controles, door hennepkwekerijen te sluiten en door continue af te stemmen met ketenpartners.
- We versterken van onze informatiepositie. Voor het voeren van regie op onze lokale veiligheid en het handhaven van de openbare orde, is een goede informatiepositie essentieel. We gaan onderzoeken of we meer informatiegestuurd kunnen gaan werken. Door het verder benutten analyseren en combineren van informatie is effectief en efficiënt sturen op veiligheid steeds meer mogelijk.
- We zetten toezicht en handhaving in voor de aanpak van kleine ergernissen, maar ook voor de aanpak van ondermijning en heling.

Een schone, functionerende en aantrekkelijke buitenruimte

- We houden het beheer en onderhoud van onze buitenruimte op orde, volgens de afspraken die gemaakt zijn in het integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR).
- In het Beleidskader inrichting en beheer openbare ruimte 2023-2032 zijn de kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte vastgesteld. Er is gekozen voor gedifferentieerd beheer waarbij de buitenruimte in ieder geval op basisniveau wordt onderhouden. Een aantal plekken heeft het ambitieniveau Plus of Allure meegekregen. Deze plekken worden vanaf 2024 onderhouden op een hoger kwaliteitsniveau.
- Op basis van het beleidskader inrichting en beheer openbare ruimte wordt gewerkt aan een voorstel om entrees en onderdoorgangen aan te pakken.
- Een belangrijk instrument om de openbare ruimte (aan het eind van de levenscyclus) op te knappen is het integraal vervangen. De kosten van een dergelijke vervanging worden als investering opgevoerd in het investeringsprogramma (IP). Voor de investeringsproducten infra, riool en groen staan ook voor de komende vier jaar een behoorlijke opgave gepland. In de wetenschap dat de voorbereiding (afhankelijk van de grootte en complexiteit van een project) al snel 2 jaar duurt kan de gehele projectperiode inclusief uitvoering 4 jaar in beslag nemen. Als we kijken naar enkele projecten die in 2024 in uitvoering gaan zijn dat bijvoorbeeld Vliegeniersbuurt, Kort Ambacht fase 3, HOA fase 3 en de Verzetsheldenbuurt Noord. Een aantal noemenswaardige projecten die op dit moment in voorbereiding zijn en later in de begrotingsperiode worden uitgevoerd zijn Heerjansdam Noord, Walburg Noord en Julianadorp.

- We monitoren de kwaliteit van de openbare ruimte door te schouwen op beeldkwaliteit.
- We starten met de implementatie van het beleidsplan openbare verlichting, het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024 tot 2029 en het waterbeheerplan 2024 tot 2029.
- We faciliteren inwoners die zelf actief zijn om hun leefomgeving prettig te maken, onder andere middels PAK AAN!.
- We handelen meldingen over de openbare ruimte af via het meldingsysteem Fixi binnen de gestelde normen. In 2024 wordt gewerkt aan de verdere procesoptimalisatie van Fixi.

Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid

- In 2024 wordt gestart met de aanleg van een laadpaleninfrastructuur op basis een vast te stellen laadpalenbeleid.
- We stimuleren deelmobiliteit en onderzoeken de wenselijkheid van meer deelvervoer naast de al aanwezige deelfietsen van Donkey Republic (Qbuzz).
- We zetten de lobby's voor de A16 en de dedicated goederenlijn en hoogfrequenter treinvbindingen richting Rotterdam en Dordrecht voort. Na de onderzoeken uit de voorgaande jaren zetten we deze periode in op het intensiveren van contacten en het overbrengen van de urgentie bij de provincie, het Rijk en de Europese Unie. Daarbij zoeken we ook naar subsidie-mogelijkheden.
- We geven uitvoering aan het GVVP waarin we aandacht hebben voor verkeersacties, maar ook ingrepen doen in de inrichting van ons wegen- en padennetwerk. De verbinding wordt gezocht met werkzaamheden die vanuit het Investeringsprogramma openbare ruimte (IP) worden uitgevoerd.
- We gaan aan de slag met het verbeteren van de bereikbaarheid van bedrijventerreinen.

Een duurzame gemeente, voorbereid op de toekomst

- In 2024 voeren we de acties uit van het nog door de gemeenteraad vast te stellen programma duurzaamheid 2024-2027.
- We voeren de RES en de TVW uit. In 2024 gaan we verder met de uitrol van het warmtenet en worden de daarbij horende warmtebronnen gerealiseerd. Eind 2024 willen we 1.000 woningequivalenten aangesloten hebben op het warmtenet. Ook faciliteren we de ontwikkeling van een zonnepark bij Kijfhoek-Noord en zetten we in op het vergroten van het aandeel zon op dak in Zwijndrecht. We gaan een subsidieaanvraag doen om te komen tot een meerjarenisolatieprogramma waarbij we inwoners ondersteunen bij het isoleren van hun woning. We willen 350 koopwoningen naar de standaardwaarden geïsoleerd hebben.
- In 2024 komt er meer focus op het energiesysteem. We stellen hiervoor een kansen & initiatievenkaart energiesysteem Drechtsteden op. Hiermee vergroten we het inzicht in het regionale energiesysteem en faciliteren we lokale opwek en uitwisseling van energie. Ook helpen we bedrijven om elkaar makkelijker te vinden, eenvoudiger kennis uit te wisselen en samen projecten uit te voeren.
- We zetten blijvend in op het vergroenen van Zwijndrecht en pakken locaties met overbodige verharding aan. Dit doen we in openbaar gebied, maar ook proberen we inwoners te stimuleren dit in hun eigen tuin te doen.
- We bereiden een plan voor om in Zwijndrecht groene en blauwe verbindingen tot stand te brengen. Onze parken verdienen daarin speciale aandacht.
- In 2023 is de natuurkansenkaart opgesteld. In 2024 willen we aan de slag met de projecten die hierin zijn benoemd. Ook willen we extra inzetten op biodiversiteit en hebben we de leefomgeving voor de iconsoorten verbeterd;
- Via de IP projecten wordt er gewerkt aan het klimaat adaptief maken van de openbare ruimte waarbij we de effecten van hevige neerslag, droogte, hittestress beperken.
- We nemen als gemeente onze voorbeeldrol serieus en gaan door met het verduurzamen van de eigen organisatie.
- Door middel van communicatiecampagnes en natuur- en duurzaamheidseducatie stimuleren we inwoners duurzamer te gaan leven. We geven lessen op het basis en voortgezet onderwijs om het bewustzijn van kinderen te vergroten op de verschillende duurzaamheidsthema's. Daarnaast doen we mee aan duurzame dagen en zorgen we voor educatieve uitingen in de openbare ruimte.
- In 2024 wordt de gemeente brede uitrol van glasvezel door Delta afgerond.

BBV-indicatoren (verplichte indicatoren)

Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Zwijndrechtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van gemeenten met vergelijkbare inwonersaantallen. Daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Zwijndrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, provincie- of regionaalniveau).

Programma 1 Bestuur, dienstverlening, communicatie en participatie

Onderstaande indicatoren dient de gemeenten uit de eigen gegevens of de eigen begroting over te nemen, omdat daar geen landelijke bron voor beschikbaar is. Deze indicatoren worden dus niet ontsloten via www.waarstaatjegemeente.nl maar uit de Personeelsadministratie en Jaarrekening/Begroting.

Naam indicator	Nulmeting 2022	Actuele waarde
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	5,44	5,74
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)	4,79	4,95
Apparaatskosten (Kosten per inwoner)	€ 654	€ 749
Externe inhuur (Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur)	18,9%	4,9%
Overhead (% van de totale lasten)	9,4%	9,8%

Definities:

- *Formatie: De formatie vermeldt het aantal FTE (voltijdbanen) in vaste dienst binnen de organisatie (exclusief college van B&W), zoals dat in de financiële begroting is goedgekeurd. Als medewerkers parttime werken, dan wordt dat in een formatieplanning omgerekend naar het aantal FTE.*
- *Bezetting: Tot de bezetting worden alle medewerkers die in dienst zijn van de gemeente met een vaste of tijdelijke aanstelling gerekend.*
- *Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur. Apparaatskosten bestaan onder meer uit de loonkosten voor het gehele ambtelijke apparaat inclusief externe inhuur, ICT- kosten, huisvestings- en facilitaire kosten. De apparaatskosten in 2024 zijn gestegen ten opzichte van de jaarrekening 2022 door onder meer gestegen loonkosten (o.b.v. de CAO 2023 en de verwachte CAO-stijging in 2024 van bijna 4% en door toename van de formatie).*
- *Externe inhuur: Externe inhuur onderscheidt zich van 'uitbesteden' doordat bij externe inhuur het gevraagde product of de dienstverlening tot stand komt onder aansturing van de opdrachtgever (de gemeente). Dit is niet het geval bij uitbesteding; daar levert de externe partij (opdrachtnemer) een kant-en-klaar product of dienst. De externe inhuur in procenten van de loonsom is in de begroting 2024 lager dan in de jaarrekening 2022. Dit komt enerzijds door een toename van de totale loonsom. Zie de toelichting onder Apparaatskosten voor de oorzaken daarvan. Daarnaast zijn de inhuurkosten in de jaarrekening altijd hoger dan in de primaire begroting, omdat de kosten van inhuur grotendeels worden betaald uit vacatureruimte (het verschil tussen de begrote formatie en de werkelijke bezetting). Zie de paragraaf bedrijfsvoering voor meer informatie over de ontwikkeling van ons personeelsbestand.*
- *De overhead bestaat voor een groot gedeelte uit bijdragen aan de Service Gemeente Dordrecht, die veel van de PIJ-OFACH taken voor de gemeente Zwijndrecht uitvoert. Daarnaast draagt de gemeente zelf de directe kosten van huisvesting en facilitaire zaken. Tot slot bestaat de overhead uit eigen personeelskosten voor staf- en leidinggevende functies en de daaraan verbonden algemene kosten.*

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Gemiddelde WOZ waarde	Gemiddelde WOZ waarde	2022	€ 317	€ 313	€ 256
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties (per 1.000 inwoners)	2022	9,3	8,2	4,0
Demografische druk	Aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per 100 personen van 20 tot 65 jaar	2022	70,3%	79,0 %	80,5 %
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde bedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaald voor woonlasten	2022	€ 823	geen data	€ 949
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde bedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaald voor woonlasten	2022	€ 905	geen data	€ 980

Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert van 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen	2021	53,3%	49,6%	49,9%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar	2021	165,1	158,5	126,8
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers en uitzendkrachten	2021	805,5	704,0	752,8
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	2020	10 %	4%	10 %
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking	2021	70,4 %	71 %	69,6 %
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie	2020	2 %	2%	2 %

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal personen met een uitkering (per 10.000 inwoners) op grond van Wet werk en bijstand (t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015).De uitkeringen aan personen in een instelling, de elders verzorgende, en dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen	2021	431,2	278,2	431,5

Bron; waarstaatjegemeente.nl v juli 2023

Programma 4 Welzijn, zorg sport en cultuur

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. (Aantal per 1.000 leerlingen)	2021	2,7	2,0	0,9
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimd. Ook veelvuldig te laat komen kan hier toe worden gerekend.(Aantal per 1.000 leerlingen)	2021	20	18	6
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	2021	1,9 %	1,6 %	2,1 %
Niet-sporters	Het percentage niet wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder	2020	49,2%	Geen data	58,1%
Jongeren met delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor een rechter is verschenen	2021	1,0%	1,0%	1,0%
Lopende re-integratievoorziening	Het aantal re-integratie voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar Aantal per 10.000 inwoners	2022	197,7	192	186,7
Jongeren met jeugdhulp	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	2022	13,2 %	13,2 %	18,1%
Jongeren met jeugdbescherming	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	2022	1,2 %	1,3 %	1,5 %
Jongeren met jeugdreclassering	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdreclassering	2022	0,3%	geen data	0,3%
Cliënten een maatwerkvoorziening WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de WMO. Aantal per 10.000 inwoners	2022	700	692	840

Programma 5 Veiligheid en Leefomgeving en duurzaamheid

Naam indicator	Omschrijving	Jaartal	Landelijk	Vergelijking gemeenten	Zwijndrecht
Verwijzing Halt (aantal per 1.000 jongeren)	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaar naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt straf	2022	8	8	5
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)		2022	2,3	1,2	1,3
Geweldmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag, en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling e.d.)	2022	4,6	3,2	3,5
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)		2022	1,4	1,2	1,1
Vernielingen en beschadigingen openbare ruimte	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven ten de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden zijn opruiing, huis-,computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van valse aangifte	2022	6,0	4,8	5,0
Omvang fijn huishoudelijk restafval (kg/inwoner) *	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval	2018	172	146	203
Hernieuwbare elektriciteit (%)		2020	20 %	24,7 %	3,3 %

**Omvang fijn huishoudelijk restafval. Wij hebben recentere cijfers dan in de tabel genoemd. In 2022 was sprake van 187 kg restafval (Jaarstukken 2022).*

Begroting 2024

PARAGRAFEN

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de lokale heffingen, de onderbouwing en het bijbehorende beleid.

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies, ook wel rechten genoemd, (bijvoorbeeld leges, marktgeld, begraafplaatsrecht of reinigingsrecht) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing en rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de betreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen, waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. De opbrengsten hieruit kunnen door uw raad vrij binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelastingen (OZB) en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide type heffingen en bevat conform de Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten de onderdelen:

- de uitgangspunten van het tarievenbeleid
- een overzicht van de geraamde opbrengst gemeentelijke heffingen
- de kostendekkendheid van de heffingen en het beleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Uitgangspunten tarievenbeleid

Bij het opstellen van de begroting hebben we voor de berekening van de diverse tarieven en de daaruit voortvloeiende raming van de opbrengsten de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Omschrijving	Uitgangspunt
OZB	Inflatiecorrectie 5,2% (gemiddelde inflatie over de afgelopen drie jaar) cf Kadernota 2024
Afvalstoffenheffing	Inflatiecorrectie 4,2% op het basistarief cf raadsbespreking Kadernota 2024
Rioolheffing	Inflatiecorrectie 0 % (voorstel om geen inflatiecorrectie toe te passen in aanloop naar berekeningen nieuw GRP 2023-2027)
Leges bouwen en publiekszaken	Inflatiecorrectie 4,2% cf Kadernota 2024
Leges begraafplaatsrechten	Inflatiecorrectie 4,2% cf Kadernota 2024
Marktgeld	Inflatiecorrectie 4,2% cf Kadernota 2024

Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen

Onderstaande tabel geeft de geraamde opbrengst voor 2024, 2023 en gerealiseerde opbrengsten in 2022 aan. De verschillen tussen 2024 en 2023 geven geen indicatie van de stijging van de tarieven, maar van de totale opbrengst.

Totaaloverzicht opbrengst gemeentelijke heffingen

Heffingssoort (bedragen x 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023
Ongebonden heffingen <i>(algemene dekkingsmiddelen)</i>				
A. Onroerende zaakbelastingen	10.478	10.810	11.393	583
B. Precariobelasting	103	97	102	5
Subtotaal ongebonden heffingen	10.581	10.907	11.494	587
Gebonden heffingen				
1. Afvalstoffenheffing	7.257	7.001	7.249	248
2. Rioolheffing	6.770	6.984	7.055	71
3. Begraafplaatsrechten	782	799	833	34
4a. Leges Publiekscontacten (incl rijksleges)	623	690	611	-79
4b. Leges Vergunningverlening (bouwleges)	1.644	1.281	1.658	377
5. Binnenhavengelden	63	70	73	3
6. Marktgeden	55	65	68	3
7. Bijdrage Investeringszone Grootte Lindt	89	91	91	0
8. Parkeerinkomsten	106	105	109	4
Subtotaal gebonden heffingen	17.389	17.086	17.747	661
TOTAAL	27.970	27.993	29.241	1.248

Ongebonden heffingen

A. Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De afgelopen jaren zien we flinke waardeinstijgingen van woningen en relatief hoge prijsinflaties. Bij het bepalen van de nieuwe tarieven, wordt niet van de waardeinstijgingen uitgegaan maar wel van de gewenste opbrengst. Hierdoor worden schommelingen in de woonlasten van woningeigenaren en gebruikers/ eigenaren van niet-woningen voorkomen.

Voor de Begroting 2024 betekent dat in de praktijk de geraamde opbrengst uit 2023 van € 10,8 miljoen is verhoogd met de gemiddelde prijsinflatie van de afgelopen drie jaar (5,2%) naar € 11,4 miljoen.

Daarbij houden we rekening met areaaluitbreiding als gevolg van de bouwopgave. Hiervoor begroten we een meeropbrengst OZB, te weten € 0,3 miljoen per jaar.

De tarieven staan vermeld in Verordening OZB 2024 Gemeente Zwijndrecht die samen met de Begroting 2024 ter besluitvorming voorligt.

B. Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven over voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het is een zuivere belasting waarvan de opbrengst naar de algemene middelen van de gemeente gaat.

De opbrengst is sterk afhankelijk van wisselende activiteiten in de openbare ruimte, zoals het hebben van terrassen, reclameborden, uitstallingen, bouwmaterialen, kabels en leidingen, etc.

De kostendekkendheid van de gebonden heffingen

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de marktgelden, de begraafplaatsrechten, reinigingsrechten en de leges zijn niet vrij besteedbaar. Deze opbrengsten moeten aangewend worden voor de daaraan gerelateerde prestaties. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid. Bij de berekening van de kostendekkendheid is gebruik gemaakt van de voorschriften van de commissie BBV. De overhead is afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

De tarieven staan vermeld in de belastingvoorstellen die samen met de Begroting 2024 ter besluitvorming voorliggen.

1. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelingsverplichting voor huishoudelijk afval heeft.

Vanaf 2023 wordt de afvalstoffenheffing opgesplitst in twee delen: een vast bedrag voor de inzameling van papier, glas, papier-metaal- en drinkafval (pmd) en groente-fruit- en tuinafval (gft) en een variabel bedrag voor restafval.

Voor deze paragraaf is de berekening van de kostendekkendheid van belang. De uitgangspunten zijn opgenomen in de verordening Afvalstoffenheffing 2024.

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	Begroting 2024
Kosten taakveld(en)	
Kosten ophalen, afvoeren en verwerken van huisvuil	€ 6.649.000
Toerekening 44% kosten straatreiniging	€ 322.000
Kwijtschelding	€ 688.000
Totaal bruto kosten	€ 7.659.000
Overhead	€ 217.000
Bijdrage Nedvang voor gescheiden afval	€ -411.000
Onttrekking reserve reiniging	€ 0
Totaal netto kosten	€ 7.465.000
Opbrengst afvalstoffenheffing	€ 7.249.000
Dekking	97%

2. Rioolheffing

Met ingang van 2010 is het rioolrecht ex artikel 229 van de Gemeentewet vervangen door de rioolheffing ex artikel 228a van diezelfde wet. Dit is het gevolg van de inwerkingtreding van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. Hiermee hebben gemeenten de mogelijkheid gekregen om naast de kosten van zorgplicht voor het afvalwater ook de kosten van de zorg voor het hemel- en grondwater te verhalen via de rioolheffing. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten ter zake. Welke kosten via de rioolheffing worden verhaald dient met het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) te zijn vastgesteld.

Er gelden twee tarieven: huishoudens en niet-woningen. Bij niet-woningen is het tarief gekoppeld aan het waterverbruik met een bedrag per gebruik van 250 m³.

Er ligt een nieuw GRP aan de raad ter besluitvorming voor. In afwachting van de te nemen besluiten, is het voorstel om het tarief voor 2024 niet te verhogen. Het voornemen voor de latere jaren is de tarieven te laten stijgen met de prijsinflatie.

Er is sprake van 100% kostendekkendheid voor 2024. Dat blijkt uit de volgende berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing	Begroting 2024
Kosten taakveld(en)	
- Riolering algemeen	€ 4.460.000
- Rioolbemaling	€ 592.000
- Reinigen kolken en loongoten	€ 112.000
- Kwijtschelding	€ 640.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 209.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 5.595.000
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
Baggeren	-€ 68.000
Overhead	€ 705.000
BTW	€ 807.000
Mutatie voorziening	€ 16.000
Totale kosten	€ 7.055.000
Opbrengst heffingen	€ 7.055.000
Dekking	100%

Toelichting op de berekening van de kostendekkendheid:

- De gemeente koopt voor de rioleringszorg diensten of goederen in. Daarover betalen we BTW. Deze kosten worden meegenomen bij de berekening van de kostendekkendheid.
- Om al te grote schommelingen in de tariefstelling te voorkomen is een voorziening gevormd.
- Bij eventuele overschotten of tekorten worden deze ten gunste of ten laste van de voorziening gebracht.

3. Begraafplaatsrechten

De begraafplaatsrechten worden geheven ter dekking van de kosten van de openbare begraafplaatsen Jeroen Boschlaan, Munnikensteeg, Heerjansdam en het rouwcentrum Uranusstraat. Voor deze heffing is het uitgangspunt kostendekkendheid. De opbrengsten worden niet meer met twee keer de inflatie verhoogd, wat 10 jaar het beleid was, maar conform besluitvorming Kadernota 2024 met één keer de inflatie. Er is sprake van gedeeltelijke kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid begraafplaatsrechten	Begroting 2024
Kosten taakveld(en)	
Loonkosten eigen personeel	€ 348.000
Overige ambtelijke kosten	€ 111.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	€ 36.000
Exploitatiekosten van de 3 begraafplaatsen en het rouwcentrum	€ 490.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 146.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 839.000
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
- overhead	€ 248.000
- BTW	€ 0
Totale kosten	€ 1.087.000
Opbrengst heffingen	€ 833.000
Dekking	77%

4. Leges

Leges worden geheven voor door de gemeente verleende diensten. Het uitgangspunt voor de berekening van de kostendekkendheid is toetsing op verordeningenniveau, waarbij de geraamde lasten van alle genoemde activiteiten worden gedekt door de gezamenlijke baten uit de te heffen belastingen. Onderstaand is de kostendekkendheid aangegeven van de leges voor algemene dienstverlening en de leges voor vergunningverlening.

4a. Leges Algemene dienstverlening/Publiekscontacten (hoofdstuk 1 en 3 Legesverordening)

Conform de uitgangspunten worden de tarieven verhoogd met de inflatie van 4,2%. Een deel van de tarieven wordt echter door het Rijk gemaximeerd. Dat is onder andere het geval bij de reisdocumenten en bij de rijbewijzen.

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid Alg. dienstverlening en Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2 (Hoofdstuk 1 en 3)	Begroting 2024
Rijksdeel leges	€ 136.000
Loonkosten personeel	€ 928.000
Overige kosten	€ 322.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ 0
Directe (netto) kosten taakveld	€ 1.386.000
Indirecte (overig toe te rekenen) kosten:	
- overhead afdeling	€ 709.000
Totaal overige kosten	€ 709.000
Totale kosten	€ 2.095.000
Opbrengst leges	€ 611.000
Dekking	29%

4b. Leges Vergunningverlening omgevingswet (hoofdstuk 2 Legesverordening)

Voor de aanvraag van bouwvergunningen wordt leges geheven. Er wordt een staffel gehanteerd die als grondslag dient voor het berekenen van het legesbedrag. De huidige staffel bestaat al geruime tijd en wordt jaarlijks aangepast op de prijsindex. De huidige systematiek leidt tot een relatief vriendelijker legesbedrag voor de kleine verbouwingen en tegelijk een wat hoger tarief voor de grote projecten.

Berekening kostendekkendheid Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet (Hoofdstuk 2)	Begroting 2024
Kosten taakveld(en):	
Loonkosten personeel	€ 1.426.000
Overige kosten	€ 77.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ 0
Directe (netto) kosten taakveld	€ 1.503.000
Indirecte (overig toe te rekenen) kosten:	
Overhead	€ 896.000
Totale kosten	€ 2.399.000
Opbrengst WABO	€ 1.658.000
Dekking	69%

Vanwege de grote woningbouwontwikkelingen is de opbrengst incidenteel hoger ingeschat (€ 0,75 mln extra conform Kadernota 2024).

5. *Binnenhavengeld*

Binnenhavengeld wordt geheven van binnenschepen die gebruik maken van de haven. Deze heffing dient als vergoeding voor door de gemeente verstrekte diensten, waaronder het in stand houden van goed begaanbare havens.

Conform de opgestelde overeenkomst stelt ons college vanaf 2015 jaarlijks de tarieven van het binnenhavengeld op basis van de algemene voorwaarden van het Havenbedrijf Rotterdam NV. Dit met als doel een effectieve samenwerking en een eenduidige tariefstelling in het havengebied van Rotterdam, Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht.

Op dit moment is een eventuele tariefsaanpassing nog niet bekend.

6. *Marktgelden*

We kennen in Zwijndrecht twee weekmarkten, namelijk Heer Oudelands Ambacht en Winkelcentrum Walburg. De tarieven zijn bepaald naar ingenomen vierkante meters op het marktterrein en zijn ter dekking van de kosten voor het beschikbaar stellen van marktlocaties op gemeentegrond.

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid marktgelden	Begroting 2024
Kosten taakveld(en)	
- Energiekosten	€ 12.700
- Overige kosten	€ 23.100
- Kosten ambtelijke inzet	€ 62.000
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	-€ 12.000
Directe (netto) kosten taakveld	€ 85.800
Indirecte (overige toe te rekenen) kosten:	
Overhead	€ 65.800
Totale kosten	€ 151.600
Opbrengst heffingen	€ 67.700
Dekking	45%

7. *Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)*

Zowel ondernemers als gemeenten hebben belang bij investeringen in de bedrijfsomgeving. Voor het bedrijfsleven is de kwaliteit en veiligheid van de bedrijfsomgeving een belangrijke factor voor de aantrekkelijkheid van een onderneming voor klanten. Voor de lokale overheid is een veilige en leefbare openbare ruimte van belang om bedrijven (werkgelegenheid) en bezoekers aan te trekken. Een leefbare bedrijfsomgeving heeft invloed op de leefbaarheid van het omliggende gebied; burgers willen een veilige en leefbare omgeving om in te werken, te wonen en te winkelen. Het collectieve belang van de ondernemers valt op deze punten samen met het algemene belang van een kwalitatief hoogwaardige

bedrijfsomgeving. Gezamenlijke investeringen liggen voor de hand omdat dit synergievoordelen oplevert en het effect van de investeringen groter wordt.

Gemeenten hebben met de Wet op de bedrijveninvesteringszones (Wet BIZ) de bevoegdheid om een gebied aan te wijzen (de bedrijveninvesteringszone (BIZ)) waarbinnen een bestemmingsbelasting (de BIZ-bijdrage) mag worden geheven ter financiering van door een meerderheid van de bijdrageplichtigen gewenste extra voorzieningen. De voorzieningen dienen zowel het gezamenlijk belang van de ondernemers als het algemeen belang. De BIZ kan echter niet worden ingezet voor de financiering van concrete verantwoordelijkheden die de wetgeving exclusief aan de gemeente opdraagt. De BIZ is alleen bedoeld om een hogere kwaliteit aan voorzieningen tot stand te brengen die de gemeente op grond van een optimale verdeling van de beschikbare middelen zelf niet kan en hoeft te realiseren.

Zwijndrecht kent sinds 2011 de heffing BIZ voor het industrieterrein Groote Lindt. De heffing en de tariefstelling waren voor de duur van vijf jaar vastgesteld. Alvorens te komen tot een verlenging dient, conform een voorgeschreven procedure, een draagvlakmeting te worden uitgevoerd onder de in dit gebied gevestigde ondernemers. Zij bleken in 2015 en opnieuw in 2020 tevreden over het functioneren van de BI-Zone en de Stichting BI-zone Groote Lindt. Daarom heeft zij in 2020 opnieuw een verzoek ingediend om de heffing voor wederom vijf jaar voort te zetten. Deze is inmiddels met vijf jaar verlengd, tot en met 2025.

De tarieven zijn ingericht in tariefklassen, gebaseerd op de WOZ-waarde van de binnen het gebied gelegen onroerende zaken. Deze heffing wordt geheven van de gebruikers van de onroerende zaken. Bij leegstand ontvangt de eigenaar de aanslag.

De geheven belasting wordt door middel van een subsidie uitgekeerd aan een daartoe opgerichte BIZ-stichting en is dus budgettair neutraal.

Naast de BIZ kent Zwijndrecht sinds 2016 het gemeentebrede Ondernemersfonds. Het Ondernemersfonds kent een opslag op de OZB belasting (11,6 % voor eigenaren, 11,8% voor gebruikers) en blijft gehandhaafd in jaarlijkse begrotingen. Deze effecten zijn budgettair neutraal.

Het doel is om ondernemers een structurele financiële positie te bieden om activiteiten en maatregelen van algemeen belang van het bedrijfsleven in gang te kunnen zetten. Na een proefperiode van 3 jaar is in 2018 na een evaluatie besloten het Ondernemersfonds voor onbepaalde tijd voort te zetten.

De BIZ bijdrage is lager dan de beoogde bijdrage van het Ondernemersfonds. De teveel bijgedragen middelen vloeien via de Stichting Ondernemersfonds terug naar de bijdrageplichtigen op Groote Lindt.

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het grootste deel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabellen worden de ontwikkeling van gemiddelde WOZ-waarde (= de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) <van alle woningen samen en die van koopwoningen> en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in euro's weergegeven. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de voor dat jaar geldende tarieven opgenomen. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het geldende tariefpercentage.

Ook zijn de woonlasten opgenomen voor huurders. Huurders betalen geen OZB en rioolheffing eigenaar.

Toelichting bij onderstaande tabellen

Omdat de Coelo-gegevens gebaseerd zijn op begrotingscijfers en niet geactualiseerd worden op basis van rekeningcijfers is er voor gekozen om het woonlastenverloop niet op (oude) Coelo-gegevens te baseren maar op de werkelijke actuele door de GBD berekende cijfers en/of gecorrigeerde gegevens die gebruikt zijn bij de laatste begroting of jaarrekening. Verderop in de paragraaf wordt nog wel het meest actuele overzicht van Coelo 2023 vermeld. De daar vermelde bedragen kunnen afwijken van de hieronder vermelde bedragen in de kolom 2023.

De tabellen zijn in Excel opgebouwd. De regel Ontwikkeling lastendruk is het totaal van de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishoudens, bij enkele gemeenten gecorrigeerd met een tegemoetkoming in de woonlasten. Afvalstoffenheffing en Rioolheffing zijn gevuld met de voor dat jaar geldende tarieven. De OZB-eigenaar aanslag is berekend op basis van de voor dat jaar geldende gemiddelde WOZ-waarde x het voor dat jaar geldende tarief (percentage).

Naast het opnemen van de lokale lastendruk voor eigenaren-bewoners is bij de jaarrekening 2021 een begin gemaakt met het opnemen ervan voor huurders. Deze is nu ook weer opgenomen.

Nieuw is dat de jaarlijkse Coelo-atlas met ingang van 2022 de OZB in de lokale lastendruk niet meer baseert op een woning met een gemiddelde WOZ-waarde, maar op de gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning, die hoger ligt. Deze variant is daarom ook opgenomen. De gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning is, in tegenstelling tot de gemiddelde van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde, ontleend aan het CBS. Die laatste gemiddelde WOZ-waarde is overgenomen uit het model bij de jaarrekening 2022.

LET OP: De kolom 2023 is gebaseerd op de beleidsuitgangspunten bij de begroting en belastingvoorstellen 2023. Zoals hierboven aangegeven kan door aanpassing van de gemiddelde WOZ-waarde 2022 in de jaarrekening 2022 en actualisering van de beleidsuitgangspunten 2023 de kolom 2023 afwijken van de in de begroting 2023 opgenomen bedragen. In kolom 2024 dienen nog de bedragen opgenomen te worden op basis van de uitgangspunten voor dat jaar, dus ook de verwachte gemiddelde WOZ-waarde voor dat jaar.

Woonlasten gemiddelde WOZ-waarde

Prognose gemeentelijke heffingen	Realisatie	Begroting	Begroting			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
OZB-lasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 245	€ 259	€ 266	€ 266	€ 266	€ 266
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 306	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322
Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 373	€ 351	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363
Woonlasten Zwijndrecht (totaal)	€ 924	€ 932	€ 951	€ 951	€ 951	€ 951
Eventuele heffingskorting voor een gezin	€ -	€ -35	€ -	€ -	€ -	€ -
% Stijging t.o.v. vorig jaar excl heffingskorting		1%	2%			

Woonlasten gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen

Prognose gemeentelijke heffingen	Realisatie	Begroting	Begroting			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
OZB-lasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen	€ 302	€ 319	€ 328	€ 328	€ 328	€ 328
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 306	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322
Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 373	€ 351	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363
Woonlasten Zwijndrecht (totaal)	€ 981	€ 992	€ 1.013	€ 1.013	€ 1.013	€ 1.013
Eventuele heffingskorting voor een gezin	€ -	€ -35	€ -	€ -	€ -	€ -
% Stijging t.o.v. vorig jaar excl heffingskorting		1%	2%			

Woonlasten huurders

Prognose gemeentelijke heffingen huurders	Realisatie	Begroting	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 306	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322	€ 322
Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 373	€ 351	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363	€ 363
Woonlasten Zwijndrecht (totaal)	€ 679	€ 673	€ 685	€ 685	€ 685	€ 685	€ 685
Eventuele heffingskorting voor een gezin	€ -	€ -35	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
% Stijging t.o.v. vorig jaar excl heffingskorting		-0,9%	1,8%				

Vergelijking met andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2023 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer op basis van de gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning. De woonlasten in 2023 in Alblasterdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Vergelijking met andere gemeenten								
Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	Tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffenheffing	Totaal	Tegemoetkoming	Rangnr. Meerpers .hh
Alblasterdam	€ 387.000	0,1004	€ 388	€ 159	€ 418	€ 965	€ 0	201
Dordrecht	€ 368.000	0,0890	€ 328	€ 217	€ 332	€ 877	-€ 75	35
Hardinxveld-Giessendam	€ 389.000	0,1048	€ 407	€ 204	€ 332	€ 943		174
Hendrik-Ido-Ambacht	€ 442.000	0,0918	€ 406	€ 202	€ 404	€ 1.012	-€ 63	180
Papendrecht	€ 385.000	0,1158	€ 446	€ 165	€ 432	€ 1.043		281
Sliedrecht	€ 364.000	0,0712	€ 260	€ 277	€ 351	€ 888		112
Zwijndrecht*	€ 375.000	0,0862	€ 323	€ 322	€ 347	€ 992	-€ 35	191
Landelijk gemiddelde	€ 474.000	0,0890	€ 402	€ 213	€ 329	€ 944		

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Tevens vindt een vermogenstoets plaats. Onlangs is de wettelijke vermogensnorm verhoogd. Ook hier geldt dat de gemeente de ruimste norm toepast.

Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In onze gemeente verlenen wij kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor woningen.

De specificatie van de totale kwijtschelding 2024, evenals die van de werkelijke cijfers over 2022 en de begroting 2023 is als volgt:

Kwijtscheldingen (bedragen x 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Stijging 2024 t.o.v. 2023
Afvalstoffenheffing	€ 596	€ 664	€ 687	€ 23
Rioolheffing	€ 510	€ 597	€ 640	€ 43
TOTAAL	€ 1.106	€ 1.261	€ 1.327	€ 66

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderwerpen:

- Risicobeheersing
- Weerstandsvermogen
- Financiële kengetallen

Risicobeheersing

Als gemeente zijn we betrokken bij activiteiten waar mogelijk risico's aan verbonden zijn. Ook worden we soms geconfronteerd met autonome ontwikkelingen waar risico's aan verbonden zijn. Deze risico's kunnen van juridische, financiële, maatschappelijke of inhoudelijke aard zijn. Risicomanagement is daarom een belangrijk onderdeel van onze overheidsverantwoordelijkheid. Binnen de gemeente Zwijndrecht is structureel aandacht voor risicomanagement.

Er worden verschillende typen van risico's onderkend die de gemeente wil beheersen. Risicobeheersing kent dan ook vier deelonderwerpen:

- Risicomanagement ("klassiek") en het bijbehorende weerstandsvermogen
- Fraude-risicomanagement
- Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)
- Integriteitsbeleid.

In deze paragraaf geven wij informatie over hoe deze vier onderwerpen in onze gemeente zijn belegd. We laten zien wat er op dat gebied al gedaan is en hoe het onderwerp blijvend onder de aandacht wordt gehouden. Daarmee geven we vorm aan het risicomanagement.

Voor het deelonderwerp 'Risicomanagement' geven we vervolgens inzicht in de omvang van het risicoprofiel en de grootste risico's met de daarbij behorende beheersmaatregelen. De paragraaf over dit onderwerp laat ook zien hoe het weerstandsvermogen en de daarbij behorende ratio zich ontwikkelen.

Tenslotte hebben we ook een aantal financiële kengetallen opgenomen. Dit doen we enerzijds om het inzicht in onze financiële positie te vergroten en anderzijds om deze te kunnen vergelijken met andere gemeenten.

Risicomanagement

Het college draagt zorg voor een organisatie die in control is en blijft. Een van de hulpmiddelen hierbij is het uitvoeren van een voldoende risicomanagement. Risicomanagement is een werkmethode die de organisatie helpt om op een gestructureerde manier tijdig risico's in kaart te brengen, te evalueren en te beheersen.

In 2024 wordt tweemaal een risico-inventarisatie uitgevoerd: bij de jaarrekening en de begroting. De inventarisatie vindt plaats aan de hand van gesprekken tussen de vakafdelingen (management) en de controllers. Het totaaloverzicht van de geïnventariseerde risico's en de beheersmaatregelen wordt centraal besproken en bewaakt.

In de praktijk wordt op vier manieren omgegaan met risico's:

- 🌿 risico verkleinen,
- 🌿 risico vermijden,
- 🌿 risico overdragen (bijvoorbeeld door het te verzekeren)
- 🌿 risico accepteren.

In de praktijk kan een mix tussen deze manieren van beheersen bestaan. Zo is vaak de intentie om een risico te verkleinen, maar blijft nog steeds een reservering in het weerstandsvermogen nodig om bij tegenslag de eventuele financiële gevolgen te kunnen opvangen (= risico accepteren), omdat het risico niet geheel vermeden of verkleind kan worden.

Als het risico voldoende helder beschreven is en de wijze van beheersen bekend, dan vindt uiteindelijk de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen plaats. Ofwel: voor welke omvang accepteren we dat het risico zich kan voordoen? Onder het kopje [Geïventariseerde risico's](#) kunt u lezen wat de uitkomst is van dit proces.

In 2022 hebben we samen met de accountant geconstateerd dat het in kaart brengen, evalueren en beheersen van risico's inderdaad structureel aandacht heeft binnen Zwijndrecht. De accountant heeft geadviseerd dat vastlegging van de geïventariseerde risico's en beheersmaatregelen het proces verder versterkt (Pagina 6 en 16 van de managementletter 2022). Daarnaast wordt het risicosprek meer volgens een vaste structuur gevoerd om ervoor te zorgen dat er geen onderdelen onderbelicht blijven.

Frauderisico's

De aandacht voor fraude en de preventie van fraude is steeds meer op de radar komen te staan. Incidenten in het bedrijfsleven en in de publieke sector, hebben de afgelopen jaren bijgedragen aan aanscherping van de normen voor goed bestuur, toezicht en verantwoording. Goed bestuur vereist van zowel college als ambtelijke organisatie een voortdurende, 'gezonde', alertheid op kwetsbare handelingen of risico's.

Met ingang van de jaarrekening 2022 geeft het college apart aandacht aan fraude en frauderisicomanagement in de paragraaf Risico's en weerstandsvermogen.

Wat verstaan wij onder fraude?

In 2022 is na overleg in auditcommissie gekozen om de definitie van 'fraude' in Zwijndrecht als volgt te formuleren:

"Fraude: een medewerker of bestuurder doet iets of laat iets na in ruil voor een wederdienst of als een vriendendienst. Fraude is ook: doorbreking van de administratieve organisatie/interne beheersing door de leiding ('management override of internal controls')."

In het verleden ging de definitie van fraude alleen uit van het opzettelijk doen of nalaten in ruil voor een wederdienst of als vriendendienst. Nu we in Zwijndrecht de definitie verbreed hebben kunnen we beter invulling (gaan) geven aan fraudepreventie. We richten ons daarbij op de *mogelijkheden tot*

fraude in processen die van andere aard kunnen zijn dan geldelijk gewin behalen door een fraude-handeling.

Preventie van fraude:

Uiteraard is preventie beter dan reparatie achteraf. Ter preventie wordt een frauderisico analyse uitgevoerd.

Deze fraude risico analyse en de beheersmaatregelen om die risico's te verkleinen wordt ook betrokken bij de interne Verbijzonderde interne Controle (VIC) voor de beoordeling van het rechtmatig handelen van de gemeentelijke organisatie.

De controlfunctie en de vakafdelingen inventariseren de frauderisico's voor de eigen afdeling periodiek, zodat dit onderdeel van risicomanagement blijvend op de agenda staat.

De gemeentelijke frauderisico-analyse wordt vanaf 2023 jaarlijks geactualiseerd zodat overzicht behouden blijft op de risico's op fraude en fraude preventie.

Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O)

Bij misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) gaat het om derden (inwoners, ondernemers of maatschappelijke organisaties) die aanspraak maken op een tegemoetkoming op basis van regelgeving waar ze eigenlijk geen recht op hebben.

Omdat we bij de uitvoering van dergelijke regelingen afhankelijk zijn van de gegevens die de derde zelf aanlevert, kunnen we dat niet altijd voorkomen. Een bekend voorbeeld is het ontvangen van een bijstandsuitkering terwijl iemand al voldoende andere inkomsten heeft.

Voor het tegengaan van M&O zijn bij de processen die betrokken worden bij de VIC, de risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik en de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Bij de controle worden deze maatregelen betrokken.

Overkoepelend beleidskader risicomanagement

In de managementletter 2022 heeft de accountant het college geadviseerd een overkoepelend beleidskader vorm te gaan geven. Afgesproken is dat dit beleid in de loop van 2023 opgesteld wordt. De vormgeving van en besluitvorming over dit beleid is een collegebevoegdheid. De raad wordt via de auditcommissie geïnformeerd over voortgang en het uiteindelijk vastgestelde beleid. Dit beleid borgt een samenhangende aanpak van de andere risico's genoemd in deze paragraaf.

Integriteitsbeleid

Onze visie op integriteit is:

gemeente Zwijndrecht is een integere en veilige organisatie waar je een bijdrage levert aan de Zwijndrechtse samenleving.

We streven naar een open, ethische cultuur waar mensen zich uit (durven) spreken, kritiek (durven) uiten en (mogelijke) integriteitsschendingen (durven te) melden.

We zetten in Zwijndrecht in op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van onze medewerkers en bestuurders. Integriteit doen we samen!

Medewerkers die in dienst komen, dienen een VOG of een VOG-P te overleggen.

Iedere maand deelt de integriteitscoördinator op het intranet een dilemma om ook op die manier de bewustwording te blijven triggeren en de aandacht voor het onderwerp op de agenda te houden.

Jaarlijks houdt elk team of afdeling een herhaalsessie morele oordeelsvorming waarbij vraagstukken of dilemma's die specifiek voor dat team of die afdeling zijn samen worden besproken.

We houden onze regelgeving (o.a. gedragscode, meldregelingen ongewenst gedrag / vermoedens van misstanden, onderzoeksprotocol) actueel. Uiteraard houden we de ontwikkelingen op het gebied van integriteit in de gaten en communiceren hierover naar de organisatie. Onze leidinggevenden worden getraind om met ongewenst gedrag en dilemma's om te gaan, vooral gespreksvoering krijgt daarbij de aandacht. Het jaarverslag integriteit gemeente Zwijndrecht geeft inzicht in wat er in een jaar op het gebied van integriteit is gebeurd en doet aanbevelingen voor de toekomst. Het integriteitsplan 2019-2023 is en wordt in 2023 geactualiseerd. Besluitvorming staat voor begin 2024 gepland.

Daarnaast is een screeningsbeleid in ontwikkeling. Bij het screeningsbeleid worden alle kwetsbare functies en kwetsbare processen in kaart gebracht en wordt op basis daarvan een passend screeningsbeleid opgesteld. Dit beleid is in 2023 opgesteld en (gepland bij het schrijven van deze begroting) ook in 2023 vastgesteld.

Bij het uitrollen van het integriteitsbeleid over de organisatie wordt steeds meer aansluiting gezocht bij de behoefte van een afdeling of team (afhankelijk van de aard van de werkzaamheden en het aantal kwetsbare functies/processen). Integriteit is ook daar maatwerk en geen eenheidsworst.

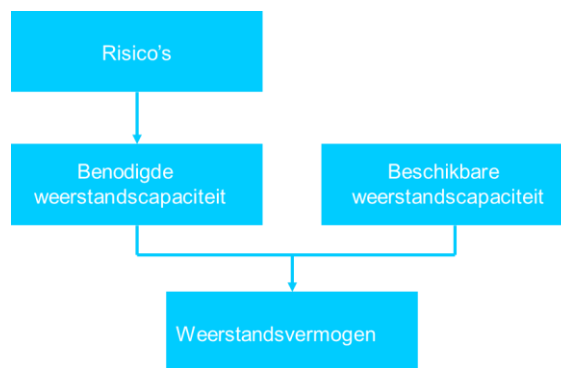
Tot slot heeft Zwijndrecht vier (geschoolde) vertrouwenspersonen voor de ambtelijke organisatie. Zij zijn een belangrijke voorwaarde voor medewerkers om veilig een melding te kunnen doen.

Weerstandsvermogen

In deze paragraaf geven we inzicht in de cijfermatige techniek en de concrete risico's zelf vanuit het risicomanagement. Allereerst gaan we in op de definitie van "weerstandsvermogen". Wat is dat nu eigenlijk?

Weerstandsvermogen: is het vermogen van de gemeente om (incidentele) financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De omvang van het weerstandsvermogen volgt uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten).

Onder een risico in relatie tot het weerstandsvermogen verstaan wij de kans dat een gebeurtenis zich voordoet die (de hoeveelheid beschikbare financiële middelen voor) het realiseren van doelstellingen in positief of negatief opzicht beïnvloedt.

Bij de bepaling van de omvang van het weerstandsvermogen streven wij geen exacte nauwkeurigheid na. We werken met een zogenaamde bandbreedte met een minimaal benodigde omvang en een maximaal benodigde omvang. In de tabel hieronder wordt de minimaal benodigde weerstandscapaciteit aangegeven.

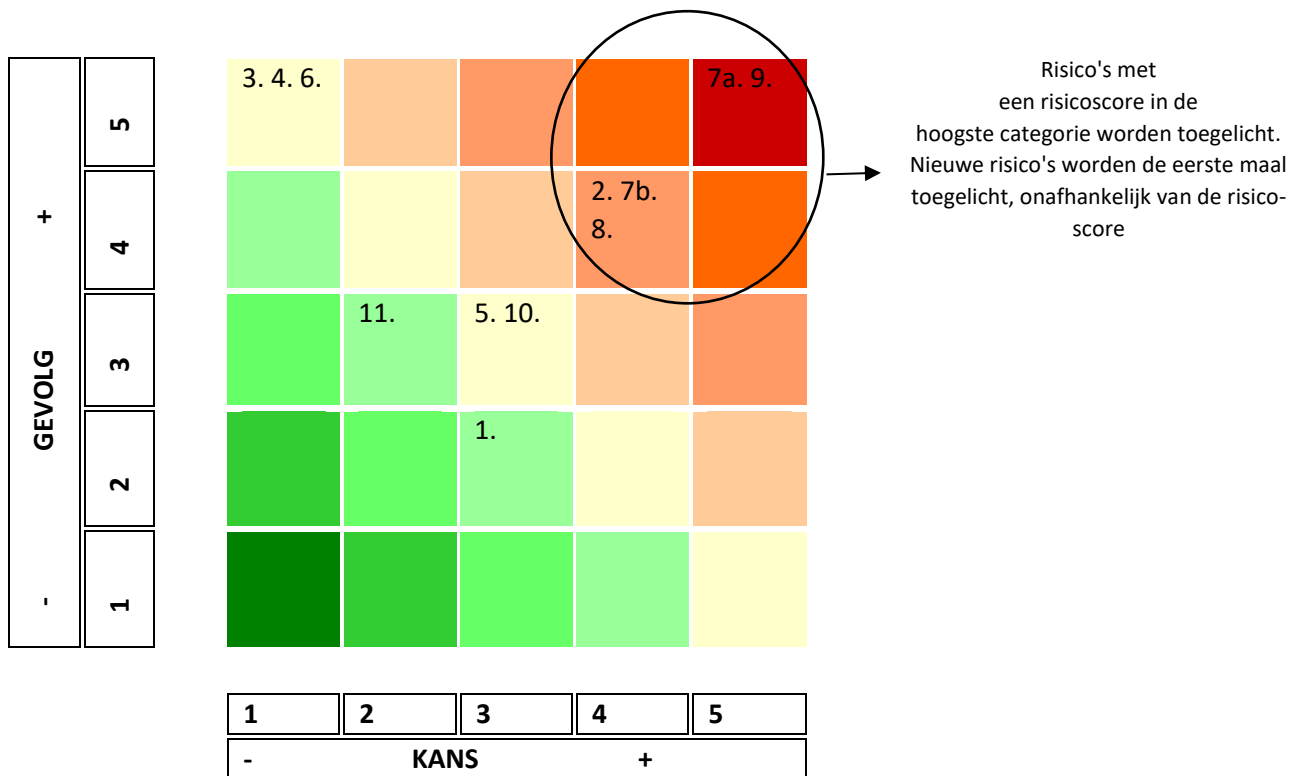
In het weerstandsvermogen maken wij onderscheid tussen het weerstandsvermogen van de reguliere exploitatiebegroting en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Qua aard en risicoprofiel verschillen deze beide activiteiten namelijk wezenlijk van elkaar en is de benaderingswijze enigszins verschillend. De provincie beoordeelt, als toezichthouder, het weerstandsvermogen van de gemeente wel als één bedrag.

Geïnterpreteerde risico's:

We hebben onze risico's voor de exploitatie geactualiseerd en dit zijn op dit moment de belangrijkste risico's:

	Risico	Risicoprofiel (kans x effect)	Kwantificering vorige update JR2022	Bedrag update B2024	Kwantificering update B2024	Kans	Impact	%	Aantal jaren
1	Mede-eigenaar ROM-D	Laag-gemiddeld	€ 60.000	€ 300.000	€ 60.000	3	2	5%	4
2	Fin. aansprakelijkheid Verbonden partijen	Hoog	€ 496.000	€ 769.000	€ 615.000	5	4	20%	4
3	Borg- en garantstellingen excl. HVC	Laag-gemiddeld	€ 360.000	€ 1.700.000	€ 85.000	1	5	5%	4
4	Garantstellingen HVC	Laag-gemiddeld	€ 500.000	€ 10.000.000	€ 500.000	1	5	5%	1
5	Oplopende rente geld- en kapitaalmarkt	Gemiddeld	€ 624.000	€ 470.000	€ 190.000	3	3	10%	4
6	Borg- en garantstellingen woningcorporaties	Laag-gemiddeld	€ 4.680.000	€ 87.000.000	€ 4.350.000	1	5	5%	1
7a	Kostenontwikkeling jeugd: intensivering sturing reguliere casussen	Hoog	€ 1.120.000	€ 5.100.000	€ 1.026.000	5	5	20%	4
7b	Kostenontwikkeling jeugd: intensivering sturing complexe casussen	Gemiddeld-Hoog	€ 540.000	€ 700.000	€ 420.000	4	4	15%	4
8	Herijking gemeentefonds	Gemiddeld	€ 418.500	€ 690.000	€ 414.000	4	4	15%	4
9	Martkontwikkeling inkooprijzen	Hoog	€ 2.000.000	€ 8.000.000	€ 1.600.000	5	5	20%	1
10	Plotselinge verzakkingen	Gemiddeld	€ 320.000	€ 640.000	€ 256.000	3	3	10%	4
11	NRIJ	Laag-gemiddeld	NIEUW	€ 300.000	€ 60.000	2	3	5%	4
11	Krapte op de arbeidsmarkt	Gemiddeld	pm	pm	pm	3	3	10%	2
12	Informatiebeveiliging	Hoog-gemiddeld	pm	pm	pm	3	5	10%	1
	Totaal gekwantificeerde risico's		€ 11.118.500	€ 115.669.000	€ 9.576.000				

De benodigde minimale weerstandscapaciteit is € 9.576.000. De omvang van de Algemene Reserve is na de onttrekkingen voor de Dekkingsreserve in 2024 en 2025 € 13 miljoen. Hiermee is er sprake van een voldoende weerstandsvermogen. Onder het kopje nadere beschouwing financiële positie komen we hier verder op terug.

Risico's in de hoogste risicoscore

2. Financiële aansprakelijkheid Verbonden partijen

Dit risico betreft alle verbonden partijen (met uitzondering van jeugd) . De omvang wordt rekenkundig bepaald door het totaal van de gekwantificeerde risico's per gemeenschappelijke regeling af te zetten tegen het weerstandsvermogen van de gemeenschappelijke regeling. In het geval het weerstandsvermogen de gekwantificeerde risico's niet overtreft, nemen wij ons aandeel op voor het niet afgedekte gedeelte van de gekwantificeerde risico's. Bij de betreffende verbonden partijen zijn de gekwantificeerde risico's in hun P&C documenten opgenomen. In iedere regeling dragen wij bij volgens een bepaald percentage waardoor ons aandeel in het totaal van de risico's van alle gemeenschappelijke regelingen € 615.000 is.

7. a/b Jeugd

De middelen die Zwijndrecht ontvangt in het gemeentefonds voor de uitvoering van de Jeugdwet (2015) zijn in principe taakstellend voor het uitvoeren van de taken van de Jeugdwet. Deze taken worden grotendeels uitgevoerd door de onder de Dienst Gezondheid en Jeugd vallende Service Organisatie Jeugd (SOJ). In de afgelopen jaren is gebleken dat het budget niet toereikend was om de noodzakelijke hulp te verlenen. Hoewel er extra middelen van 2023 zijn toegezegd, blijft de vraag of de kostenstijgingen binnen het budgettaire kaders kunnen worden uitgevoerd. Belangrijke opmerking hierbij is dat de solidariteit is losgelaten. Dit verhoogt het risico voor ons als deelnemende gemeente. Om het risico te beperken gaan we aanvullend sturen op zowel de reguliere casussen als de complexe casussen om meer grip te krijgen en de kostenontwikkeling te kunnen beperken.

8. Herijking gemeentefonds

De wijze van verdeelsystematiek van het gemeentefonds tussen gemeenten wordt verdeeld, is met ingang van 2023 aangepast. De systematiek moet een uitlegbare wijze zijn om de gemiddeld te maken kosten door gemeenten die vergelijkbare kenmerken te vergoeden. Geen enkele gemeente is gemiddeld, dus dit betekent per definitie dat sommige gemeenten méér krijgen en andere minder ten opzichte van de huidige verdeling.

Uit de verdeling met ingang van 2023 blijkt dat Zwijndrecht circa € 53 per inwoner nadelig is. Het voor- of nadeel wordt via een ingroeimodel tot en met 2025 voorlopig afgetopt op € 37,50 per inwoner. Dit nadeel is verwerkt in de meerjarenbegroting 2023-2026. In 2025 wordt de aangepaste verdeelsystematiek geëvalueerd voor de periode vanaf 2026. Hierbij komen onder andere ook de al op voorhand gemaakte kanttekeningen van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) in naar voren die ze hebben gemaakt bij de invoering van deze herijking. De stap van € 37,50 naar € 53 is nog niet verwerkt in afwachting van die nadere evaluatie. Dit betekent dat mogelijk een risico van circa € 690.000 zich vanaf 2026 structureel kan manifesteren. Voorzichtigheidshalve nemen we een risico op, gelet op de gemaakte kanttekeningen van de ROB.

9. Marktontwikkeling inkooprijzen

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek was de inflatie (Europees geharmoniseerde prijsindex) in 2022 ten opzichte van een jaar eerder gemiddeld 11,6 procent. Dat is deels te wijten aan het snelle economische herstel uit de coronacrisis, waardoor er voor tal van grondstoffen en ook personeel schaarste is ontstaan. Met name de prijsontwikkeling van energie door de Russische inval in Oekraïne droeg bij aan de hoge inflatie in 2022.

De hogere prijzen hebben negatieve gevolgen voor de meerjarenbegroting van de gemeente Zwijndrecht doordat de inkomsten uit het gemeentefonds minder hard stijgen dan de inflatie. De haalbaarheid en betaalbaarheid van het raadsprogramma komt daardoor onder druk te staan. In de bestuursrapportages 2022 is melding gemaakt van een aantal onvermijdelijke kostenstijgingen zoals van energie, onderhoud en de ontwikkelingen bij onze verbonden partijen.

Gezien de prijsstijgingen in de markt verwachtten we ook in het jaar 2023 een druk op de exploitatiebudgetten en bij nieuwe aanbestedingen zullen de inschrijfprijzen van marktpartijen fors hoger liggen dan het budget. Ook de kosten van investeringen in de openbare ruimte (zoals infrastructuur, riolering en bouwkosten voor bedrijfsgebouwen en woningbouw via grondexploitaties) zijn fors toegenomen. We zien dat deze ontwikkeling zich manifesteert en ook al heeft vertaald in hogere budgetaanvragen. Hiermee is de omvang van het risico verminderd ten opzichte van de vorige inventarisatie.

Voor hoog gekwalificeerde risico's reserveren wij 20% in het weerstandsvermogen. Bij een risico met een maximale en incidentele schade van € 8 miljoen en een hoog risicoprofiel bedraagt de toevoeging aan het weerstandsvermogen dus 20% van € 8 miljoen maal 1 jaar = € 1.600.000.

11. NRIJ (Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde) – nieuw risico

De gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland zijn per 1 januari 2018 uit het NRIJ getreden. Er is toen afgesproken dat de provincie en de gemeente Rotterdam nog tot en met 2025 financieel zouden bijdragen aan het NRIJ. Jaarlijks is dit een bedrag van ca. 1,3 miljoen euro. Deze bijdrage stopt volgens afspraak na 2025. Vanaf 2026 heeft het NRIJ substantieel minder geld beschikbaar voor het uitvoeren van de taken. Partijen moeten daarom rekening houden met een financiële opgave tot 20% in 2025.

Er is een plan van aanpak opgesteld om samen met de andere deelnemende gemeenten versneld te komen tot de benodigde besparing. De gemeente Zwijndrecht draagt met een aandeel van 23% bij in de kosten van de NRIJ. Dit is op basis van inwoneraantal. Wanneer niet kan worden voldaan aan de financiële opgave van 20%, of slechts ten dele, dan is dat van invloed op de hoogte van de jaarlijkse bijdrage van de deelnemende gemeenten. Zonder besparingen leidt dat voor de gemeente Zwijndrecht tot een verhoging van de bijdrage met maximaal € 300.000 (23% x 1.300.000). Dit is tevens het maximale risicobedrag.

Financiële kengetallen

Op basis van de hieronder gepresenteerde kengetallen, is de financiële positie van de gemeente nu (2023) voldoende door de wijze waarop de Enecomiddelen in het jaar 2020 zijn bestemd. Uit het overzicht komt wel naar voren dat de financiële positie onze voortdurende aandacht vraagt. Daarnaast is vanwege de voorgestelde inzet van reserves in 2024 en 2025 alsmede het "financiële ravijn" van 2026 een beschouwing van de financiële positie inclusief de reservepositie nodig. Niet zichtbaar in deze getallen, maar wel eerder in deze paragraaf, is het feit dat we voldoende reserves hebben om de geïnventariseerde risico's op te kunnen vangen. De gemeente maakt de omslag naar ontwikkelgemeente en daarbij hoort een hoger risicoprofiel alsmede het scherp begroten. Dit noemen we scherp aan de wind zeilen en hierop is de financiële strategie gebaseerd. Dit betekent ook dat we –om op koers te blijven- scherpe(re) keuzes zullen moeten blijven maken over welke gemeentelijke uitgaven en inkomsten passend zijn om een voldoende solide financiële basis te behouden.

Hierna volgt eerst een samengevat overzicht van de financiële kengetallen met toelichting.

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjaren raming 2025	Meerjaren raming 2026	Meerjaren raming 2027
Netto schuldquote	91%	127%	126%	138%	158%	173%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle vertrekte leningen	87%	125%	125%	137%	156%	172%
Solvabiliteitsratio	31%	24%	19%	17%	16%	12%
Grondexploitatie	1%	5%	6%	4%	-2%	-1%
Structurele exploitatieruimte	3,7%	0,4%	0%	0%	-7%	-8%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	103%	106%	107%	107%	107%	107%

We zien in de kengetallen de volgende trend terug:

- Een oplopende schuldquote door ons ambitieuze investeringsprogramma. Zo lang als we meer investeren dan afschrijven in een jaar, zal onze schuldpositie toenemen.
- In de cijfers over de structurele exploitatieruimte, komt het financiële ravijn vanaf 2026 tot uitdrukking door een negatieve exploitatieruimte.

Netto schuldquote

Deze is uitgekomen op 126% ten opzichte van 127% vorig jaar. Hoe lager, hoe beter de schuldpositie.

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is, valt niet direct af te leiden uit deze quote zelf, maar hangt af van andere factoren. Factoren zoals het voorzieningenniveau in Zwijndrecht en welk aandeel rentelasten in de exploitatie we acceptabel vinden.

De schuldquote wordt berekend door de schulden te delen door baten in een jaar. De oplopende schuldquote is te verklaren door de geplande investeringen.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In 2024 is deze uitgekomen op 125%, hetzelfde als die van vorig jaar.

Een hoge schuld kan worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Deze correctie vindt plaats door de netto schuld te verminderen met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen. Deze correctie heeft een beperkte invloed op de ontwikkeling van de schuldquote van enkele procentpunten. Hierdoor zijn de hiervoor beschreven ontwikkelingen bij de netto schuldquote hierboven dezelfde als bij dit kengetal.

Solvabiliteitsratio

Deze is uitgekomen op 19% in 2024 waardoor deze is gedaald ten opzichte van vorig jaar door de toename van de investeringen. Hoe hoger, hoe beter de solvabiliteit.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als een percentage van het totale vermogen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. De VNG hanteert als advies een minimumomvang van 20%. Vanaf 2020 zit Zwijndrecht hier (weer) boven.

Grondexploitatie

Deze is uitgekomen op 6% ten opzichte van 5% vorig jaar. Hoe lager, hoe minder risico.

De ratio grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. De ratio wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties (per 1 januari van het betreffende jaar) af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). Voor de ratio voor de grondexploitaties geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol.

Door de investeringen in 2023 neemt de boekwaarde van de grondexploitaties toe waardoor de ratio per 1 januari 2024 op 6% uitkomt (toename met 1%-punt). In 2024 verwachten we meer opbrengsten dan kosten te realiseren waardoor de ratio per 1 januari 2025 weer afneemt.

De boekwaarde neemt in 2025 substantieel verder af doordat we ook in dat jaar meer opbrengsten dan kosten ramen maar vooral doordat we eind 2025 de grondexploitatie Euryza afsluiten en het tekort verrekenen met de verliesvoorziening. Er is dan eind 2025 sprake van een voordelige boekwaarde van de bouwgronden. Hierdoor wordt de ratio per 1 januari 2026 negatief. Een negatieve ratio grondexploitaties betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn bouwgronden die in exploitatie genomen zijn. Dit is een momentopname en kan met het openen van nieuwe grondexploitaties en/of veranderingen in de markt ook weer wijzigen. Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Structurele exploitatieruimte

Deze is uitgekomen op 0,0% ten opzichte van de begroting 2023 van 0,4%.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten (excl. reserves) en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoeging aan reserves te delen door de totale baten (excl. reserves) en uit te drukken in een percentage. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. In 2026 is het percentage negatief omdat in dit bijzondere jaar het financiële ravijn door het standpunt van het kabinet voor aanpassing van de financiële verhoudingen tussen rijk en gemeenten tot uitdrukking komt. In afwachting van die aanpassing heeft het kabinet de groei van de algemene uitkering bevroren op het niveau dat min of meer gelijk is aan 2023.

Belastingcapaciteit

Deze is uitgekomen op 107% ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten (bestaande uit de afvalstoffen- en rioolheffing van een meerpersoonshuishouden en de OZB met een gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning) te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Dit gebeurt op begrotingsbasis.

Beschouwing financiële positie

Uit de prognose hierboven blijkt een verslechtering van de gemeentelijke financiële positie. Sterker, er gaan signalen op "rood" de komende jaren. Dit doordat we én een te lage solvabiliteit ("weinig geld op de bank") én een structureel exploitatietekort ("jaar duurt langer dan het jaarsalaris") voor ons zien.

In de Kadernota 2024 en aanvullend in de raadsinformatiebrief is de raad geïnformeerd over de financiële strategie die Zwijndrecht hierin volgt. We geloven in ons raadsprogramma en willen daar vol op inzetten én we willen baas in eigen portemonnee blijven.

Hiertoe hebben we twee pijlers uiteengezet om het gebruik van de eigen middelen te maximeren: Pijler één is mogen begroten van de in onze ogen structurele onderuitputtingen. Deze weg bewandelen we niet in deze begroting.

Pijler twee betreft het inzetten van reserves voor (nieuw) beleid gedurende de eerste jaren en gedurende de tijdelijke looptijd van nieuw beleid. In de voorliggende begroting hebben we pijler twee uitgewerkt.

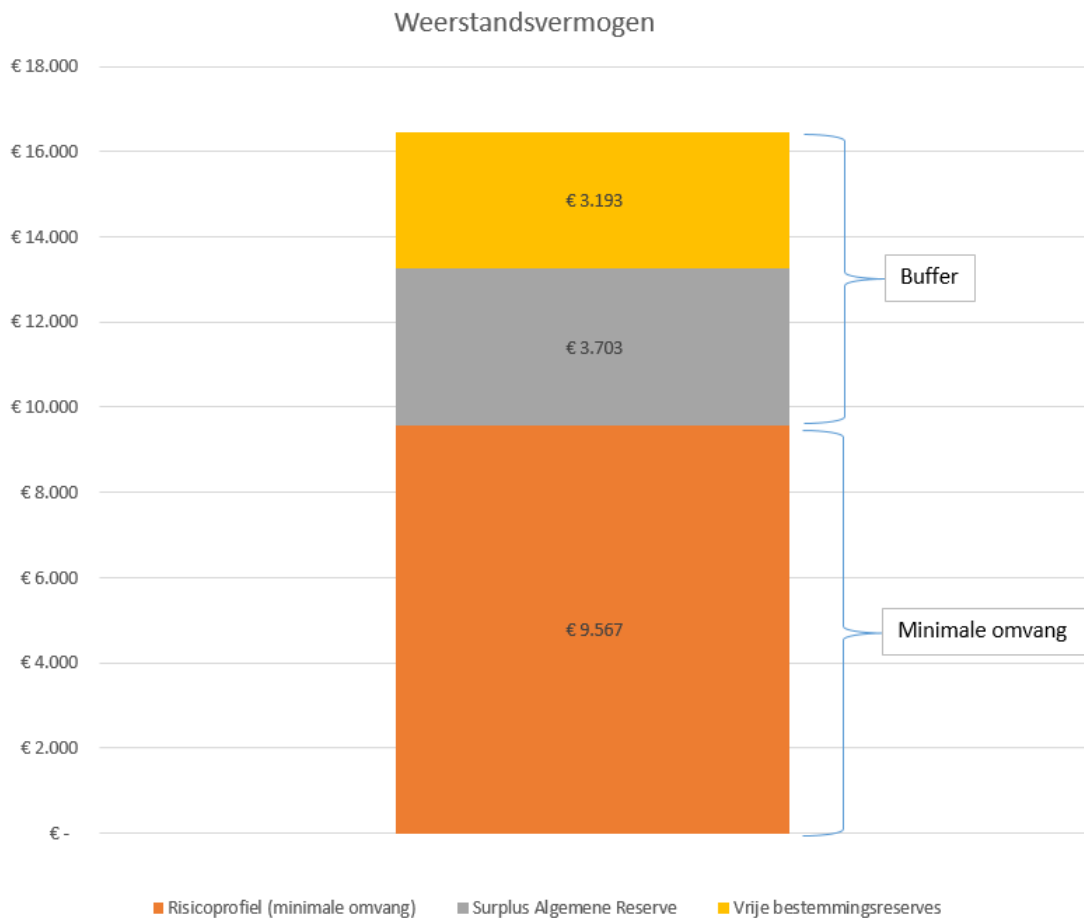
We gaan reserves inzetten voor het uitvoeren van het beleid rondom het raadsprogramma. In het onderdeel < reserves en voorzieningen > kunt u zien welke onderwerpen er in 2024 en 2025 uit een reserve gedekt zullen worden – en voor welke bedragen. De dekkingsreserve die wordt ingesteld wordt gevuld vanuit onze algemene reserve.

Voor de beschouwing van de financiële positie is het van belang om een oordeel te vormen of ons weerstandsvermogen voldoende blijft om risico's op te kunnen vangen. Met andere woorden: de continuïteit van de gemeente moet verzekerd zijn.

Bij een risicoprofiel van € 9.567.000 bevat de algemene reserve, na uitzondering voor de dekkingsreserve 2024-2025 en geraamd resultaat 2023: € 13.269.000. Dit betekent een surplus van € 3.703.000.

Om flexibel te kunnen blijven stelt het college voor om bij het weerstandsvermogen de reserves Covid19 en Investeringsfonds Zwijndrecht te betrekken. Op deze reserves ligt geen beslag (meer). Het college stelt voor om in de periode 2024-2025 te sturen op een minimaal surplus van € 3,5 miljoen

bovenop het risicoprofiel. Deze buffer dient dan om onontkoombare incidentele uitgaven van dekking te voorzien en/of een verhoogd risicoprofiel op te kunnen vangen. Dit ziet er schematisch als volgt uit:

De huidige buffer is € 6,8 miljoen. Hiermee vertrouwen wij voor de korte termijn een voldoende balans gevonden te hebben tussen scherp aan de wind zeilen enerzijds en verantwoorde financiën anderzijds in de periode 2024 en 2025. In de BURAP-1 2024 zal het technische voorstel volgen om de genoemde reserves op te laten gaan in de Algemene Reserve.

Aangezien de Reserve investeringsfonds is gevormd uit de Enecomiddelen, betekent dit dat na besluitvorming in de bestuursrapportage, alle Enecomiddelen gebundeld zijn in de Algemene Reserve en in de dekkingsreserve voor kapitaallasten en daarmee aldus geormerkt zijn.

Tot zo ver de financiële positie op korte termijn. Vanaf 2026 ligt er een structurele financiële opgave om te komen tot een sluitende begroting. We verwachten dat het rijk gemeenten daarin tegemoetkomt. Als we de huidige meerjarenbegroting doortrekken, met de exploitatietekorten van 2026 en 2027 op het netvlies, zal onze algemene reserve op papier zelfs negatief komen te staan. Het gaat om exploitatietekorten van 12 tot 13 miljoen. Dat is een financiële opgave die een gemeente met de omvang van Zwijndrecht simpelweg niet kan bezuinigen – dat zou maatschappij ontwrichtend zijn. We beseffen ons terdege dat we niet alleen naar buiten kunnen kijken voor hulp. Zwijndrecht heeft een eigen verantwoordelijkheid en moet uit gaan van eigen kracht. Een gedeelte van de tekorten zullen we dan ook zelf met maatregelen zien te bestrijden. Ook heeft het college wel van de raad de opdracht gekregen om tot een financiële strategie te komen met maatregelen die "baas in eigen portemonnee"- en dus een duurzaam en reëel evenwicht in de financiën realiseert.

In goede samenwerking met de raad zal het college tot een routeplan, scenario's en uiteindelijk voorstellen tot maatregelen komen in aanloop naar de begroting 2025 en 2026 waarin Zwijndrecht noodzakelijke keuzes zal maken om te realiseren waar we voor staan: een Krachtiger Zwijndrecht.

Paragraaf Financiering

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot de gemeentelijke financieringsfunctie. De gemeentelijke financieringsfunctie wordt ook wel met de term 'treasury' aangeduid. Het begrip treasury kan worden gedefinieerd als het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het zorgen voor voldoende liquide middelen en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en het lokaal vastgestelde Financieringsstatuut. In de Wet fido staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht financieringsstatuut en ook een financieringsparagraaf in begroting en jaarstukken. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, en liquiditeitsrisico's. Wij benadrukken dat de doelstelling van onze treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de publieke taak dient en dat we een prudent beleid voeren binnen de kaders die de Wet fido stelt. Op 9 december 2014 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde Financieringsstatuut vastgesteld, dat per 1 januari 2015 in werking is getreden.

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan.

De gemeente Zwijndrecht heeft de advisering over en de uitvoering van haar treasurybeleid opgedragen aan de servicegemeente Dordrecht. De beslissingsbevoegdheden liggen voor het overgrote deel nog wel bij de gemeente.

Renteontwikkelingen

De tarieven op de geldmarkt (kortlopende leningen) laten de afgelopen maanden een sterk oplopende trend zien. Dit houdt nauw verband met de beleidsrente van de ECB, omdat die meerdere keren is verhoogd. Dit doet de ECB om de inflatie te beteugelen en terug te brengen naar 2%. De verwachting is dat de stijging van de kortlopende rente zal afvlakken en dat de ECB de beleidsrente nog maar beperkt gaat verhogen.

De 10-jaarsrente is begin juni gestegen naar een niveau van 2,92%. Banken berekenen bij het verstrekken van langjarige financiering liquiditeitsopslagen bovenop de IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag medio juni 2023 circa 0,20% (20 basispunten).

Voor het rentepercentage van kort geld gaan wij uit van de huidige visie. Voor de jaren 2024 tot en met 2027 is dit 3,75% aflopende naar 2,5%. Dit volgens de Voor lang geld wordt uitgegaan van leningen met een looptijd van 2 en 30 jaar en de daarbij behorende rentepercentages (tussen de 3,4% en 4%).

Financieringspositie

Financiering activa

De activa van de gemeente Zwijndrecht zijn per begin 2024 naar verwachting als volgt gefinancierd:

Omschrijving	Bedrag per 1-1-2024	
Totale boekwaarde investeringen		€ 248,0
<i>Vaste financieringsmiddelen:</i>		
Reserves	€ 70,4	
Vorzieningen	€ 0,4	
Langlopende leningen	€ 158,1	
		€ 228,9
Financieringstekort		€ 19,1

Tabel 2 - Financieringspositie per 1 januari 2024 (bedragen x € 1 miljoen)

Omslagrente

In de rentenotitie van de Commissie BBV is bepaald dat de aan de taakvelden toe te rekenen omslagrente, ofwel de rekenrente, gebaseerd dient te worden op de werkelijke rentelasten en rentebaten. De berekende omslagrente voor 2024 is 1,9%. De notitie schrijft voor dat bij het bepalen van de omslagrente een bandbreedte van 0,5% mag worden aangehouden. Voor de interne doorberekening van de rentekosten naar de investeringen hanteren we een omslagrente van 1,5%.

De berekening van de omslagrente wordt bepaald door de boekwaarde van de vaste activa en de aan de taakvelden toe te rekenen rente. De werkelijk rentelasten mogen niet meer dan 25% afwijken van de aan de taakvelden toe te rekenen rente. Bij het opstellen van de begroting zal jaarlijks gezien worden welke omslagrente gehanteerd wordt.

		2024	
a1.	De externe rentelasten over de lange financiering	€	4.300
a2.	De externe rentelasten over de korte financiering	+/+ €	750
b.	De externe rentebaten	-/- €	70
	Saldo rentelasten en rentebaten	€	4.980
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	222
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	
c3.	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-/- €	222
		€	4.758
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+ €	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+ €	127
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€	4.885
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- €	3.877
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury (bruto)	€	1.008
	Stelpost rentelasten	+/+ €	-
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury (netto)	- = voordeel / + = nadeel €	1.008

Tabel 3 - Renteschema 2024 (bedragen x € 1.000)

Opgenomen langlopende leningen

Overeenkomstig de laatste liquiditeitenplanning wordt de financiering begroot. Dit jaar wordt naar verwachting € 27 miljoen aan langlopende leningen aangetrokken. Voor 2024 wordt voornamelijk € 18 miljoen aan nieuwe langlopende leningen verwacht. Dit wordt vooral veroorzaakt door het investeringsvolume en aflossingen op bestaande leningen. In de eerste helft van 2024 verwachten we een overschrijding van de kasgeldlimiet en dit ondervangen we door het aantrekken van eerder genoemde financiering. In de komende jaren worden leningen verwacht van € 43 miljoen (2025), € 30 miljoen (2026) en 25 miljoen (2027) De hierna volgende tabel geeft inzicht in het verwachte verloop van de leningenportefeuille in 2024.

Omschrijving	Bedrag	Gemiddeld percentage
Stand per 1 januari 2024	€ 158.061	2,63%
Nieuwe leningen	€ 18.000	
Reguliere aflossingen	€ 16.776-	
Vervroegde aflossingen	€ -	
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	€ -	
Stand per 31 december 2024	€ 159.285	2,77%

Tabel 4 - Mutaties leningenportefeuille onderhandse geldleningen 2024 (bedragen x € 1.000)

Uitzettingen

Onder uitzettingen worden verstrekte langlopende geldleningen en beleggingen verstaan. Voor de gemeente Zwijndrecht is alleen de eerstgenoemde categorie van toepassing. Onderstaand totaalbedrag betreft leningen aan een woningbouwcorporatie, sportvereniging O&O en gelden die in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting ondergebracht zijn en van waaruit startersleningen verstrekt worden.

Omschrijving	Bedrag
<u>Verstrekte geldleningen:</u>	
Stand per 1 januari 2024	€ 5.327
Nieuwe leningen	€ -
Reguliere aflossingen	€ 265-
Vervroegde aflossingen	€ -
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	€ -
Stand per 31 december 2024	€ 5.062

Tabel 5 - Mutaties uitzettingen 2024 (bedragen x € 1.000)

In tabel 8 van deze paragraaf worden deze bedragen naar kredietrisico gespecificeerd.

Risicobeheersing

Zoals eerder benoemd vormt risicobeheersing één van de pijlers van de Wet fido. In de navolgende onderdelen gaan we in op de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de gemeentelijke treasuryfunctie. In beginsel kunnen deze worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. Voor ons zijn de twee laatstgenoemde risico's niet van toepassing. Daarnaast kunnen we een informatierisico benoemen, te weten het risico dat relevante informatie niet tijdig of volledig bij de treasuryafdeling onder de aandacht wordt gebracht.

1. Renterisico's

Renterisico's kunnen we vanuit de Wet fido bezien op de korte en op de langere termijn.

1a. Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Indien hierbij de kasgeldlimiet bij herhaling wordt overschreden dient er geconsolideerd te worden ofwel moet één en ander worden omgezet in langlopende financiering. Voor 2024 kan onze kasgeldlimiet als volgt worden bepaald:

Omschrijving	Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal	€ 182.000				
Relevant percentage	8,5%				
Kasgeldlimiet	€ 15.470				
Gemiddeld netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)		€ 25.000	€ 15.000	€ 11.000	€ 20.000
Kasgeldlimiet		€ 15.470	€ 15.470	€ 15.470	€ 15.470
Overschrijding kasgeldlimiet		€ 9.530	-	-	€ 4.530
Ruimte onder de kasgeldlimiet		-	€ 470	€ 4.470	-

Tabel 6 - Berekening kasgeldlimiet 2024 (bedragen x € 1.000)

Mocht er een noodzaak zijn tot (korte) financiering, dan gebruiken wij daarvoor kasgeldleningen. Met inachtneming van de op te nemen langlopende financiering (zie hiervoor) verwachten wij geheel 2024 binnen de normen van de kasgeldlimiet (max. drie kwartalen overschrijding achter elkaar) te kunnen opereren. Oogmerk van het door de servicegemeente uit te voeren gemeentelijke saldobehoor is om de limietruimte optimaal te benutten.

1b. Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

Wij lopen renterisico op het moment dat we nieuwe leningen moeten aantrekken, bij herfinanciering of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm geformuleerd. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen. Dit is ter bescherming van de gemeentelijke financiële positie. Met deze norm bevordert de Wet fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald. Uit deze opstelling blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

	2024	2025	2026	2027
Renterisico's				
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ 16.776	€ 10.083	€ 14.708	€ 11.215
Renterisico	€ 16.776	€ 10.083	€ 14.708	€ 11.215
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	€ 182.000	€ 184.000	€ 168.000	€ 166.000
Percentage cf. regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 36.400	€ 36.800	€ 33.600	€ 33.200
Toetsing renterisico aan norm				
<i>Alleen begrotingsjaar</i>				
Renterisico	€ 16.776			
Renterisiconorm	€ 36.400			
Ruimte binnen norm	€ 19.624			

Tabel 7 - Berekening renterisiconorm 2024-2027 (bedragen x € 1.000)

2. Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus het risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen (verstrekte geldleningen, beleggingen) of uit verleende garanties.

2a. Verstrekte geldleningen

Het in voorgaande tabel 5 aangegeven totaalbedrag aan uitgezette middelen kan als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep.

Categorie	ultimo 2024	% verdeling per eind 2024
Gemeenten / Provincies	€ -	0,0%
Overheidsbanken	€ -	0,0%
Woningcorporaties met garantie WSW	€ 889	17,6%
Woningcorporaties zonder garantie	€ 1.014	20,0%
Semi-overheidsinstellingen	€ 2.351	46,4%
Financiële instellingen (A en hoger)	€ -	0,0%
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ 808	16,0%
Niet-toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ -	0,0%
Totaal	€ 5.062	100,0%

Tabel 8 - Specificatie verstrekte geldleningen naar risicocategorie (bedragen x € 1.000)

2b. Verleende garanties

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep.

Categorie	ultimo 2024	% verdeling per eind 2024
Directe borgstellingen (m.b.t. lokale instellingen, verenigingen e.d.)	€ 11.499	11,7%
Achternvangpositie in waarborgfondsen (bijv. Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 87.182	88,3%
Totaal	€ 98.681	100,0%

Tabel 9 - Specificatie borgstellingen naar risicocategorie (bedragen x € 1.000)

De grootste directe borgstelling betreft HVC (afvalverwerking; ca. € 10 miljoen). De borgstellingspositie die voortvloeit uit de achternvang in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bedraagt circa 88% van het totaal geborgde volume. Aan deze achternvangpositie, ook wel aangeduid als indirect kredietrisico, is een relatief laag risicoprofiel verbonden. Vanuit wettelijke bepalingen hebben we een algemene garantstelling gegeven aan de gemeenschappelijke regelingen waarin we deelnemen. Voor een totaaloverzicht van de gemeenschappelijke regelingen verwijzen we naar de paragraaf Verbonden Partijen.

In het financieringsstatuut is een korte passage opgenomen ten aanzien van het verstrekken van borgstellingen (garanties). Het beleidskader (nota borgstellingen) is op 14 oktober 2014 vastgesteld door de gemeenteraad.

Kasbeheer

De servicegemeente Dordrecht verzorgt de inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) en de saldoregulatie. De gemeente is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bankrekeningen. Onze gemeente onderhoudt bankrelaties met de Bank Nederlandse Gemeenten en Rabobank.

In nauwe samenwerking met de servicegemeente worden liquiditeitenplanningen opgesteld. Op grond van de meest actuele planning wordt voor 2023 totaal € 27 miljoen aan nieuwe leningen aangetrokken; zie hiervoor verder de onder 'opgenomen langlopende leningen' opgenomen toelichting.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 2,0 procent van het begrotingstotaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in de schatkist van het rijk. Over dit saldo wordt op dit moment rente vergoed van ongeveer 3,4%. Dit tarief beweegt mee met de beleidsrente van de ECB en kan in een tijdsbestek van maanden sterk stijgen of dalen.

Het drempelbedrag voor de gemeente Zwijndrecht voor 2024 kan als volgt worden berekend:

	Bedrag
Begrotingstotaal	€ 182.000
Relevant percentage	2,00%
Drempelbedrag	€ 3.640

Tabel 10 – Drempelbedrag schatkistbankieren 2024 (bedragen x € 1.000)

Informatievoorziening

Op grond van het Financieringsstatuut is er een Treasury Comité dat in beginsel driemaal per jaar bijeenkomt. In dit overleg staat de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken centraal. Vanuit haar adviserende rol neemt de servicegemeente Dordrecht deel aan dit overleg. Indien wij of de servicegemeente daartoe behoefte dan wel noodzaak voelen, vindt daarnaast ook contact op incidentele basis plaats. Voor zover relevant levert de servicegemeente rapportages op voor in- of extern gebruik.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De openbare ruimte is het infrastructurele netwerk van wegen, straten, pleinen, parken, plantsoenen, waterpartijen en alle daarbij behorende voorzieningen, zoals openbare verlichting, speelplekken, civiele kunstwerken (bruggen), riolering en dergelijke. De openbare ruimte is de ruimte waarin de bewoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente zich verplaatsen, verblijven, recreëren, sporten en elkaar ontmoeten. Bovenal draagt de inrichting en het beheer van de openbare ruimte – samen met de functionaliteit en uitstraling van de gebouwen – bij aan de identiteit van de gemeente Zwijndrecht.

Definitie kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn de spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren. Kapitaalgoederen zijn grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan zoals gemeentelijk vastgoed en andere gemeentelijke eigendommen in de openbare ruimte (bron: VNG).

Al deze kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk een bijdrage leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangebracht of vervaardigd. Dit vergt een duurzaam en goed onderhoudsbeheer op basis van beleidskaders.

Actueel beleidskader

De beleidskaders zijn verwoord in de vastgestelde beleids- en beheerplannen. Het beschreven beleidskader is voor het grootste deel actueel en toereikend om aan het fysieke beheer en onderhoud van de openbare ruimte richting te geven. Via onderstaand beleidskader zetten we de beschikbare middelen in om de verschillende doelstellingen hierbij te realiseren.

- Beleidskader inrichting en beheer openbare ruimte 2023-2032; vastgesteld op 18 april 2023.
- Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2022-2025; vastgesteld op 25 januari 2022.
- Beheerplan buitensportaccommodaties 2022-2025; vastgesteld op 25 januari 2022.
- Beheerplan gemeentelijk vastgoed 2022-2025; vastgesteld op 21 december 2021.
- Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2022-2025; vastgesteld op 14 december 2021.
- Vastgoedstrategie 2021-2030; vastgesteld op 23 november 2021
- Bomenbeleidsplan 2021-2030; vastgesteld op 28 september 2021
- Programma Duurzaamheid 2021-2023; vastgesteld op 29 juni 2021.*
- Omgevingsvisie Zwijndrecht; vastgesteld 8 december 2020.
- Integraal groenbeleid Zwijndrecht; vastgesteld 15 oktober 2019.
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 (2023); vastgesteld op 21 november 2017.*
- Speelruimteplan 2017-2026 gemeente Zwijndrecht; vastgesteld op 31 oktober 2017.*

*Op moment van schrijven wordt gewerkt aan de actualisatie van het Programma Duurzaamheid 2021-2023 en het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 (2023). De geactualiseerde plannen worden ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Daarnaast wordt gewerkt aan een integraal plan voor laadpalen en een herziening van het hondenbeleid.

Integraal beheer openbare ruimte

De openbare ruimte is in beweging. Het (planmatig) beheer en onderhoud van kapitaalgoederen is een belangrijke basis. Daarnaast zien we dat de samenleving de openbare ruimte op een andere manier gebruikt en daardoor andere verwachtingen heeft als het gaat om de inrichting en de kwaliteit van de openbare ruimte, maar ook over de manier waarop wij de openbare ruimte onderhouden. De

openbare ruimte is namelijk gevoelsmatig steeds meer 'eigendom' geworden van iedereen. De openbare ruimte in de directe woonomgeving van inwoners vinden zij belangrijk en dient daarom leefbaar te zijn. Daarnaast zien we dat de openbare ruimte letterlijk hetgeen is wat ons verbindt. Door deze verbindingsfunctie is de openbare ruimte ook uitermate geschikt als instrument om sociale doelstellingen te realiseren (zie het Integraal groenbeleid Zwijndrecht voor meer informatie hierover). De integrale werkwijze is in Zwijndrecht de afgelopen jaren als gevolg hiervan verder doorontwikkeld en is inmiddels gebaseerd op drie pijlers:

1. Het benutten van de openbare ruimte als instrument voor het realiseren van sociale doelstellingen.
2. Het realiseren van een leefbare en aantrekkelijke omgeving waar inwoners tevreden mee zijn.
3. Het uitvoeren van efficiënt planmatig onderhoud.

Beeldkwaliteiten

In het Beleidskader inrichting en beheer openbare ruimte 2023-2032 zijn de kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte vastgesteld. Er is gekozen voor gedifferentieerd beheer waarbij de buitenruimte in ieder geval op basisniveau wordt onderhouden. Een aantal plekken heeft een hoger ambitieniveau meegekregen. Deze plekken worden onderhouden op een hoger kwaliteitsniveau. Het gaat hierbij om de begraafplaatsen, (wijk)winkelcentra, Veerplein/Maasplein, stationsplein, Dorpskern Heerjansdam, buitenruimte van het zwembad, kinderboerderij Kiboe-hoeve, Raadhuisplein, Maasboulevard, historische assen (Burgemeester de Bruïnelaan, Rotterdamseweg, Koninginneweg, Pieter Zee-manstraat) en de entrees.

Gemeentelijk vastgoed

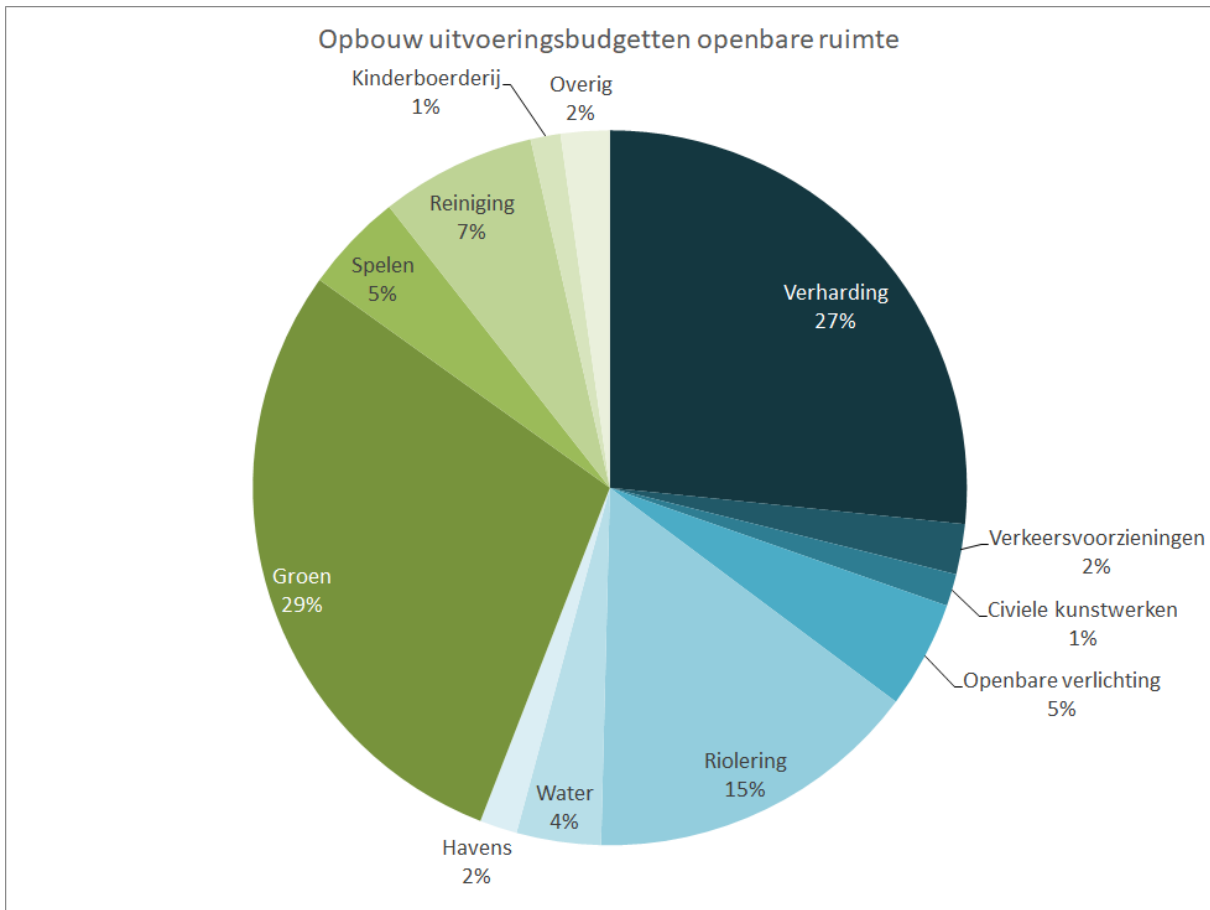
Voor wat betreft het gemeentelijk vastgoed is het volgende beleidsuitgangspunt van toepassing: *"Het vastgoed wordt op een efficiënte, effectieve en transparante wijze ingezet ten behoeve van het verwezenlijken van maatschappelijke en organisatorische (beleids)doelstellingen; hierbij wordt gestreefd naar een optimale balans tussen het maatschappelijke en het financiële rendement."*

Vanuit beheerperspectief zijn hierin vier onderhoudscategorieën te onderscheiden. Variërend van proactief onderhoud (A) naar risico gestuurd onderhoud (B en C) en uiteindelijk de categorie panden die vanwege bijvoorbeeld een herbestemming alleen schoon, heel en veilig worden onderhouden (D). Daar waar zich mogelijkheden voordoen worden maatregelen genomen op het gebied van energetische verbetering of waar een reductie is te behalen in de CO₂-uitstoot. Deze maatregelen worden zoveel mogelijk gecombineerd met reeds geplande onderhoudswerkzaamheden. Ook voor de komende jaren liggen er nog kansen om het gemeentelijk vastgoed verder te verduurzamen.

In 2021 is de vastgoedstrategie vastgesteld waarin een kader wordt gesteld hoe de gemeentelijke vastgoedportefeuille eruit zou moeten zien. Het vastgoed is een middel om maatschappelijke beleidsdoelstellingen te verwezenlijken, zoals het huisvesten van sport-, cultuur-, recreatie-, welzijns- en onderwijsactiviteiten. Van belang is om na te gaan of (en hoe) de portefeuille nog aansluit bij die doelstellingen en activiteiten. In een verder uit te werken uitvoeringsplan zal voor de kernportefeuille duidelijk worden wat er met het vastgoed moet gebeuren en welke maatregelen nodig zijn. Voor het vastgoed buiten de kernportefeuille moeten nadere keuzes worden gemaakt of het behouden moet blijven of mogelijk afgestoten kan worden.

Beschikbaar budget beheer openbare ruimte

Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte worden kosten gemaakt. De totale kosten bedragen jaarlijks circa € 11,5 miljoen. Het cirkeldiagram hieronder geeft een indruk hoe de uitvoeringsbudgetten voor het beheer en onderhoud zich onderling verhouden. Uit het cirkeldiagram is op te maken dat verreweg het meeste geld wordt besteed aan groen, verhardingen en riolering.

Beschikbaar budget beheer gemeentelijk vastgoed

De beschikbare middelen voor het dagelijks en planmatig onderhoud van het gemeentelijk vastgoed bedragen ongeveer € 1,7 miljoen per jaar. In de vastgoedstrategie is een strategie per object bepaald. Door middel van deze objectstrategie kan per pand de (middel)lange termijn doelstelling worden bepaald. De objectstrategieën dragen bij aan strategisch vastgoedbeheer, zodat in een vroeg stadium kan worden bepaald of het verstandig is een pand te verbouwen en/of te verduurzamen (investeren). Op basis van de objectstrategieën, kan de meerjarenonderhoudsplanung worden opgesteld. Met een meerjarenonderhoudsplanung kan bewust worden gekozen voor een (noodzakelijke) balans tussen preventief planmatig onderhoud (onderhoud uitvoeren vóór de kwaliteit een grens overschrijdt) en correctief onderhoud (pas ingrijpen wanneer er urgente gebreken zijn). Op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wordt tenslotte een jaarplan opgesteld waarin de onderhoudswerkzaamheden voor het komende jaar worden vastgelegd. Aan de hand van jaarlijkse gebouwininspecties wordt bepaald of deze verwachtingen juist zijn. Dit betekent dat in de praktijk werkzaamheden uit het MJOP zowel naar voren als naar achteren geschoven kunnen worden. Door op deze wijze invulling te geven aan het vastgoedonderhoud is het huidige exploitatiebudget voor de beheerperiode toereikend.

In het oog springende werken 2024

Hieronder staan enkele noemenswaardige projecten en/of werken die voor 2024 gepland staan. De totale lijst van reconstructie- en vervangingsprojecten is terug te vinden in het Investeringsprogramma 2024-2027. Dit zijn over het algemeen integrale projecten waarbij verharding, riolering, groen, speelvoorziening en openbare verlichting worden meegenomen.

- Elementenverharding: in 2024 vindt wegonderhoud plaats in Prinsessenbuurt, De Were (fase 2) en de Appelgaard (Heerjansdam). De planning voor de overige wegwerkzaamheden wordt op moment van schrijven voorbereid omdat de jaarlijkse wegininspectie op dit moment gaande is.
- Beschoeiing: de beschoeiing wordt vervangen langs de oevers van de watergangen aan het IJsvogelplein, Winkelhaak en bij de sportvelden van Pelikaan en Groote Lindt. Verder wordt voor de vervanging van de beschoeiing langs de oevers van de watergangen aan de Middellijn, Klarinetsingel, Park Molenvliet, Jeroen Boschlaan en Kerkweg onderzocht of hier natuurvriendelijke oevers kunnen worden gerealiseerd (eventueel met extra waterberging).
- Baggeren: voor 2024 staan de watergangen op bedrijventerrein Bakestein en de wijk Noord op de planning om gebaggerd te worden.
- Groen: we voeren diverse renovaties uit t.b.v. kwaliteitsverbetering groen in combinatie met wegbeheer in o.a. De Were (fase 2) en de Prinsessenbuurt. Verder staat het snoeien van bomen op de planning in o.a. de wijk Walburg, De Were en omgeving en de Componistenbuurt.
- Bruggen: vervangen brugdek Ter Steeghepad, uitvoeren periodieke inspecties, reinigen van diverse kunstwerken, vervangen grondkering Rotterdamseweg. Opera herstel geleideconstructie.
- Keermuren: in 2024 renoveren we één keermuur aan de Bosch (vlakbij de Laurensvliet) en twee keermuren aan de Europaweg.
- Havens: we realiseren een stalen damwand in het talud van de Uilenhaven. Dit talud bevindt zich achter de bedrijvenunit. Aansluitend wordt de Uilenhaven uitgebaggerd.
- Voetveren: we herstellen de trailerhelling tot de laagwaterlijn en stenen oevers aan de Lindtse dijk. Bij de veerverbinding Puttershoek-Zwijndrecht worden kleine herstelwerkzaamheden uitgevoerd aan de stenen oever. Daarnaast wordt vanuit het project Veerplein de kade Zomerlust/Maasplein aangepakt.
- Lichtmasten: we vervangen en verduurzamen lichtmasten en armaturen door heel Zwijndrecht o.a. Aalbersestraat, H. Kamerlingh Onnesstraat, Lindtsebenedendijk (vrijliggend fietspad), Nijhoffstraat, Oude Maasweg, Oude Stationsweg, Sweelinckplantsoen, Strevelshoek, Suite en Zonnestein.
- Spelen: we vervangen de speelplekken in HOA fase 4 en nabij de Kapitein Dekkerflat en Primulastraat. Aan de Gerrit van der Veenstraat en aan de Van Weerden Poelmanstraat worden natuurlijke speelplekken gerealiseerd.
- Riolering: We gaan diverse onderzoeken uit laten voeren, zoals onderzoek naar de staat van de binnenkant persleidingen in de zijftakkingen (3,4 km) van de hoofdgemalen naar de hoofdpersleiding. Een ander onderzoek is om te bekijken of het pompsysteem in de bergbezink-bassins vervangen kan worden door een systeem met minder elektrotechniek en lagere energiekosten. Daarnaast gaan we een drietal programma's van eisen (pve) toetsen op functionaliteit.
- Sportaccommodaties: in 2024 zal de sloop van de oude kleedkamers van voetbalvereniging ZBC '97 plaatsvinden en wordt het natuurgrasveld (veld G) bij V.V. Groote Lindt gerenoveerd. Daarnaast is een renovatie gepland van tennisbanen in relatie met een onderzoek naar de mogelijkheid van padelbanen bij TV Heer Jan en D.D.H.. Verder wordt de aanleg van ledverlichting op de laatste sportvelden afgerond. Tot slot wordt de toplaag van het honk- en softbalveld bij HSV Zwijndrecht gerenoveerd.
- Begraafplaatsen: we renoveren het groen op verschillende plekken en verder staat het ruimen en herinrichten van graven op de drie begraafplaatsen (Jeroen Boschlaan, Heerjansdam en Munnikensteeg) op de planning. Ook worden de mogelijkheden voor asbestemming uitgebreid op de

begraafplaatsen Heerjansdam en Jeroen Boschlaan. Tot slot worden op de begraafplaats Heerjansdam capaciteitsmaatregelen uitgevoerd en een plan ontwikkeld voor de toekomst van begraafplaatsen in Heerjansdam.

- Vastgoed: we vervangen de sanitaire ruimte in wijkgebouw De Wentelwiek. Ook vervangen we de vloer in de vergaderruimte Den Dam (Heerjansdam). Verder staat in 2024 het realiseren van een nieuwe entree bij gymzaal Duivenvoorde op de planning en wordt het sms-controle-toegangssysteem verder uitgebreid.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en het garanderen van een zorgvuldige besluitvorming. We beschrijven in deze paragraaf relevante cijfers en de activiteiten op het gebied van organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. Deze activiteiten staan in het licht van verschillende trends en ontwikkelingen in maatschappelijke zin, nieuwe technologieën en financiële opgaven.

Gezamenlijke opgaven

Een 'krachtig Zwijndrecht' is een Zwijndrecht waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeenten in vertrouwen met elkaar werken aan maatschappelijke opgaven. Vanaf 2018 ontwikkelen wij met de start van 'Krachtig Zwijndrecht 1.0' onze organisatie zoveel mogelijk in lijn met de opgaven waarvoor Zwijndrecht staat. Maatschappelijke opgaven die in het raadsprogramma zijn geformuleerd en leidend zijn voor de inrichting van onze organisatie. Het herstel van onderling vertrouwen "bouwen aan vertrouwen" is één van onze belangrijkste gezamenlijke opgaven in het huidige raadsprogramma en staat daarmee ook centraal in onze bedrijfsvoering. Omdat opgaven onze organisatiegrenzen overstijgen en vragen om integrale oplossingen, werken we in co-creatie met partners. We richten ons op de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden, competenties en instrumenten. Een belangrijk hulpmiddel bij het integraal en over afdelingsgrenzen werken is zaakgericht werken via Inproces (het Klant-, Zaak- en Archiefsysteem). Dit systeem is technisch ingeregeld en wordt de komende jaren verder doorontwikkeld. Het werken met dit systeem is een belangrijk onderdeel van (het sturen op) onze opgaven én onze dienstverlening.

Samenwerking

Vanaf januari 2022 werken we in een andere vorm samen met onze partners in de Drechtsteden. De gemeente Dordrecht neemt als serviceorganisatie de dienstverleningstaken op zich. Dat gaat onder andere over de ICT, communicatie, HR, de belastingdienst en het onderzoekscentrum. We werken samen aan de hand van samenwerkingsovereenkomsten waarin we vastleggen wat we van elkaar kunnen verwachten. Deze transformatie zal ook in 2024 extra tijd van ons vragen om één-en-ander goed in te regelen en te houden.

'De mens achter de medewerker'; bevlogen en duurzame inzetbare medewerkers

Vanwege demografische en maatschappelijke ontwikkelingen is duurzame inzetbaarheid van werknemers een belangrijk aandachtspunt binnen onze organisatie. Vanuit onze HR-filosofie "Samenwerkt!" stellen wij binnen onze organisatie niet de medewerker, maar de mens centraal. Door vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid aandacht te geven aan de mens en te sturen op werkgeluk, gedrevenheid en gezondheid, halen we het beste uit onze mensen naar boven. Hierdoor worden zowel werkplezier als werkprestaties vergroot. Deze lijn zetten we als onderdeel van onze besturingsfilosofie voort. Dit uit zich onder andere in het faciliteren van het "hybride werken" door middel van een personeelsregeling 'flexibel werken' (om privé omstandigheden zo goed mogelijk af te stemmen op werk), een personeelsregeling 'generatie pact' (om vitaliteit onder oudere medewerkers te behouden en gelijktijdig instroom van jongeren te bevorderen), (persoonlijke) vorming en ontwikkeling en allerlei initiatieven op dit vlak. Maar ook door talenten en passie zo goed mogelijk te koppelen aan de opgaven waarvoor wij staan en daarop de professionele ontwikkeling maximaal te faciliteren.

Tenslotte is het streven om het kantoor concept de komende jaren op onderdelen zo in te richten dat 'flexibel werken' maximaal wordt gefaciliteerd.

Ontwikkelingen personeelsbestand

Naast de inzet van vaste formatie werken we gedurende het jaar met tijdelijke formatie en flexibele inzet voor de uitvoering van de ambities van het raadsprogramma. De organisatie bestaat uit 255 fte (formatie per 1 juli 2023) en de bezetting is 220 fte (240 medewerkers, exclusief raad en bestuur, exclusief inhuur). Er is sprake van een (aanzienlijke) krapte op de arbeidsmarkt die over het geheel van de gemeentelijke dienstverlening voelbaar is. De vacatures worden zolang deze vacant zijn ingevuld door middel van inhuur om zo de continuïteit in de dienstverlening te realiseren. We zien dat de invulling van vacatures in algemene zin langer duurt en in specifieke zin met name voor vacatures op het gebied van ruimtelijke ordening, sociaal domein, openbare ruimte en financiën. Door de wettelijke ontwikkelingen, maatschappelijke opgaven én de doorontwikkeling van de organisatie ontstaan daarnaast ook nieuwe rollen en functies die om meer specialistische kennis vragen. Naast een langere doorlooptijd om vacatures vervuld te krijgen, is in een aantal gevallen langdurige inhuur nodig om continuïteit in de dienstverlening te handhaven. Vooralsnog lukt het om gegeven de huidige arbeidsmarkt zowel de dienstverlening als de uitvoering van het raadsprogramma te continueren.

Generatiepact

Om duurzaam inzetbaar te blijven bieden we sinds 1 juli 2018 de oudere medewerkers (60+ers) een zogenoemde "generatiepactregeling" aan. Door middel van deze regeling bieden wij hen de mogelijkheid om minder te gaan werken en de intensiteit van de arbeidsduur te verlagen. Hierdoor blijft deze leeftijdsgroep voor de organisatie behouden (kennis/kunde), maar bieden we tegelijkertijd jongere medewerkers de kans om in te stromen. Dit zorgt enerzijds voor een betere kennisoverdracht en anderzijds kunnen oudere medewerkers hun werk gelijkmatiger gaan overdragen en transformeren. Dit alles zorgt voor minder uitval/ziekteverzuim van de oudere medewerkers en bevordert de duurzame participatie en inzetbaarheid van deze doelgroep.

Het generatiepact is per 1 juli 2018 in werking getreden. Per 15 augustus 2023 zijn er 7 medewerkers van verschillende afdelingen/teams die gebruik maken van het generatiepact met verschillende varianten. In totaal hebben 17 medewerkers gebruik gemaakt van het generatiepact, 10 medewerkers zijn intussen met pensioen. De eerste periode van het generatiepact is geëvalueerd in het eerste kwartaal van 2021. Uit deze evaluatie bleek dat de doelstelling (het bevorderen van duurzame inzetbaarheid van oudere medewerkers en het 'verjongen' van de organisatie) behaald is. Het college en de raad hebben op basis van het evaluatierapport dan ook besloten om het generatiepact voor vier jaar te verlengen (20210037642) en dit in 2023 te evalueren. Uit de middelen van het generatiepact is een traineeprogramma georganiseerd, wat heeft geresulteerd in de instroom van meerdere nieuwe medewerkers.

Ziekteverzuimpercentage

Onze doelstelling is om te komen tot een verzuimpercentage van 5,5%. Het voortschrijdend jaarcijfer tot en met juli 2023 is 5,1%. We kunnen daarmee constateren dat we onze doelstelling behaald hebben. We blijven alert op het verzuim; zowel curatief als preventief. Zo maken we strakke dienstverleningsafspraken met de (nieuwe) Arbodienst, ondersteunen we het model met de inzet van een praktijkondersteuner (voorkomen van medicalisering van klachten bij medewerkers) en houden we regelmatig een inzetbaarheidsoverleg met het management,

HR, de praktijkondersteuner en de bedrijfsarts. Tevens is het altijd mogelijk om een loopbaan-coach in te schakelen om te bespreken welke mogelijkheden er zijn om een (andere) stap in loopbaan of ontwikkeling te maken.

Onderzoeken

De verschillende organisatieonderdelen onderzoeken periodiek de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van de gemeentelijke taken en het beleid. Deze onderzoeken zijn gebaseerd op de Verordening artikel 213a Gemeentewet (Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Zwijndrecht). Ook wordt onderzoek naar de financiële rechtmatigheid uitgevoerd.

Onderdeel van de jaarlijks geplande onderzoeken zijn de onderzoeken uit de basisdienstverlening dat wordt afgenomen van het Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD). Het OCD is op 1 januari 2008 opgericht en voert op veel beleidsterreinen onderzoeken uit voor de regio gemeenten. Een aantal van die onderzoeken pakt het OCD regionaal aan. Tevens biedt het OCD beleidsondersteuning en advies bij het opstellen van beleidsindicatoren en het inzichtelijk maken van beleidsdoelstellingen.

Naast de OCD onderzoeken worden door de afzonderlijke afdelingen onderzoeken gepland en opgestart in het kader van beleidsevaluatie of beleidsvoorbereiding. Bij een onderzoeksbehoefte naar de doeltreffendheid of doelmatigheid van het beleid of het handelen van de gemeente, wordt bepaald of en hoe een onderzoekopdracht tot stand kan komen. De presentatie van de resultaten vindt waar van toepassing plaats via de programma's.

Een onderzoeksbehoefte ontstaat gedurende het jaar. Er wordt daarom niet op een vast moment een jaarplan opgesteld voor het bepalen van de onderzoeksbehoefte. De behoefte wordt bepaald en ontstaat gedurende het jaar aan de hand van bevindingen, signalen, de stand van of vordering van beleidsontwikkelingen. Dit biedt flexibiliteit en aanpassingsvermogen om onderzoek te starten en in te zetten daar waar dat nodig is.

Ook organisatiegericht onderzoek wordt ingezet daar waar nodig is. Veelal betreft het dan specifieke thema's die om nadere duiding vragen. De huidige verordening gaat daarom uit van 'periodieke' onderzoeken en niet zoals de modelverordening aangeeft van 'jaarlijkse' onderzoeken. De gemeente onderzoekt niet via een vast schema alle organisatie eenheden en alle taken. Grote gemeenten, met bijvoorbeeld afdelingen, organisatie-eenheden of diensten van 500 fte of meer zijn dermate complex dat systematisch onderzoek naar organisatie-eenheden daar noodzakelijk is om inzicht te krijgen in de doelmatigheid van de organisatie inrichting. De omvang van de afdelingen van gemeente Zwijndrecht, gemiddeld 50 fte, is dermate klein dat snel transparant is waar organisatieverbeteringen of ontwikkelingen noodzakelijk zijn.

Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

Naast de bovenstaande onderzoeken die het lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie ondersteunen, doet de afdeling Concern Control onderzoek in het kader van de verbijzonderde interne controle (VIC) op financiële rechtmatigheid. De VIC richt zich op het toetsen van de baten, lasten en balansmutaties. De nadruk ligt op het toetsen of maatregelen die de organisatie neemt om fouten in de uitvoering van werkzaamheden te voorkomen, voldoende werken. Daarnaast wordt onderzocht of de organisatie bij de uitvoering van de werkzaamheden de interne en externe regelgeving heeft nageleefd. Deze regelgeving is vastgelegd in het door de raad vastgestelde normenkader en controleprotocol.

Intern gebruiken we de VIC uitkomsten om de risico's en verbeterpunten in onze werkprocessen en administratieve organisatie te signaleren, eventuele fouten te herstellen en de beheersmaatregelen aan te passen. "Continu verbeteren" is hierbij een van de uitgangspunten.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de jaarrekening 2024 zal overeenkomstig het door de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV voorgeschreven model een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen. Aan die verantwoording liggen de uitkomsten van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) ten grondslag. Die VIC wordt uitgevoerd op basis van het VIC-plan 2024 dat met de accountant wordt afgestemd, zodat de interne controle en de externe controle goed op elkaar aansluiten.

De verantwoording betreft de rechtmatigheid (exclusief getrouwheid) van de relevante financiële beheershandelingen. Het betreft concreet drie rechtmatigheidscriteria: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Bij afwijkingen beschrijft het College in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag, dus aanvullend op de rechtmatigheidsverantwoording, tevens de acties die hij onderneemt om dergelijke afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

De rechtmatigheidsverantwoording door het college vloeit voort uit een wetswijziging, ingaande 1 januari 2023. Tot dan bracht de accountant verslag over de rechtmatigheid uit aan de raad. Vanaf 2023 toetst de accountant toetsen of de jaarrekening, en dus nadrukkelijk ook de rechtmatigheidsverantwoording, getrouw is. De verschuiving in de verslaglegging van de accountant naar het college biedt ruimte en nodigt uit voor een nader gesprek over de (financiële) rechtmatigheid tussen raad en college.

Informatieveiligheid

We werken als gemeente steeds meer digitaal en delen daarbij belangrijke gegevens. Het is daarom belangrijk dat we zorgvuldig met deze gegevens omgaan. Onze systemen moeten veilig zijn en weerstand kunnen bieden aan pogingen tot misbruik en aanvallen van binnen en buiten. We gaan dan ook meer focussen op "cyberweerbaarheid". Op basis van een wettelijk basisnormenkader, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), wordt getoetst of we onze informatieveiligheid en privacy op orde hebben.

De ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) blijft veel inzet vragen, ondanks het waar mogelijk regionaal oppakken van de activiteiten. ENSIA heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid, gebaseerd op de BIO.

Uitgangspunt is het horizontale verantwoordingsproces aan de gemeenteraad. Dit vormt de basis voor het verticale verantwoordingsproces aan nationale partijen die een rol hebben in het toezicht op informatieveiligheid. Bij het afleggen van verantwoording wordt het principe van single information single audit toegepast; alle informatie die noodzakelijk is voor verticale verantwoording is ook onderdeel van het horizontale verantwoordingsproces.

Privacy

Privacy en gegevensbescherming zijn specifieke aandachtsgebieden binnen onze informatiehuishouding. We willen voldoen aan de wettelijke verplichtingen die de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en andere wet- en regelgeving van ons vragen. Het beschermen van de privacy van gegevens van o.a. inwoners, medewerkers en samenwerkingspartners vraagt voortdurende en organisatie brede aandacht en inzet.

We geven prioriteit aan het vergroten van bewustwording, actualiseren van beleid en protocollen, het uitvoeren van Basis Risico Analyses (BRA) en Data Protection Impact Assessments (DPIA) op hoog-risico processen. We brengen de risico's van gegevensverwerkingen in kaart zodat we de nodige technische of organisatorische maatregelen kunnen treffen om deze risico's weg te nemen of te verkleinen. Onze interne toezichthouder, de functionaris voor de gegevensbescherming, voert jaarlijks een privacy audit uit. Ook worden interne en externe audits uitgevoerd die op grond van de Wet Politiegegevens verplicht zijn. Daarnaast voeren we een jaarlijkse privacy self assessment uit.

Paragraaf WOO

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en regelt het recht van burgers op overheidsinformatie. Zij beoogt daarmee burgers meer inzicht te geven in het handelen van de overheid. Een belangrijk verschil met de Wob is dat de gemeente naast de verstrekking van overheidsinformatie op verzoek, nu ook verplicht is meer overheidsinformatie actief openbaar te maken.

Een onderdeel van de Woo is het aanwijzen van een Woo-contactpersoon. De gemeente heeft deze rol belegd bij de afdeling Staf. Deze contactpersoon heeft als taak burgers op laagdrempelige wijze te informeren over de beschikbaarheid van overheidsinformatie. In nauwe samenwerking met de Drechtstedengemeenten is onder regie van de Service Gemeente Dordrecht (SGD) gestart met de implementatie van de Woo. De verdere implementatie vindt de komende jaren plaats, gelijklopend met de gefaseerde inwerkingtreding van de wet.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Zwijndrecht is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is sprake van een “verbonden partij”. Een bijzondere vorm hiervan zijn de samenwerkingsverbanden die in het leven zijn geroepen om gemeentelijke taken in gezamenlijkheid uit te voeren. Dit soort samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen) levert een grote bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke en financiële risico’s op.

Deze paragraaf verschaft inzicht in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Zwijndrecht bij door verbonden partijen uit te voeren taken en processen. Volgens artikel 15 lid b van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de paragraaf de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de programmabegroting. In de praktijk is de relatie met de verbonden partij veelal meerdere jaren geleden ontstaan. De relatie tussen de visie op de verbonden partij en de doelstellingen van de (huidige) programmabegroting is derhalve niet altijd duidelijk te leggen.

Verbonden partijen

De gemeente Zwijndrecht heeft met de volgende verbonden partijen een relatie:

- Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS, voorheen SDD)
- Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DGJ, RAV SOJ).
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ).
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHJ).
- Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde (NRIJ).
- Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo).
- ROM-D Groep
- Stedin Holding N.V.
- Oasen N.V.
- B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides.
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

In de overgang naar de servicegemeente Dordrecht vanaf 2022, de groeiagenda en de samenwerking op het sociaal domein zetten we in op samenwerken waar dat meerwaarde oplevert en meer lokale grip. Met ingang van 2023 is de verbonden partij Drechtwerk formeel opgegaan in de Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS).

We zijn een sterke samenwerkingspartner voor de regio Drechtsteden en zorgen ervoor dat de belangen van Zwijndrecht en de regio goed worden geïntegreerd en vertegenwoordigd.

Gemeenschappelijke regeling Sociaal															
Vestigingsplaats	Dordrecht														
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling														
Onderdelen	Sociale Dienst Drechtsteden														
Doel	<p>De GRS heeft tot doel [...] bij te dragen aan de beleidsontwikkeling van de gemeenten op de gebieden van het sociaal domein en sociale werkvoorziening en uitvoering te geven aan het op deze gebieden vastgestelde beleid.</p> <p>Ter verwezenlijking van de [...] genoemde doelstelling behartigt de GRS de gemeenschappelijke regionale belangen op de terreinen van sociaal-economische versterking, sociaal domein en sociale werkvoorziening.</p> <p>(Artikel 3, besluit Gemeenschappelijke Regeling Sociaal)</p>														
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van regionale belangen zoals hiervoor aangegeven onder 'doel'.														
Activiteiten	Deze zijn opgesomd in de vastgestelde regeling (GRS), Hoofdstuk 2.														
Financieel belang gemeente	<p>In deze begroting heeft de gemeente de volgende bijdragen aan de Sociale Dienst Drechtsteden geraamd (afgerond):</p> <table style="margin-left: 40px;"> <tr> <td>Inkomensvoorzieningen</td> <td style="text-align: right;">€ 25.806.000</td> </tr> <tr> <td>Begeleide participatie (WSW)</td> <td style="text-align: right;">€ 4.033.000</td> </tr> <tr> <td>Arbeidsparticipatie</td> <td style="text-align: right;">€ 3.767.000</td> </tr> <tr> <td>WMO maatwerkvoorzieningen</td> <td style="text-align: right;">€ 3.316.000</td> </tr> <tr> <td>WMO Nieuw en overig WMO</td> <td style="text-align: right;">€ 11.200.000</td> </tr> <tr> <td>Inburgering</td> <td style="text-align: right;">€ 517.000</td> </tr> <tr> <td><u>Overig</u></td> <td style="text-align: right;"><u>€ 30.000</u></td> </tr> </table> <p>TOTAAL * € 48.669.000</p> <p>* <i>Op basis van begroting voor</i> zienswijze</p>	Inkomensvoorzieningen	€ 25.806.000	Begeleide participatie (WSW)	€ 4.033.000	Arbeidsparticipatie	€ 3.767.000	WMO maatwerkvoorzieningen	€ 3.316.000	WMO Nieuw en overig WMO	€ 11.200.000	Inburgering	€ 517.000	<u>Overig</u>	<u>€ 30.000</u>
Inkomensvoorzieningen	€ 25.806.000														
Begeleide participatie (WSW)	€ 4.033.000														
Arbeidsparticipatie	€ 3.767.000														
WMO maatwerkvoorzieningen	€ 3.316.000														
WMO Nieuw en overig WMO	€ 11.200.000														
Inburgering	€ 517.000														
<u>Overig</u>	<u>€ 30.000</u>														
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatie-tekort op het moment dat de GRS niet meer over reserves beschikt.														
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur door wethouder R. de Meij. De stemverhouding is gebaseerd op het inwoneraantal van elke gemeente afgezet tegen het totaal. Op dit moment heeft Zwijndrecht 15/100 stemrecht. Op basis van artikel 25 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting. (zienswijze)														

Kerncijfers verbonden partij	31-12-2021	31-12-2022
	€ 1.998.000	€ 521.000
	€ 54.701.000	€ 26.425.000
	€ 446.000	€ 611.000
Eigen vermogen		
Vreemd vermogen		
Jaarresultaat		
<i>Gebaseerd op de concept jaarrekening GRS d.d. 23 maart 2023.</i>		
	31-12-2023	31-12-2024
Eigen vermogen	-90.000	0
Vreemd vermogen	38.954.000	36.222.000
Jaarresultaat	0	0

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid & Jeugd																									
Vestigingsplaats	Dordrecht																								
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling																								
Onderdelen	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zuid-Holland Zuid (GGD), Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), Regionale Ambulance Voorziening (RAV), Serviceorganisatie Jeugd.																								
Doel	De regeling heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten en een evenwichtige ontwikkeling van het gebied te bevorderen, in het bijzonder op het terrein van publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, ambulance zorg, meldkamer ambulancevervoer en geneeskundige hulpverlening																								
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>volksgezondheid, onderwijs, jeugdzorg en welzijn.</i>																								
Activiteiten	Zie artikelen 3 tot en met 7 van de GR.																								
Financieel belang gemeente	<p>De bijdrage per onderdeel van de GR DG&J in deze begroting is:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>DG&J (gezondheidszorg):</td> <td style="text-align: right;">€ 3.242.000</td> </tr> <tr> <td>Uitvoering Jeugdwet (SOJ)</td> <td style="text-align: right;"><u>€ 16.965.000</u></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: right;">€ 20.207.000</td> </tr> </table> <p><i>NB. De Stichting Jeugdteams wordt sinds 2021 niet langer gefinancierd via de bijdrage aan de SOJ maar direct door de gemeente.</i></p>	DG&J (gezondheidszorg):	€ 3.242.000	Uitvoering Jeugdwet (SOJ)	<u>€ 16.965.000</u>		€ 20.207.000																		
DG&J (gezondheidszorg):	€ 3.242.000																								
Uitvoering Jeugdwet (SOJ)	<u>€ 16.965.000</u>																								
	€ 20.207.000																								
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatie-tekort op het moment dat de dienst Gezondheid & Jeugd niet meer over reserves beschikt.																								
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder R. de Meij. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 25 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.																								
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr style="background-color: #92d050;"> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€2.389.000</td> <td>1.952.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 44.621.000</td> <td>€ 33.415.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 0</td> <td>€ 8.000</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr style="background-color: #92d050;"> <th></th> <th>31-12-2023</th> <th>31-12-2024</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€2.389.000	1.952.000	Vreemd vermogen	€ 44.621.000	€ 33.415.000	Jaarresultaat	€ 0	€ 8.000		31-12-2023	31-12-2024	Eigen vermogen			Vreemd vermogen			Jaarresultaat		
	31-12-2021	31-12-2022																							
Eigen vermogen	€2.389.000	1.952.000																							
Vreemd vermogen	€ 44.621.000	€ 33.415.000																							
Jaarresultaat	€ 0	€ 8.000																							
	31-12-2023	31-12-2024																							
Eigen vermogen																									
Vreemd vermogen																									
Jaarresultaat																									

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid																									
Vestigingsplaats	Dordrecht																								
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wettelijke verplicht)																								
Doel	De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.																								
Openbaar belang	(Milieu)veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid.																								
Activiteiten	Zie artikel 4 van de GR.																								
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een inwonerbijdrage. De bijdrage voor 2022 was € 155.000. De bijdrage varieert licht met de wijzigingen in het aantal inwoners.																								
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.																								
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 33 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.																								
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #92d050;"></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2021</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 4.307.016</td> <td style="text-align: right;">€ 2.317.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 11.668.706</td> <td style="text-align: right;">€ 5.973.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td style="text-align: right;">€ 0</td> <td style="text-align: right;">€ 117.000</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #92d050;"></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2023</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2024</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 2.010.451</td> <td style="text-align: right;">€ 2.010.451</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 5.032.421</td> <td style="text-align: right;">€ 4.970.639</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td style="text-align: right;">€ 0</td> <td style="text-align: right;">€ 0</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 4.307.016	€ 2.317.000	Vreemd vermogen	€ 11.668.706	€ 5.973.000	Jaarresultaat	€ 0	€ 117.000		31-12-2023	31-12-2024	Eigen vermogen	€ 2.010.451	€ 2.010.451	Vreemd vermogen	€ 5.032.421	€ 4.970.639	Jaarresultaat	€ 0	€ 0
	31-12-2021	31-12-2022																							
Eigen vermogen	€ 4.307.016	€ 2.317.000																							
Vreemd vermogen	€ 11.668.706	€ 5.973.000																							
Jaarresultaat	€ 0	€ 117.000																							
	31-12-2023	31-12-2024																							
Eigen vermogen	€ 2.010.451	€ 2.010.451																							
Vreemd vermogen	€ 5.032.421	€ 4.970.639																							
Jaarresultaat	€ 0	€ 0																							

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid													
Vestigingsplaats	Dordrecht												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (wettelijk verplicht)												
Onderdelen	<ul style="list-style-type: none"> - Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid: Dordrecht (oranjepark, leerpark, noordendijk). - Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR). 												
Doel	Het openbaar lichaam heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.												
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>regionale brandweer, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid.</i>												
Activiteiten	Uitvoering van de eisen die de Wet Veiligheidsregio's aan de gemeenschappelijke regeling stelt, alsmede regulier werk op gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandweezorg en GHOR.												
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage. Met ingang van het begrotingsjaar 2019 wordt gewerkt met het nieuwe verdeelmodel op basis van het gemeentefonds, subcluster Brandweer en rampenbestrijding. De geraamde bijdrage in deze begroting is € 4.209.000												
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat de Veiligheidsregio niet meer over reserves beschikt.												
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten, waarin elk lid één stem heeft. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. De burgemeester van Zwijndrecht was gedurende 2022 lid van het dagelijks bestuur. Op basis van artikel 29 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #92d050;"></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2021</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 4.796.000</td> <td style="text-align: right;">€ 3.431.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 72.538.000</td> <td style="text-align: right;">€ 101.777.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td style="text-align: right;">€ 0</td> <td style="text-align: right;">€ 1.541.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 4.796.000	€ 3.431.000	Vreemd vermogen	€ 72.538.000	€ 101.777.000	Jaarresultaat	€ 0	€ 1.541.000
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 4.796.000	€ 3.431.000											
Vreemd vermogen	€ 72.538.000	€ 101.777.000											
Jaarresultaat	€ 0	€ 1.541.000											

	31-12-2023	31-12-2024
Eigen vermogen	€ 1.816.000	€1.537.000
Vreemd vermogen	€ 91.621.000	€ 100.501.000
Jaarresultaat	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde													
Vestigingsplaats	Schiedam												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht.												
Doel / Openbaar belang	Het in onderlinge samenhang behartigen van het gemeenschappelijke belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en beheer in het kader van de openluchtrecreatie en toerisme en waar mogelijk van natuur en landschap in het gebied.												
Openbaar belang	Bevorderen van openluchtrecreatie met behoud van natuur en landschap.												
Activiteiten	De GR NRIJ vervult een trekkersrol in het realiseren en beheren van het bestaande en geplande recreatieve aanbod in de groene buitenruimte van IJsselmonde dat in onderlinge samenhang wordt afgestemd op de brede maatschappelijke vraag en mogelijkheden met een marktgerichte oriëntatie.												
Financieel belang gemeente	De geraamde inwonerbijdrage in deze begroting bedraagt € 374.000.												
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort op het moment dat het Natuur- en Recreatieschap niet meer over een algemene reserve beschikt.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur door wethouder J. van Dongen. In het algemeen bestuur hebben twee leden zitting: een wethouder en een raadslid. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 34 lid 3 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de ontwerpbegroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2021</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 4.091.000</td> <td>€ 4.163.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 1.299.000</td> <td>€ 829.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 0</td> <td>€ 64.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 4.091.000	€ 4.163.000	Vreemd vermogen	€ 1.299.000	€ 829.000	Jaarresultaat	€ 0	€ 64.000
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 4.091.000	€ 4.163.000											
Vreemd vermogen	€ 1.299.000	€ 829.000											
Jaarresultaat	€ 0	€ 64.000											

	31-12-2023	31-12-2024
Eigen vermogen	€ 3.604.799	€ 3 .955.265
Vreemd vermogen	€ 2.043.246	€ 1.249.316
Jaarresultaat	€ 0	€ 0
Ontwikkelingen	<p>In 2023 en 2024 wordt gewerkt aan de gevolgen voor de samenwerking en de kosten NRIJ, als gevolg van uittreden Rotterdam/Provincie en mogelijke uittreding Barendrecht. In de risicoparagraaf is onder het risico "NRIJ" een verdere uitwerking opgenomen.</p>	

Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo) / HVC													
Vestigingsplaats	Dordrecht												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling												
Doel	Gevudo bezit 529 aandelen van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland te Alkmaar (HVC) en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC.												
Openbaar belang	Afvalinzameling, - verwerking en straatreiniging.												
Activiteiten	Beheer van aandelen. Gevudo is aandeelhouder in de HVC met 529 aandelen op een totaal van 2.914 (18,15%). Ons aandeel in GR Gevudo is 11,03% (op basis van tonnen afval), wat neerkomt op ca 2% aandelen HVC. Dit percentage fluctueert jaarlijks enigszins.												
Financieel belang gemeente	Gevudo heeft met ingang van 2007 het karakter van een 'houderstermaatschappij': zij voert geen operationele taken meer uit.												
Financieel risico	De gemeente waarborgt de betaling van de rente en aflossing van de door HVC te sluiten geldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden naar rato van de stemverhouding. De gemeente kan aangesproken worden op haar deel van de garantie van de aandeelhouders voor de financiering van de HVC. We ramen een jaarlijks te ontvangen provisie van € 92.000.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 21 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2021</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 30.847</td> <td>€ 30.847</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 459.527</td> <td>€ 459.400</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 0</td> <td>€ 0</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 30.847	€ 30.847	Vreemd vermogen	€ 459.527	€ 459.400	Jaarresultaat	€ 0	€ 0
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 30.847	€ 30.847											
Vreemd vermogen	€ 459.527	€ 459.400											
Jaarresultaat	€ 0	€ 0											
Kerncijfers HVC	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2021</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 168.104.000</td> <td>€ 168.741.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 761.096.000</td> <td>€ 784.880.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat (netto)</td> <td>€ 26.369.000</td> <td>€ 28.139.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 168.104.000	€ 168.741.000	Vreemd vermogen	€ 761.096.000	€ 784.880.000	Jaarresultaat (netto)	€ 26.369.000	€ 28.139.000
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 168.104.000	€ 168.741.000											
Vreemd vermogen	€ 761.096.000	€ 784.880.000											
Jaarresultaat (netto)	€ 26.369.000	€ 28.139.000											
	Cijfers uit concept jaarrekening 2022 van de HVC. HVC stelt geen begroting op. De grote kerncijfers van de verbonden partij kunnen derhalve niet vermeld worden.												

ROM-D Groep																						
Vestigingsplaats	Dordrecht																					
Rechtsvorm	Binnen de ROM-D groep participeert gemeente Zwijndrecht direct in de: <ul style="list-style-type: none"> - naamloze vennootschap ROM-D holding (ROM-D Holding NV); - commanditaire vennootschap ROM-D Dordtse Kil III (ROM-D Dordtse Kil III CV). 																					
Doel	Versterken en uitbouwen regionale economie.																					
Openbaar belang	Economisch belang.																					
Activiteiten	Versterken en uitbouwen van de regionale economie door: de uitgifte van kavels, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen en de promotie van de regio Drechtsteden.																					
Financieel belang gemeente	De gemeente heeft een kapitaalbreng in <ul style="list-style-type: none"> - ROM-D Holding NV van € 941.228 - ROM-D Dordtse Kil III CV € 286.376. 																					
Financieel risico	Het financiële risico omvat de kapitaalbreng van in totaal € 1.227.604. Deze inbreng bestaat uit aandelen in ROM-D Holding NV, respectievelijk deelname in het commanditair kapitaal van ROM-D Dordtse Kil III CV. Over de aandelenkapitaal in ROM-D Holding NV moet worden gemeld, dat de Holding het door Zwijndrecht ingebrachte aandelenkapitaal heeft 'doorgestort' in het (risicodragende) commanditair kapitaal van ROM-D Capital BV.																					
Bestuurlijk belang	Het stemrecht van gemeente Zwijndrecht binnen de ROM-D Holding NV en ROM-D Dordtse Kil III. De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd door wethouder T. Jansen																					
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2021</th> <th style="background-color: #92d050;">31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)</td> <td>€ 4.341.513</td> <td>€ 4.640.529</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen (ROM-D Hold.NV)</td> <td>€ 2.150.850</td> <td>€ 2.200.854</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)</td> <td>€ 229.015</td> <td>€ 226.000</td> </tr> <tr> <td>Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)</td> <td>€ 11.642.585</td> <td>€ 13.781.329</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)</td> <td>€ 4.967.790</td> <td>€ 931.389</td> </tr> <tr> <td>Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)</td> <td>€ 1.739.112</td> <td>€ 2.138.744</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 4.341.513	€ 4.640.529	Vreemd vermogen (ROM-D Hold.NV)	€ 2.150.850	€ 2.200.854	Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)	€ 229.015	€ 226.000	Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 11.642.585	€ 13.781.329	Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 4.967.790	€ 931.389	Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)	€ 1.739.112	€ 2.138.744
	31-12-2021	31-12-2022																				
Eigen vermogen (ROM-D Hold. NV)	€ 4.341.513	€ 4.640.529																				
Vreemd vermogen (ROM-D Hold.NV)	€ 2.150.850	€ 2.200.854																				
Jaarresultaat (ROM-D Hold. NV)	€ 229.015	€ 226.000																				
Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 11.642.585	€ 13.781.329																				
Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)	€ 4.967.790	€ 931.389																				
Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)	€ 1.739.112	€ 2.138.744																				

Ontwikkelingen	<p>De ROM-D stelt geen begroting op. De begrote kerncijfers van de verbonden partij kunnen derhalve niet vermeld worden.</p> <p>Na het vertrek van BNG-gebiedsontwikkeling in 2019 (uitgekocht als aandeelhouder), werd ook in 2022 met de laatste niet regio-gebonden aandeelhouder, Rotterdam, overleg gevoerd over de inkoop van aandelen waardoor de ROM-D 100% regionaal zal worden. Verkoop van de aandelen van Rotterdam kon ook in 2022 echter om procedurele redenen niet geëffectueerd worden. Gesprekken tussen aandeelhouders worden voortgezet.</p>
-----------------------	--

	Stedin Holding N.V.												
Vestigingsplaats	Rotterdam												
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap												
Doel	Doel van Stedin is in hoofdzaak het op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze leveren van energie, warmte/ koude en gassen en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.												
Openbaar belang/ Activiteiten	Leveren van energie.												
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van minder dan 2% (1,03%) van de aandelen. We ramen een nominale dividendopbrengst in de begroting (minder dan € 1.000).												
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.												
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder T. Jansen. Wij hebben de gemeente Dordrecht gemachtigd ons te vertegenwoordigen in de aandeelhouderscommissie. De AvA vindt minimaal één maal per jaar plaats.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 3.270.000.000</td> <td>€ 3.342.000.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 5.178.000.000</td> <td>€ 4.912.000.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 21.000.000</td> <td>€ 21.000.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 3.270.000.000	€ 3.342.000.000	Vreemd vermogen	€ 5.178.000.000	€ 4.912.000.000	Jaarresultaat	€ 21.000.000	€ 21.000.000
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 3.270.000.000	€ 3.342.000.000											
Vreemd vermogen	€ 5.178.000.000	€ 4.912.000.000											
Jaarresultaat	€ 21.000.000	€ 21.000.000											
	Gebaseerd op gepubliceerd jaarverslag 2022.												
Beleidsvoornemens	<p>De aandelen zijn een duurzame belegging waarbij het dividend een belangrijke inkomstenbron vormt. Op basis van de winstverwachting voor de komende jaren en het feit dat ons aandeel daalt als gevolg van de uitgifte van cumulatief preferente aandelen aan andere aandeelhouders (minus 7 gemeenten) is en dividenduitkering zeer onzeker.</p> <p>Door middel van het project Nachtwacht (Rijk) en project Omega (Provincies en gemeenten, nog geen aandeelhouders) probeert Stedin het noodzakelijke kapitaal voor de investeringen in energietransitie te verwerven.</p>												

	N.V. Waterbedrijf OASEN													
Vestigingsplaats	Gouda													
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap													
Doel	Leveren van helder en betrouwbaar drinkwater.													
Openbaar belang / Activiteiten	Drinkwatervoorziening.													
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van 43 van de 748 aandelen (5.7%). Dit aandeel is al jaren gelijk. De aandeelhouders ontvangen al jaren geen dividend.													
Financieel risico	Nauwelijks, de dividenduitkering waarop we recht hebben komt ongeveer uit op indicatief een maximum van € 1.000. De afgelopen jaren is er zelfs geen dividend uitgekeerd. De Raming in de begroting is dan ook nul.													
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder T. Jansen. De AvA vindt één keer per jaar plaats.													
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 122.426.000</td> <td>€ 125.600.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 188.121.000</td> <td>€ 221.955.000</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 5.685.000</td> <td>€ 3.174.000</td> </tr> </tbody> </table>			31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 122.426.000	€ 125.600.000	Vreemd vermogen	€ 188.121.000	€ 221.955.000	Jaarresultaat	€ 5.685.000	€ 3.174.000
	31-12-2021	31-12-2022												
Eigen vermogen	€ 122.426.000	€ 125.600.000												
Vreemd vermogen	€ 188.121.000	€ 221.955.000												
Jaarresultaat	€ 5.685.000	€ 3.174.000												
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van (onthard) drinkwater in de gemeente.													

	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides												
Vestigingsplaats	Rotterdam												
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap												
Doel / Activiteiten	Het houden en beheren van aandelen in Evides NV en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap en al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn; alles in de ruimste zin van het woord.												
Openbaar belang	Drinkwatervoorziening.												
Financieel belang gemeente	<p>Het aandelenbezit is voor 50% in handen van Energiebedrijf DELTA N.V. en voor de andere 50% in handen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE). De deelname van de gemeente Zwijndrecht in het GBE is zeer bescheiden te noemen, namelijk 3.325 aandelen op een totaal van 1.850.000 aandelen, ofwel 0,2%. Dit aandeel is al jaren gelijk.</p> <p>De gemeente ontvangt als aandeelhouder jaarlijks dividend, zijnde 50% van 0,2% van de uitkering door Evides N.V. Voor de begroting is geraamd een bedrag van € 18.000.</p>												
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.												
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder T. Jansen. De AvA vindt twee keer per jaar plaats.												
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 279.152.067</td> <td>€ 291.584.683</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 20.840</td> <td>€ 34.800</td> </tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td> <td>€ 22.982.616</td> <td>€ 23.869.155</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 279.152.067	€ 291.584.683	Vreemd vermogen	€ 20.840	€ 34.800	Jaarresultaat	€ 22.982.616	€ 23.869.155
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 279.152.067	€ 291.584.683											
Vreemd vermogen	€ 20.840	€ 34.800											
Jaarresultaat	€ 22.982.616	€ 23.869.155											
	De cijfers komen uit het gepubliceerde jaarverslag 2022.												
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van drinkwater in de gemeente.												

	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten												
Vestigingsplaats	Den Haag												
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap												
Doelstelling	Kredietverlening aan de publieke sector.												
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.												
Activiteiten	Financiële dienstverlening.												
Financieel belang gemeente	Aandeelhouder van 47.541 aandelen (0,085%). Dit aandeel is al jaren gelijk.												
Financieel risico	Bij faillissement van de onderneming ontvangt de gemeente geen dividend meer. Het dividend is afhankelijk van de winst. De raming dividend bedraagt voor deze begroting €68.000												
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder T. Jansen. Deze vergadering vindt één maal per jaar plaats.												
Kerncijfers verbonden partij													
Eigen vermogen													
Vreemd vermogen													
Netto jaarresultaat													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2021</th> <th>31-12-2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 5.062.000.000</td> <td>€ 4.615.000.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 143.995.000</td> <td>€ 107.459.000</td> </tr> <tr> <td>Netto jaarresultaat</td> <td>€ 236.000.000</td> <td>€ 300.000.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2021	31-12-2022	Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000	Vreemd vermogen	€ 143.995.000	€ 107.459.000	Netto jaarresultaat	€ 236.000.000	€ 300.000.000
	31-12-2021	31-12-2022											
Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000											
Vreemd vermogen	€ 143.995.000	€ 107.459.000											
Netto jaarresultaat	€ 236.000.000	€ 300.000.000											
Beleidsvoornemens	Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt ligt het voor de hand het aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging te zien.												

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Bij het Zwijndrechtse gemeentelijk grondbeleid is gestreefd naar een zo groot mogelijke flexibiliteit binnen vaste kaders. Bij gebiedsontwikkeling kiezen we op strategische wijze voor een samenwerkingsvorm met een marktpartij die past bij het project dat aan de orde is. De financiële en juridische risico's die de gemeente maximaal wil lopen zijn daarbij zo veel mogelijk vastgelegd. De keuze voor de samenwerkingsvorm bij gebiedsontwikkeling geschiedt met inachtneming van de (Europese) regelgeving inzake aanbesteding en staatssteun. Generiek maken wij het onderscheid in actief en faciliterend grondbeleid.

Actief grondbeleid

Hieronder vallen de grondexploitaties (vastgesteld en in voorbereiding). Bij actief grondbeleid speelt de gemeente een actieve rol in de gebiedsontwikkeling door de grond(en) zelf geschikt te maken voor de nieuwe functie en daarna te verkopen. Dit geeft een gemeente meer sturingsmogelijkheden. Hierdoor loopt de gemeente echter ook meer risico. Bij actief grondbeleid kunnen de opbrengsten uit gronduitgifte tot een voordelig resultaat in de grondexploitatie leiden, maar er kan ook een nadelig resultaat geaccepteerd worden omwille van de te bereiken maatschappelijk doelen. Redenen om actief grondbeleid te voeren kunnen zijn:

- de wens heeft om een initiërende rol bij ruimtelijke processen te spelen om publieke doelen beter en sneller te bereiken;
- meer invloed willen hebben op het programma en de fasering of wanneer maximale sturing op doelstellingen en planontwikkeling noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat anders de planvorming niet van de grond komt doordat er sprake is van een nadelig financieel resultaat;
- als de ontwikkeling van een, eventueel na verwerving verkregen, gemeentelijke grondpositie zonder te grote risico's een financieel voordelig resultaat oplevert waaruit andere, verlieslatende, ontwikkelingen betaald kunnen worden.

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met de vaststelling van een grondexploitatie legt uw raad het financieel kader vast (kosten en baten) waarbinnen de gebiedsontwikkeling uitgevoerd moet worden.

Faciliterend grondbeleid

Dit zijn de initiatieven, waarbij gemeente grondeigenaren actief stimuleert om transformaties en ontwikkelingen in gang te zetten of initiatieven vanuit 'de markt' die we, na beleidsmatige toetsing, begeleiden door de ruimtelijke voorwaarden voor ontwikkeling te scheppen. De werkzaamheden beperken zich tot het faciliteren van initiatiefnemers ten bate van de uitvoering van hun projecten. In dit geval moet de gemeente de kosten die hiermee gemoeid zijn in beginsel verhalen op de initiatiefnemers. Faciliterend grondbeleid leent zich voor ruimtelijke ontwikkelingen waarbij

- het strategisch minder van belang is om sturing op planrealisatie te hebben;
- er gelet op beperkte financiële mogelijkheden of andere bestuurlijke prioriteiten weinig ruimte voor actief grondbeleid is;
- een actieve rol door economische omstandigheden te riskant is, bijvoorbeeld vanwege te hoge aankooprijzen.

Hierna geven wij een toelichting op de uitvoering van het actieve grondbeleid en krijgt u op hoofdlijnen inzicht in de vermogenspositie van het grondbedrijf met een meerjarenprognose van de

projectresultaten en de verwachte ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen van het grondbedrijf. Voor meer inhoudelijke informatie verwijzen wij naar de Meerjarenprogramma gebiedsontwikkelingen 2024.

Algemeen

Voor ieder in exploitatie te nemen project wordt vooraf een exploitatieberekening (de zogenaamde grondexploitatie, ook wel aangeduid met 'grex') door de gemeenteraad vastgesteld. Een grondexploitatie bevat een raming van alle aan het project toe te rekenen kosten en opbrengsten die beide, rentedragend, in de tijd uitgezet worden waarbij gerekend wordt met een kostenstijging en, tenzij vanuit project specifieke omstandigheden we daar vanuit het voorzichtigheidsbeginsel niet mee rekenen, een opbrengststijging. De aan de grondexploitaties toe te rekenen rente is, gebaseerd op de richtlijnen voor de verslaggevingsregels rondom grondexploitaties, in de geactualiseerde exploitatieberekeningen met ingang van 2023 verhoogd van 1,7% naar 2,0%.

Uit elke exploitatieberekening blijkt het te verwachten financiële resultaat dat na afronding van het project overblijft; de zogenaamde 'eindwaarde'. Omdat deze financiële resultaten in verschillende jaren vrijvallen worden deze bedragen teruggerekend (ofwel 'contant gemaakt') naar eenzelfde peildatum. Hierdoor zijn de verschillende exploitatieresultaten onderling vergelijkbaar en kan het saldo afgezet worden tegen de financiële reserves waarover de gemeente, op de betreffende peildatum, beschikt. In de regel wordt de netto contante waarde (n.c.w.) bedoeld als men over een exploitatieresultaat spreekt. Voor het berekenen van de netto contante waarde hanteren we conform de voorschriften een disconteringsvoet van 2,0%. Als een exploitatieresultaat uitgedrukt in een contante waarde in deze begroting (peildatum 1 januari 2024) 2% hoger ligt dan de uitkomst van een jaar geleden (peildatum 1 januari 2023), dan is de uitkomst c.q. de eindwaarde van de exploitatieberekening niet gewijzigd: een exploitatieresultaat van € 102.000 (n.c.w. 1 januari 2024) is hetzelfde als € 100.000 (n.c.w. 1 januari 2023).

Als een project met een berekend tekort in exploitatie genomen wordt, dan dient vanuit het voorzichtigheidsbeginsel vooraf de financiële dekking geregeld te zijn; we treffen dan een verliesvoorziening door een bedrag op te nemen in de voorziening Stedelijke ontwikkeling. Deze verliesvoorzieningen baseren we op de netto contante waarde van de verwachte exploitatieverliezen. Om de verliesvoorzieningen op peil te houden voegen we vervolgens jaarlijks 2% rente (gelijk aan de disconteringsvoet) aan de voorziening Stedelijke ontwikkeling toe.

Aan het in exploitatie brengen van gronden zijn financiële risico's verbonden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er eerst geïnvesteerd moet worden in grondaankopen, bouwrijp maken enzovoort, alvorens soms jaren later het product 'bouwrijpe grond' verkocht kan worden. Op het moment van investeren bestaat er veelal geen zekerheid over de afzetmogelijkheden van de grond tegen de beoogde prijs. Ook kunnen in de praktijk zowel de kosten als de opbrengsten wat betreft de omvang en planning (inflatie en rentekosten) afwijken van de ramingen in de exploitatieberekening. Dit zijn in principe de risico's van de grondexploitatie. Het gaat daarbij om zowel positieve als negatieve risico's die deels wel en deels niet beïnvloedbaar zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers dient de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. Een van tevoren ingecalculiseerd exploitatieverlies valt niet onder de noemer risico's, daar treffen we zoals we hiervoor aangaven een verliesvoorziening voor.

Het saldo van de productiekosten en de opbrengsten van de actieve bouwgrondexploitaties voegen we jaarlijks toe aan de boekwaarde van de betreffende projecten. Afhankelijk van de ontwikkelingen in

het begrotingsjaar leidt dit tot een stijging dan wel daling van de boekwaarde. Op de balans zijn deze boekwaarden als 'Onderhanden werk' opgenomen onder de post 'Vorraden'. Na uitvoering van het project sluiten we de exploitatie af en verrekenen we het eindresultaat met de reserve 'Gerealiseerde winstpotentie grondbedrijf' of met de voorziening 'Stedelijke Ontwikkeling' (dit laatste indien het een exploitatieverlies betreft waarvoor al een voorziening gevormd is). Winsten uit de bouwgrondexploitaties moeten tussentijds genomen worden indien:

1. het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar ingeschat kan worden; én
2. de grond (of het deelperceel) verkocht is; én
3. de kosten gerealiseerd zijn (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

Vermogenspositie grondbedrijf

Het vermogen van het grondbedrijf bestaat uit het saldo van de toekomstige exploitatieresultaten van de actieve grondexploitaties en de getroffen verliesvoorzieningen (dit saldo noemen we de 'winstpotentie') en de al gerealiseerde winsten die nog niet bestemd zijn (de reserve Gerealiseerde winstpotentie) plus de beschikbare buffer voor het opvangen van de risico's (de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf).

Het grondbedrijf van de gemeente Zwijndrecht functioneert als een zogenaamd gesloten systeem. Dat betekent dat de winsten en verliezen die tussentijds en/of bij de afsluiting van grondexploitaties ontstaan worden verrekend binnen het grondbedrijf. Op basis van de meest recente cijfers en inzichten (juli 2023) hebben we de exploitatieberekeningen geactualiseerd. Het saldo van de nog te realiseren exploitatieresultaten en de getroffen verliesvoorzieningen is begroot op € 0,54 miljoen (netto contante waarde per 1 januari 2024).

Per 1 januari 2024 bevat de vrije reserve Gerealiseerde winstpotentie naar verwachting € 2,94 miljoen. Dit geeft een totaalsaldo van € 3,48 miljoen, dit is de netto contante waarde van het eindsaldo in de vrije reserve Gerealiseerde winstpotentie na afronding van de actieve grondexploitaties indien deze afgesloten kunnen worden conform de huidige prognoses.

Daarnaast beschikt het grondbedrijf per 1 januari 2024 naar verwachting over een buffer van € 1,11 miljoen voor het opvangen van de risico's. Hiermee voldoen we aan het minimaal benodigde saldo volgens de geactualiseerde risicoanalyse.

In figuur 1 geven we een samenvattend overzicht van de vermogenspositie per 1 januari 2024.

figuur 1: vermogenspositie grondbedrijf per 1 januari 2024
(bedragen x € 1.000)

opbouw vermogenspositie grondbedrijf	
A) winstpotentie grex grondbedrijf (n.c.w. 1-1-2024)	542
B) saldo (vrije) reserve Gerealiseerde winstpotentie	2.944
Totaal (potentieel eindsaldo)	3.486 voordelig

C) risicodekking in reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf	1.106
---	-------

De in figuur 1 aangegeven winstpotentie vertegenwoordigt de huidige waarde van de bouwgronden die in exploitatie genomen zijn en waarvan de afronding in het begrotingsjaar 2024 of later valt. Deze waarde omvat het contant gemaakte saldo van de nog te realiseren exploitatieresultaten van de projecten Euryza (nadelig), Buizerdstraat (nadelig), Van 't Hofflocatie (voordelig) en Heer Janstraat (voordelig) inclusief de getroffen verliesvoorzieningen in de Voorziening Stedelijke Ontwikkeling vermindert met een toekomstige dotatie aan het bomenfonds (zie figuur 2).

figuur 2: winstpotentie Grondbedrijf per 1 januari 2024

(bedragen x € 1.000)

- = nadelig (N); + = voordelig (V)

onderdeel	verwacht projectresultaat	
	eindwaarde	n.c.w. 1-1-2024
Bouwgronden in exploitatie (4 st.)	-5.961 N	-5.721 N
Voorziening Stedelijke Ontwikkeling	6.586 V	6.331 V
Af: verrekening met reserves (*)	-72 N	-68 N
Winstpotentie Grondbedrijf	553 V	542 V

(*) dotatie aan het bomenfonds

Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling

Voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt (onderverdeeld in drie gebieden: Stationskwartier, Noord en Walburg) en Noordoever heeft uw raad in 2019 een bedrag van € 20 miljoen gereserveerd. Dit bedrag is in een aparte reserve genaamd 'Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling' vastgelegd en behoort niet tot het gesloten systeem van het grondbedrijf. Voor- en nadelige mutaties in de projecten die behoren tot de gebiedsontwikkelingen Spoorzone/DiZtrikt en Noordoever worden verrekend met de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling. Deze reserve funktioneert dan als een apart gesloten systeem specifiek voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt en Noordoever. Om die reden maken we in deze paragraaf bij de bepaling van de vermogenspositie onderscheid tussen het grondbedrijf en de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling.

In 2021 ontvingen wij een subsidie Woningbouwimpuls (WBI) van maximaal € 4,7 miljoen voor het Stationskwartier. Deze subsidie wordt als 50% cofinanciering ingezet bij de dekking van de exploitatieverliezen in het Stationskwartier. Daarnaast zijn er per project nog andere subsidies aangevraagd of toegekend.

De grondexploitaties Stadstuinen en Indische Buurt (beide onderdeel van het Stationskwartier) zijn in 2021 vastgesteld. Daarnaast is budget beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nog vast te stellen grondexploitaties (Maasterras West en Maasterras Oost in het Stationskwartier en Noordoever) en het faciliteren van projecten van derden in het Stationskwartier (waarbij de kosten, voor zover mogelijk binnen de wettelijke kaders, verhaald worden op de private partijen).

Analoog aan de presentatie van het gesloten systeem van het grondbedrijf kan de vermogenspositie voor het Uitvoeringsprogramma opgedeeld worden in dezelfde drie onderdelen:

- A) Winstpotentie: het saldo van de toekomstige exploitatieresultaten van de actieve, c.q. door uw raad vastgestelde, grondexploitaties plus de eventueel getroffen verliesvoorzieningen in de voorziening Stedelijke ontwikkeling;

- B) Reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling: de middelen die nog niet ingezet zijn als dekking voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt en Noordoever;
- C) Reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf: buffer voor het opvangen van de risico's.

In onderstaande figuur is de vermogenspositie per 1 januari 2024 weergegeven.

figuur 3: vermogenspositie Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling per 1 januari 2024
(bedragen x € 1.000)

opbouw vermogenspositie Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling	
A) winstpotentie grex Uitvoeringsprogramma (n.c.w. 1-1-2024)	1.399
B) saldo reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling	18.550
20.000 start saldo	
-610 af: voorziening 50% voorbereidingskosten Maasterras ⁽¹⁾	
-236 af: afboeken 50% niet te verhalen kosten t/m 2023 ⁽¹⁾	
-372 af: dekking risico's	
<u>18.782</u> subtotaal, saldo per 1-1-2024	
-232 af: afboeken 50% niet te verhalen kosten 2024 e.v. ⁽¹⁾	
<u>18.550</u> beschikbaar saldo ⁽²⁾	
Totaal	<u>19.949</u> voordelig

C) risicodekking in reserve weerstandsvermogen grondbedrijf	372
---	-----

(1) Daarnaast wordt 50% gedekt door de ontvangen subsidie Woningbouwimpuls (WBI)

(2) Beschikbaar voor de in voorbereiding zijnde grondexploitaties Noordoever, Maasterras West en Maasterras Oost en het faciliteren van projecten van derden in het Stationskwartier plus de twee overige ontwikkelgebieden in DiZtrikt.

De in figuur 3 aangegeven winstpotentie vertegenwoordigt de huidige waarde van de twee bouwgronden in DiZtrikt die in exploitatie genomen zijn. Deze waarde omvat het contant gemaakte saldo van de nog te realiseren exploitatieresultaten van de projecten Indische Buurt en Stadstuinen. Omdat voor beide projecten een voordelig exploitatieresultaat is begroot, is er geen verliesvoorziening nodig.

Van de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling is op basis van de genomen besluiten tot medio 2023 en 50% cofinanciering vanuit de WBI-subsidie voor Stationskwartier een bedrag van € 1,45 miljoen besteed en/of gereserveerd. Het gaat hierbij om de niet verhaalbare plankosten die aan de private ontwikkelingen toegerekend worden (betreft voornamelijk de nieuwbouw van huurwoningen door Woonkracht10 in de Indische Buurt) en de dekking van de risico's waarbij de voorbereidingskosten van de projecten Maasterras West en Oost al afgedekt zijn door een verliesvoorziening. Er is dan nog een bedrag van € 18,55 miljoen beschikbaar voor de dekking van de al in voorbereiding genomen en nog vast te stellen grondexploitaties Maasterras West (besluitvorming eind 2023 verwacht), Maasterras Oost (besluitvorming na 2024) en Noordoever (besluitvorming in 2024 verwacht) en het faciliteren van projecten van derden (private ontwikkelingen) in het Stationskwartier en andere ontwikkelingen in DiZtrikt inclusief de benodigde risicoservering.

De haalbaarheidsonderzoeken voor Noordoever en Maasterras West en Oost zijn nog niet afgerond, maar de verwachting is dat de grondexploitaties Maasterras West en Oost beslag zullen leggen op het grootste deel van het nog beschikbare saldo in de reserve Uitvoeringsprogramma. Voor andere

gebiedsontwikkelingen in DiZtrikt (Noord en Walburg) zijn eind 2021 eerste verkenningen opgesteld. Deze geven nog veel ruimte voor nader onderzoek waardoor het op dit moment niet te zeggen is wat de financiële uitkomsten hiervan zijn.

De gemaakte voorbereidingskosten voor Noordoevers en Maasterras West en Oost bedragen per 1 januari 2024 naar verwachting € 2,9 miljoen.

Geïnvesteed vermogen (boekwaarde) bouwgrondexploitaties

Het geïnvesteede vermogen ofwel de boekwaarde omvat alle gerealiseerde uitgaven en opbrengsten, inclusief de gerealiseerde verrekeningen met de reserves en de voorzieningen, op een bepaalde peildatum. Voor de administratieve verwerking van de boekwaarde wordt onderscheid gemaakt tussen de actieve, c.q. door uw raad vastgestelde, grondexploitaties (bouwgronden in exploitatie) en de investeringen in de periode vóórdát de grondexploitatie door de gemeenteraad wordt vastgesteld (voorbereidingskosten).

Het geïnvesteede vermogen in de actieve grondexploitaties (de projecten Euryza, Buizerdstraat, Van 't Hofflocatie, Heer Janstraat, Stadstuinen en Indische Buurt) bedraagt eind 2023 naar verwachting € 10,6 miljoen. In de jaren 2024 en verder tot aan de afronding (eind 2027) van deze projecten investeren we nog € 8 miljoen¹ in deze projecten. In dezelfde periode begroten we € 14,1 miljoen aan opbrengsten. De resultaten van deze projecten verrekenen we met de getroffen verliesvoorzieningen (€ 6,6 miljoen verlies) en de reserves (€ 2,1 miljoen winst).

De boekwaarden van de actieve grondexploitaties staan onder de voorraden op de balans en vormen tezamen met het saldo van de verliesvoorzieningen de balanswaarde. In onderstaande tabel (zie figuur 4) staan de geraamde mutaties in de balanswaarde in het begrotingsjaar 2024.

figuur 4: ontwikkeling boekwaarden bouwgrondexploitaties

boekwaarde bouwgrondexploitaties bedragen x € 1.000 (- = voordelig)	boekwaarde 31-12-2023	mutaties in 2024				boekwaarde 31-12-2024
		baten	lasten	verrekening met reserve	totaal	
Bouwgrond in exploitatie (onderhanden werk):	10.585	-6.932	3.123	780	-3.029	7.556
af, getroffen verliesvoorzieningen:	-7.550	0	-127	0	-127	-7.677
Onderhanden werk incl. verliesvoorz. (balanswaarde):	3.035	-6.932	2.996	780	-3.156	-121

We begroten in 2024 hogere baten dan lasten waardoor de boekwaarde van de actieve grondexploitaties afneemt. De lasten in 2024 bedragen € 3,1 miljoen en omvatten investeringen in het bouw- en woonrijp maken van gronden, plankosten, kosten voorbereiding en toezicht civieltechnische werken en rentekosten. De baten begroten wij op € 6,9 miljoen. Het gaat hierbij om de opbrengsten uit grondverkoop bij de projecten Van 't Hofflocatie, Buizerdstraat, Heer Janstraat, Stadstuinen en Indische Buurt (NB: er zijn ook grondverkoop opbrengsten voor Euryza in 2024 geraamd, deze komen echter ten gunste van de openstaande vordering uit 2007 die al in de boekwaarde is verwerkt en leiden dus niet tot een mutatie van de boekwaarde op de balans in 2024). Naast de baten en lasten hebben ook de verrekeningen met de reserves en voorzieningen gevolgen voor de boekwaarde. In 2024 onttrekken we € 0,78 miljoen aan tussentijdse winst uit enkele winstgevende grondexploitaties (Van 't Hofflocatie, Heer Janstraat en Stadstuinen).

¹ De aan de private ontwikkeling toe te rekenen investeringen in 2024 en verder (huurwoningen WK10 in Indische Buurt) niet inbegrepen: € 0,5 miljoen plankosten (te verrekenen met de reserve Uitvoeringsprogramma en WBI-subsidie) en € 4,6 miljoen kosten bouw- en woonrijp maken (te activeren investeringen).

Per saldo neemt de boekwaarde in 2024 met € 3 miljoen af tot een geïnvesteerd vermogen van € 7,6 miljoen eind 2024. Het saldo op de balans (boekwaarde minus verliesvoorzieningen) neemt in 2024 af van € 3 miljoen naar nihil eind 2024. De op dit moment actieve grondexploitaties zullen naar verwachting in de periode 2025 tot eind 2027 afgesloten kunnen worden.

De kosten die we maken in de periode voordat een grondexploitatie door uw raad wordt vastgesteld activeren we als voorbereidingskosten onder de balanspost immateriële vast activa. De rentelasten daarvan komen ten laste van de reguliere exploitatie. Deze voorbereidingskosten mogen maximaal vijf jaar geactiveerd blijven. Na vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie. De voorbereidingskosten mogen dan in de betreffende grondexploitatie opgenomen worden. Als er binnen de gestelde periode geen grondexploitatie is vastgesteld worden deze kosten afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.

De balanspost immateriële vaste activa zal per 1 januari 2024 naar verwachting een saldo omvatten van € 2,9 miljoen (of € 2,3 miljoen als de grex Maasterras West eind 2023 wordt vastgesteld). Dit zijn de tot die datum gemaakte voorbereidingskosten voor de projecten Noordoever (€ 1,4 miljoen) en Maasterras West en Oost in Stationskwartier (€ 1,5 miljoen). De kans dat er voorbereidingskosten afgeboekt moeten worden omdat er niet tijdig een grondexploitatie wordt vastgesteld wordt als risico meegewogen in de risicoanalyse van het grondbedrijf. Voor Maasterras West en Oost heeft uw raad, vanwege de omvang en de verwachting dat de voorbereidingskosten niet gedekt zullen worden door de nog vast te stellen grondexploitaties, een verliesvoorziening getroffen. Hierdoor is het groot deel van het risico al gedekt.

Reserves en voorzieningen

Naast de financiële dekking van het totaal aan investeringen is het ook van belang dat er een buffer aanwezig is om tegenvallers op te vangen (weerstandsvermogen) en dat er bij bestuurlijke besluitvorming tot realisatie van nieuwe verliesgevende projecten voldoende vrije reserve aanwezig is om een nieuwe voorziening te kunnen treffen. Om hierop te kunnen sturen is het vermogen van het grondbedrijf, naast de voorziening Stedelijke Ontwikkeling, onderverdeeld in 2 reserves met ieder een eigen doel (zie figuur 5).

figuur 5: reserves en voorzieningen grondbedrijf

onderdeel	type	doel/functie	rente bijschrijven
voorziening Stedelijke Ontwikkeling	voorziening	Dient als dekking van de geprognoseerde verliezen (netto contante waarde) van bestuurlijk vastgestelde grondexploitaties. Conform de voorschriften (BBV) treffen wij een voorziening op het moment dat besloten wordt tot uitvoering van een verliesgevend project. Daarnaast kan er een voorziening getroffen worden voor de bestede voorbereidingskosten die naar alle waarschijnlijkheid niet gedekt zullen worden door de nog vast te stellen grondexploitatie. De benodigde bedragen voor een nieuwe voorziening komen in beginsel uit een vrije reserve . Bij het afsluiten van een boekjaar worden de bestaande voorzieningen, indien nodig, aangepast aan de geactualiseerde exploitatieresultaten van de betreffende projecten. Deze mutaties worden in beginsel verrekend met de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf (of een vrije reserve als het om voorbereidingskosten gaat).	ja
reserve Gerealiseerde winstpotentie	vrije reserve	Bevat vrij beschikbare middelen voor nieuwe investeringen (voor het treffen van een voorziening bij een besluit tot realisatie van een verliesgevend project). Vrijvallende exploitatiewinsten worden aan deze reserve toegevoegd. Overigens is de vrije beschikbaarheid wel beperkt in die zin dat er rekening gehouden moet worden met toekomstige claims op deze reserve door verliesgevende projecten als die in voorbereiding zijn en waarvan op enig moment het besluit tot uitvoering genomen zal worden (op dat moment voorziening treffen ten laste van de vrije reserve). Ook is het noodzakelijk het risicoprofiel van het grondbedrijf, inclusief de nieuwe investering, en de omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf in de afweging mee te nemen als bedragen uit de vrije reserve aangewend worden.	nee
reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf	risico reservering	Dient als financiële buffer voor het opvangen van (negatieve) risico's die niet in de exploitatieberekeningen voorzien zijn. Het weerstandsvermogen is enerzijds bedoeld om bestaande verliesvoorzieningen op peil te houden (i.c. het opvangen van tegenvallers binnen verlieslatende projecten die in uitvoering zijn; behoefte op korte termijn) en anderzijds om tegenvallende toekomstige exploitatiewinsten op te vangen (behoefte op lange termijn). De benodigde omvang van het weerstandsvermogen is gerelateerd aan het risicoprofiel van het grondbedrijf. Het risicoprofiel wordt jaarlijks, bij het opmaken van de begroting, geactualiseerd.	nee
reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling	bestemmings reserve	Bestemd voor de gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone/DiZtrikt (deelgebieden: Stationskwartier, Noord en Walburg) en Noordoever. De reserve is bedoeld ter bekostiging van het actief grondbeleid in deze gebieden (het saldo van de gemeentelijke grondexploitaties Stadstuinen, Indische Buurt, Maasterras West en Maasterras Oost en het eventueel afboeken van voorbereidingskosten indien niet - tijdig- een grondexploitatie wordt vastgesteld) en de bekostiging van het faciliterend grondbeleid (het saldo van de niet verhaalbare kosten). De reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling behoort niet tot het gesloten systeem van het grondbedrijf. Voor- en nadelige mutaties binnen de grondexploitaties die behoren tot de gebiedsontwikkelingen DiZtrikt en Noordoever worden verrekend met deze reserve.	nee

In onderstaande tabel (zie figuur 6) geven wij van de ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen die wij voor 2024 begroten. Om aan te kunnen sluiten op de saldi eind 2022 begint deze tabel met onze inschatting van de mutaties in 2023.

figuur 6: verwachte ontwikkeling reserves en voorzieningen 2023/2024 (bedragen x € 1 miljoen):

	'vrije' reserve Gereal. winst- potentie GB	reserve Weerstands- vermogen GB	voorziening Stedelijke Ontwikkeling	reserve Uitvoeringsprogr. gebiedsontw.	inzet WBI subsidie
saldo 31-12-2022:	2,94	1,41	8,51	18,44	3,41
verwachte mutaties 2023	0,00	0,07	-0,96	0,34 (*)	0,43 (*)
verwacht saldo 31-12-2023:	2,94	1,48	7,55	18,78	3,84
begrote mutaties 2024:					
- rente toevoeging			0,12		
- onttrekking uit verliesvoorziening			0,00		
- tussentijdse winstnemingen	0,47			0,31	
- verrekening niet-verhaalbare kosten				-0,13	-0,13
totaal begrote mutaties 2024:	0,47	0,00	0,12	0,18	-0,13
begroot saldo 31-12-2024:	3,41	1,48	7,67	18,96	3,71

(*) mutatie/vermindering na vaststelling grex Maasterras West eind 2023 niet inbegrepen (p.m.)

Voor 2024 begroten wij een saldo van € 0,78 miljoen aan tussentijdse winstnemingen uit de grondexploitatie Van 't Hofflocatie en Heer Janstraat (€ 0,47 miljoen ten gunste van de reserve Gerealiseerde winstpotentie) en Stadstuinen (€ 0,31 miljoen ten gunste van de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling). Daarnaast verrekenen we € 0,26 miljoen aan niet-verhaalbare plankosten die toegerekend worden aan particuliere ontwikkelingen in het Stationskwartier voor 50% met de WBI-subsidie en voor 50% met de reserve Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling. De rentebijdrage op de voorziening Stedelijke ontwikkeling in 2024 is begroot op € 0,12 miljoen.

FINANCIELE BEGROTING

Dit deel van de begroting geeft inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente:

- Overzicht van baten en lasten en de toelichting daarop
- Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting daarop

De bedragen in de tabellen zijn x € 1.000 tenzij anders aangegeven.

A. Overzicht van baten en lasten en de toelichting

Overzicht van baten en lasten

	Rekening 2022			Begroting 2023 na wijziging			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma's</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie	-7.027	2.321	-4.706	-6.480	1.897	-4.583	-7.109	2.333	-4.776
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-22.457	10.433	-12.024	-20.172	6.081	-14.091	-24.172	12.060	-12.112
3 Bestrijding van armoede	-36.584	18.381	-18.203	-40.428	23.404	-17.024	-36.942	20.368	-16.574
4 Welzijn en zorg	-52.655	11.001	-41.654	-52.394	3.976	-48.418	-52.159	3.865	-48.294
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-34.578	16.840	-17.738	-38.541	17.495	-21.046	-38.360	19.113	-19.247
Subtotaal programma's	-153.301	58.976	-94.325	-158.015	52.853	-105.162	-158.742	57.739	-101.003
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	0	10.581	10.581	0	10.907	10.907	0	11.495	11.495
Algemene uitkering	0	97.964	97.964	0	97.791	97.791	0	103.443	103.443
Dividend	0	218	218	0	345	345	0	179	179
Saldo van de financieringsfunctie	-218	299	81	-98	72	-26	-1.078	70	-1.008
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-218	109.062	108.844	-98	109.115	109.017	-1.078	115.187	114.109
Financiën	-762	294	-468	-946	745	-201	-2.000	287	-1.713
<i>Overhead</i>	<i>-15.166</i>	<i>150</i>	<i>-15.016</i>	<i>-17.631</i>	<i>21</i>	<i>-17.610</i>	<i>-16.589</i>	<i>22</i>	<i>-16.567</i>
Vennootschapsbelasting	0	0	0	-26	0	-26	-26	0	-26
Saldo van baten en lasten	-169.447	168.482	-965	-176.716	162.734	-13.982	-178.435	173.235	-5.200
<i>Mutaties reserves</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie	-42	110	68	0	72	72	0	0	0
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-3.856	5.031	1.176	-1.457	3.331	1.874	-1.092	1.375	283
3 Bestrijding van armoede	-75	1.735	1.660	-958	1.418	460	0	120	120
4 Welzijn en zorg	0	1.668	1.668	0	1.206	1.206	0	396	396
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-967	2.828	1.861	0	4.109	4.109	0	767	767
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financiën	-1.916	1.091	-825	-292	2.011	1.719	-2.762	5.204	2.442
Overhead	0	2.305	2.305	0	1.237	1.237	0	1.192	1.192
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	-6.855	14.768	7.912	-2.708	13.385	10.676	-3.854	9.054	5.200
Resultaat	-176.302	183.250	6.947	-179.424	176.119	-3.306	-182.289	182.289	0
- = Nadelig / + = Voordelig									

Meerjarenraming 2024-2027

	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma's</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie	-7.010	2.073	-4.937	-7.164	1.552	-5.612	-7.159	1.552	-5.607
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-28.718	16.541	-12.177	-16.633	3.550	-13.083	-16.177	3.076	-13.101
3 Bestrijding van armoede	-36.840	20.368	-16.472	-36.847	20.368	-16.479	-36.847	20.368	-16.479
4 Welzijn en zorg	-49.660	2.145	-47.515	-49.116	1.895	-47.221	-48.816	1.645	-47.171
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	-37.810	18.395	-19.415	-37.439	17.380	-20.059	-37.515	17.380	-20.135
Subtotaal programma's	-160.038	59.522	-100.516	-147.199	44.745	-102.454	-146.514	44.021	-102.493
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	0	11.610	11.610	0	11.699	11.699	0	11.699	11.699
Algemene uitkering	0	104.010	104.010	0	96.654	96.654	0	96.107	96.107
Dividend	0	179	179	0	179	179	0	179	179
Saldo van de financieringsfunctie	-1.429	68	-1.361	-1.688	65	-1.623	-1.967	64	-1.903
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-1.429	115.867	114.438	-1.688	108.597	106.909	-1.967	108.049	106.082
Financiën	-1.967	272	-1.695	-1.967	272	-1.695	-1.967	272	-1.695
<i>Overhead</i>	<i>-16.383</i>	<i>22</i>	<i>-16.361</i>	<i>-16.250</i>	<i>-7</i>	<i>-16.257</i>	<i>-15.666</i>	<i>-7</i>	<i>-15.673</i>
Vennootschapsbelasting	-26	0	-26	-26	0	-26	-26	0	-26
Saldo van baten en lasten	-179.843	175.683	-4.160	-167.130	153.607	-13.523	-166.140	152.335	-13.805
<i>Mutaties reserves</i>									
1 Dienstverlening en bestuur, communicatie	0	0	0	0	10	10	0	13	13
2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-1.513	1.597	84	-642	1.034	392	-375	837	462
3 Bestrijding van armoede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 Welzijn en zorg	0	300	300	0	300	300	0	0	0
5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid	0	392	392	0	169	169	0	154	154
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financiën	-3.036	5.392	2.356	207	100	307	210	96	306
Overhead	0	1.028	1.028	0	892	892	0	374	374
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	-4.549	8.709	4.160	-435	2.505	2.070	-165	1.474	1.309
Resultaat	-184.392	184.392	0	-167.565	156.112	-11.453	-166.305	153.809	-12.496
- = Nadelig / + = Voordelig									
Bedragen x € 1.000									

Toelichting op de totstandkoming van het geraamd resultaat

Gezien de gepresenteerde tekorten in de Kadernota 2024 heeft u bij de behandeling van de Kadernota 2024 een aantal afspraken gemaakt, samengevat in de motie "Weer baas over de eigen portemonnee" 23M3 / 27 juni 2023.

U riep het college op:

- Met hoge prioriteit een gesprek over deze systematiek met provincie en rijk aan te gaan;
- Deze systematiek ter discussie te stellen bij provincie en rijk;
- In dit dossier mee op te trekken met collega gemeenten (die dezelfde problematiek hebben).

Kort na het vaststellen van de Zwijndrechtse kadernota viel het kabinet Rutte IV. De val van het kabinet betekent een extra laag in de onzekerheid rondom onze gemeentelijke inkomsten.

We zijn het gesprek aangegaan met de toezichthouder (provincie). De provincie stelt zich op het standpunt dat als er onderuitputtingen zijn, deze ook concreet benoemd moeten zijn en dat generiek

een onderuitputting begroten door haar niet als acceptabel zal worden gezien. Wel is een andere mogelijkheid geboden. Gedurende 2024 en 2025 doen we een beroep op de algemene reserve om een nieuwe dekkingsreserve te vormen zodat we nieuw beleid kunnen uitvoeren. Belangrijke randvoorwaarde is dat dit afgebakend is voor de duur van twee jaar (2024 en 2025). Dit is verder uitgewerkt onder de toelichting van de reservemutaties en de paragraaf weerstandsvermogen.

Voor 2026 geldt onverkort uw opdracht uit de kadernota om tot een financieel beleid te komen dat vanaf 2026 tot een structureel sluitende begroting leidt. Hiermee verwachten we dat de begroting die nu voorligt, de ruimte gaat bieden om enerzijds het beleid voort te zetten en anderzijds ons de tijd en ruimte biedt om tot een gedegen antwoord te komen op de financiële opgave die voor ons ligt.

Incidentele baten en lasten 2024-2027

Structureel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is in de begroting en de meerjarenraming het structureel en reëel evenwicht geïntroduceerd. Het BBV is aangepast, zodat de raad en financieel toezichthouder (provincie) kunnen vaststellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting en de meerjarenraming.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Het structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet positief zijn (zie laatste tabel).

De functie van het onderstaand overzicht is om te laten zien door welke incidentele baten en lasten het exploitatieresultaat is beïnvloed. Voor het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Het is daarbij van belang dat het gaat om eenmalige zaken.

Posten onder de € 80.000 zijn conform de concept financiële verordening 2023 niet meegenomen in het overzicht incidentele baten en lasten.

Overzicht met toelichting op incidentele baten en lasten 2024-2027 (bedragen x € 1.000)

Baten	2024	2025	2026	2027
Verrekening met reserves				
Onttrekking aan reserves (exclusief structurele onttrekkingen)	4.760	4.312	800	201
- waarvan tijdelijke inzet algemene reserve (provincie)	-2.546	-2.640		
Programma 2 Wonen, bouwen en Wooncarriere				
Incidenteel minder baten Lindtsedijk 14	-400			
Totale incidentele baten	2.214	1.672	800	201

Lasten	2024	2025	2026	2027
Verrekening met reserves				
Toevoegingen aan reserves (exclusief structurele toevoegingen)	1.092	1.513	642	376
Programma 2 Wonen, bouwen en Wooncarriere				
Fac gebiedsontwikkelingen (Raadsprogr 2.0)	100	100		
Incidentele afschrijvings- en rentekosten Lindtsedijk 14	80			
Mutatie met balanspost voorraden	-648	-944	-240	-153
Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie				
Veerkrachtige Lokale Economie (Kadernota 2024)	120			
Programma 4 - Welzijn en Zorg, Sport en Cultuur				
Ondersteuning/Uitvoering sociale wijkaanpak (Raadsprogr 2.0)	300	300	300	
Ontwikkelagenda opvang en ondersteuning	80			
Programma 5 - Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid				
GVP	189	127		
Opgave duurzaamheid (Kadernota 2024)	200	200		
Onderdeel Overhead				
Civieltechnisch advies expertise (Kadernota 2024)	98	98		
Bouwen aan vertrouwen (Kadernota 2024)	130	130	130	
Audiovisuele ondersteuning raads- en carrousselvergaderingen (Kadernota 2024)	85			
Totale incidentele lasten	2.918	3.037	1.474	599
Saldo incidentele baten en lasten (effect op jaarresultaat)	-704	-1.365	-674	-398

- = nadelige beïnvloeding + = voordelige beïnvloeding

Presentatie van het begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	-5.201	-4.103	-13.471	-13.764
Toevoegingen aan de reserves	-1.308	-1.909	-435	-166
Onttrekkingen aan de reserves	6.509	6.012	2.459	1.440
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	-11.447	-12.490
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-704	-1.365	-674	-398
Structureel begrotingssaldo	704	1.365	-10.773	-12.092

Toelichtingen incidentele posten

Baten

Tijdelijke onttrekkingen aan de algemene reserve

We zijn, zoals aangegeven, het gesprek aangegaan met de toezichthouder (provincie) en zij biedt ons ruimte om reserves in te kunnen zetten voor nieuw beleid.

Belangrijke randvoorwaarden zijn dat dit én afgebakend is voor de duur van twee jaar (2024 en 2025) én dat we expliciet besluiten welke beleidsonderwerpen vanuit reserves gedekt worden. Daarnaast geldt onverkort de harde financiële eis dat we genoeg geld in de algemene reserve behouden om risico's die zich voor kunnen doen, af te dekken. We mogen alleen het vrije gedeelte van de algemene reserve inzetten (het surplus).

Voor een specificatie van deze onttrekkingen verwijzen wij u naar de toelichting onder hoofdstuk reserves, verder in deze begroting.

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière

Incidenteel minder baten Pier 14

De gronden van Pier14 zijn nog niet geheel overgedragen. De verwachting op basis van de overeenkomsten die zijn gesloten is dat de eenmalige verkoopopbrengst in de komende jaren zal worden gerealiseerd. Deze inkomsten worden in een (structurele) dekkingsreserve gestort. Tot die tijd is er dus sprake van incidenteel lagere baten.

Lasten

Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière

Incidentele afschrijvings- en rentekosten Pier 14

De boekwaarde van Pier 14 staat gedeeltelijk nog op onze balans. Daardoor hebben we nog kapitaal-lasten in de begroting staan. Als alles overgedragen is dan vervallen deze lasten.

Mutatie met balanspost voorraden

Conform de notitie van het Interprovinciaal Overleg (IPO) "[Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten](#)", pagina 16, onderdeel "Mutaties Grondexploitaties" uit 2021, geven we met ingang van deze begroting genoemde post weer. Grondexploitaties zijn naar de aard incidenteel.

Fac gebiedsontwikkelingen

Het raadsprogramma wil de bouwambitie voortzetten. De ambitie moet binnenstedelijk worden opgelost met name door in de grote projecten Noordoevers en Diztrikt de stap van planvorming naar realisatie te zetten door scherp te zijn op binnenstedelijke verdichtingslocaties (buitengebied uitgesloten). Daarnaast vraagt het raadsprogramma erom dat we faciliterend te werk gaan bij huisvesting van bijzondere doelgroepen e.d. Met deze begroting wordt budget aangevraagd tot en met 2025.

Programma 3 Armoedebestrijding en versterken lokale economie

Veerkrachtige Lokale Economie

In 2023 wordt samen met ondernemers en partners gewerkt aan een economisch programma met bijbehorende uitvoeringsagenda. Nu het economisch beleid op veel vlakken is vastgesteld (o.a. de bedrijventerreinenstrategie en het retail- en horecabeleid) en na onzekere tijden voelt dit jaar als een goed moment om een intensief participatietraject te starten. We werken met elkaar aan een samenhangend economisch programma waarin bedrijfsleven, onderwijs en gemeente, vanuit eigen rollen en verantwoordelijkheden bouwen aan een krachtige Zwijndrechtse economie. Om ook daadwer-

kelijk uitvoering te kunnen geven en een goede partner te kunnen zijn voor het bedrijfsleven zijn financiële middelen nodig. In juni 2023 staat een oriëntatieavond gepland over dit onderwerp. Besluitvorming over het nieuwe economisch programma en de bijbehorende financiële middelen zal begin 2024 plaatsvinden. Daarom wordt nu aan u voorgesteld om de beschikbaar gestelde middelen voor 2023 ook de komende jaren beschikbaar te stellen. Na besluitvorming kan de begroting daarop worden aangepast. Na afloop van de genoemde tijdsperiode stoppen deze activiteiten en vindt zonder aanvullende besluitvorming geen verdere voortzetting plaats.

Programma 4 Welzijn en zorg, sport en cultuur

Ontmoetingen in de wijk/ Sociale wijkaanpak

Het hebben van passende ontmoetingsplekken in de wijken kan bijdragen aan de sociale cohesie in die wijken en een prettige sociale leefomgeving. Buurtbewoners die elkaar kennen, sociale activiteiten, elkaar kunnen helpen ervaringen kunnen delen dat leidt ertoe dat mensen meer tevreden zijn over de plek waar ze wonen. Inwoners die meer verbinding in hun directe leefomgeving ervaren blijken gelukkiger blijkt uit recent onderzoek van het CBS. Mensen maken zelf de verbindingen maar mogelijk kan de gemeente helpen door hier de juiste omstandigheden voor te scheppen. Dit hoeft niet direct in stenen, wellicht zijn er bestaande prettige ontmoetingsplekken. Zo niet kan overwogen worden die te creëren. We willen deze behoefte onderzoeken en mogelijk uitwerken in een plan van aanpak in de komende raadsperiode.

Om de aanpak te ontwikkelen en de bestaande aanpakken te integreren en door te ontwikkelen is uitvoeringsbudget nodig. Er zijn partijen die ervaring hebben met zowel het NPRZ als het ondersteunen bij gemeenten die nu focusgebied zijn binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Zij kunnen ondersteunen bij de vertaalslag maken naar een lokale aanpak. Ook is er uitvoeringsbudget nodig.

Ontwikkelaagenda opvang en ondersteuning

Met het vaststellen van deze ontwikkelagenda continueert de inzet van Zwijndrecht in passende lokale ondersteuning en opvang van kwetsbare mensen. De ontwikkelagenda is een vervolg op de inzet vanuit Een plek voor iedereen. Het beoogt de knelpunten in de uitvoering aan te pakken door praktische interventies, die binnen de invloedssfeer liggen van de gemeente Zwijndrecht. Met de ontwikkelagenda sluit Zwijndrecht zoveel mogelijk aan bij de regionale samenwerking, en wordt dit versterkt met lokale oplossingen.

Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid

GVVP

Het gaat om budget voor jaarlijkse/tweejaarlijkse metingen, monitoren, verbeteringen van oversteeke locaties en verbeteringen van bewegwijzering of parkeerplaatsen. Dit zijn geen investeringen maar eenmalige uitgaven. Er vinden ook investeringen plaats. De kapitaallasten maken onderdeel uit van de structurele lasten.

Opgave duurzaamheid

In 2021 is het programma duurzaamheid vastgesteld. In dit programma is opgenomen hoe wordt gewerkt aan de ambities op het gebied van klimaatadaptatie, de energietransitie en een circulaire economie. Hieraan zijn direct maatregelen gekoppeld. De financiële middelen hiervoor waren tot en met 2023 in de begroting opgenomen. Dit jaar wordt gewerkt aan een nieuw programma duurzaamheid

met nieuwe maatregelen en het voortzetten van succesvol gebleken maatregelen. Tijdens de Oriëntatieavond op 28 maart jl. bent u hierover geïnformeerd. In september 2023 wordt dit nieuwe programma behandeld tijdens een carrousel. Daar zit dan ook een voorstel bij voor financiële middelen. De financiële dekking voor dit programma bestaat uit de middelen die op het moment van lokale besluitvorming worden toegekend en middelen die vanuit het Rijk zijn ontvangen. Na afloop van de genoemde tijdsperiode stoppen deze activiteiten en vindt zonder aanvullende besluitvorming geen verdere voortzetting plaats.

Onderdeel Overhead

Civieltechnisch advies expertise

Het afgelopen jaar hebben we een toenemende druk waargenomen op het investeringsprogramma (riool/infra). Naast de reguliere vervangingsprojecten zien we een toename als gevolg van beleidsambities op gebied van onder andere duurzaamheid (klimaatadaptie en warmtenet), het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) en autonome ontwikkelingen zoals de komst van glasvezel. Door de toenemende hoeveelheid ingrepen in de openbare ruimte en de complexiteit van deze projecten is er ook meer behoefte aan civieltechnische expertise: het adviseren op het gebied van civiele techniek in relatie tot gebiedsontwikkelingsprojecten en andere projecten in de buitenruimte zoals bijvoorbeeld op gebied van het warmtenet, waterhuishouding en bodemdaling. Met het voorliggende voorstel worden de hiervoor benodigde middelen in het jaar 2024 en 2025 aangevraagd. Na afloop van de genoemde tijdsperiode stoppen deze activiteiten en vindt zonder aanvullende besluitvorming geen verdere voortzetting plaats.

Bouwen aan vertrouwen

Voor het raadsproces rondom Bouwen aan Vertrouwen wordt incidenteel € 30.000 gevraagd voor begeleiding, scholing en bijeenkomsten van de gemeenteraad voor 2024, 2025 en 2026. Tevens wordt incidenteel voor deze jaren € 100.000 gevraagd voor projectondersteuning van het opgave-team Bouwen aan Vertrouwen. Na afloop van de genoemde tijdsperiode stoppen deze activiteiten en vindt zonder aanvullende besluitvorming geen verdere voortzetting plaats.

Audiovisuele ondersteuning raads- en carrouselvergaderingen

Na de coronaperiode is het digitaal en hybride werken en vergaderen niet meer weg te denken. Om digitaal en hybride te kunnen werken, zijn voor de gemeentelijke organisatie in alle vergaderruimtes installaties uitgebreid en gemoderniseerd. Daarnaast worden de raads- en carrouselvergaderingen van de gemeenteraad live uitgezonden met beeld en geluid. Hiervoor zijn de installaties vernieuwd en gemoderniseerd. Door al deze ontwikkelingen is de behoefte aan (externe) technische en gebruikersondersteuning en daarmee ook de beheerlast toegenomen. Met het voorliggende voorstel worden de hiervoor benodigde middelen in het jaar 2024 aangevraagd. Na afloop van de genoemde tijdsperiode stoppen deze activiteiten en vindt zonder aanvullende besluitvorming geen verdere voortzetting plaats.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Ingevolge het BBV (artikel 19) dient in de (meerjaren)begroting een overzicht opgenomen te worden van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In het onderstaand overzicht zijn de verrekeningen met reserves opgenomen die meerjarig (> 4 jaren) zijn.

Verrekening met reserve:		Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000		2024	2025	2026	2027
LASTEN					
Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen					
Taakmutaties algemene uitkering	storting in reserve (circulaires)	216	396	-207	-210
TOTALE LASTEN		216	396	-207	-210
BATEN					
Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarriere					
Kapitaaldekking Afschrijvingen	dekking afschrijvingen	801	781	778	746
		801	781	778	746
Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid					
Kapitaaldekking Afschrijvingen	dekking afschrijvingen	23	23	23	23
		23	23	23	23
Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen					
Taakmutaties algemene uitkering	dekking uitgaven	96	96	96	96
		96	96	96	96
Onderdeel Overhead					
Kapitaaldekking Afschrijvingen	dekking afschr lasten gem huis	829	800	762	374
		829	800	762	374
TOTALE BATEN		1.749	1.700	1.659	1.239

B. Uiteenzetting financiële positie en de toelichting

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

De geprognosticeerde balans is een verplicht onderdeel van de begroting. Op basis van de geprognosticeerde balans worden de financiële kengetallen berekend (zie paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing in de beleidsbegroting).

Begrotingsjaar T	2024					
	Realisatie T-2	Begroting T-1	Begroting T	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3
Activa	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
(im) Materiële vaste activa	233.924	256.841	281.787	298.385	305.270	312.185
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	1.619	1.619	1.619	1.619	1.619	1.619
Financiële vaste activa: Leningen	2.375	2.375	2.375	2.375	2.375	2.375
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	3.259	3.259	3.259	3.259	3.259	3.259
Totaal Vaste Activa	241.177	264.094	289.040	305.638	312.523	319.438
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	2.089	8.098	10.585	7.556	-2.451	-1.064
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen <1 jaar	22.192	22.192	22.192	22.192	22.192	22.192
Liquide middelen	1.121	1.121	1.121	1.121	1.121	1.121
Overlopende activa	2.628	2.628	2.628	2.628	2.628	2.628
Totaal Vlottende Activa	28.030	34.039	36.526	33.497	23.490	24.877
Totaal Activa	269.207	298.133	325.566	339.135	336.013	344.315
Passiva	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Eigen vermogen	81.102	69.838	61.022	56.862	54.792	42.037
Voorzieningen	9.356	16.863	17.121	10.453	9.809	8.804
Vaste schuld	136.491	158.060	159.285	192.201	207.494	221.278
Totaal Vaste Passiva	226.949	244.761	237.428	259.516	272.095	272.119
Vlottende schuld	25.449	36.563	71.329	62.810	47.109	55.387
Overlopende passiva	16.809	16.809	16.809	16.809	16.809	16.809
Totaal Vlottende Passiva	42.258	53.372	88.138	79.619	63.918	72.196
Totaal Passiva	269.207	298.133	325.566	339.135	336.013	344.315

De geprognosticeerde balans is opgesteld in overeenstemming met de grondslagen van de begroting. Bij het bepalen van het EMU-saldo en de financiële kengetallen wordt ook deze balans gebruikt.

De meest opvallende zaken in de geprognosticeerde balans zijn de stijgende materiële vaste activa (als gevolg van het investeringsplan), de stijgende schuldenpositie (als gevolg van het investeringsplan) en het dalende eigen vermogen. Dezelfde ontwikkelingen zien we ook in het EMU-saldo en in de financiële kengetallen terug komen.

EMU-saldo

In de Wet Hof wordt geregeld dat medeoverheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren in het kader van het respecteren van de Europese begrotingsdoelstellingen. De Europese begrotingsdoelstellingen betreffen:

- overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3% van het BBP
- EMU-schuld maximaal 60% van het BBP
- middellange termijn doelstelling voor het EMU-saldo is begrotingsevenwicht (EMU-saldo nihil).

Het Rijk en de medeoverheden hebben afgesproken om gebruik te maken van een beheersmodel voor het EMU-saldo voortvloeiend uit de Wet Hof. Er blijft sprake van een macronorm voor het EMU-saldo die niet onderverdeeld wordt in een micronorm per individuele overheid (er is wel een referentiewaarde per individuele overheid met een signaleringsfunctie). Als er sprake is van een (dreigende) overschrijding wordt in het bestuurlijk overleg besloten welke maatregelen moeten worden genomen om de overschrijding te voorkomen of in latere jaren goed te maken. Er is ruimte voor afspraken over een collectief verbeterpad. Als een meerjarige overschrijding van de vastgestelde norm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden dreigt heeft de Minister de mogelijkheid met behulp van het correctiemechanisme het EMU-saldo van de decentrale overheden te beheersen, bijvoorbeeld door middel van het faseren van investeringen.

Onderstaand is een meerjarig overzicht van het EMU-saldo opgenomen.

				Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
				T-1	T	T+1	T+2	T+3
				2023	2024	2025	2026	2027
EMU-SALDO				-32.683	-35.991	-24.397	408	-22.062
EMU-SALDO referentiewaarde				-6.241	-6.241	-6.241	-6.241	-6.241
Verschiel EMU-saldo & referentiewaarde				-26.442	-29.750	-18.156	6.649	-15.821
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	0	0	0	0	0
			Uitzettingen	0	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	0	0	0	0	0
			Liquide middelen	0	0	0	0	0
			Overlopende activa	0	0	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	21.569	1.225	32.916	15.293	13.784
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	11.114	34.766	-8.519	-15.701	8.278
			Overlopende passiva	0	0	0	0	0
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa				0	0	0	0	0

Het negatieve EMU-saldo wordt veroorzaakt door de stijgende schuldenpositie als gevolg van het meerjarig investeringsplan waardoor per saldo meer wordt geïnvesteerd dan wordt afgeschreven. Vanaf 2025 wordt het EMU-saldo minder negatief dat komt voornamelijk doordat vanaf dat jaar het investeringsplan minder hoog is dan in de eerste jaren.

Gemeentelijk investeringsplan 2024-2027

Een vast onderdeel van de begroting is het overzicht van alle investeringen die de gemeente voornemens is te doen. Deze planning wordt telkens in de verschillende planning en control documenten bijgesteld.

De investeringen in deze begroting zijn verwerkt op basis van de uitgangspunten uit de kadernota 2024. Belangrijkste uitgangspunt bij het opstellen van het gemeentelijk investeringsplan is het *financieel* realistischer ramen naar de daadwerkelijke uitvoeringskracht op de realisatie van die investeringen. We handhaven hierbij wel onze *inhoudelijke* ambities, maar sturen op een logischere spreiding in de tijd. Hierbij begroten we financieel maximaal € 15 miljoen per jaar verdeeld over infra (€ 8 miljoen) en riool (€ 7 miljoen via voorziening riolering).

Voor de volledigheid: We blijven vanuit technische noodzaak plannen en prioriteren. Vervolgens gaan we, met het oog op de beschikbare uitvoeringscapaciteit plannen en faseren. Dit leidt noodzakelijkerwijs wel tot het maken van afgewogen keuzes. Hierbij zijn vooral de infra- en rioleringsprojecten en de onderwijshuisvesting betrokken.

Zwijndrecht heeft te maken een grote vervangingsopgave voor met name infra en riolering (Zwijndrecht is grotendeels in de jaren 60 tot 70 gerealiseerd), maar ook met een stevige ambitie gerelateerd aan het raadsprogramma Krachtig Zwijndrecht 2.0. De realisatie van die investeringen is echter van vele factoren afhankelijk die (gedeeltelijk) buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, maar wel van invloed zijn op het tempo van uitvoering. Hierbij valt te denken aan:

- werkzaamheden door externen (aannemers, waterschap etc.) met een eigen planning;
- participatietrajecten (overleg met betrokkenen, zoals bewoners);
- weersomstandigheden, archeologische invloeden, ecologische/flora en fauna;
- toenemende complexiteit en verwerken van beleidswijzigingen
- afstemming en verbanden tussen (deel)projecten;
- huidige situatie op de krappe arbeidsmarkt die van invloed is op zowel de interne als externe personele inzetbaarheid zowel in kwantiteit als in vakkennis en ervaring;
- de stikstofproblematiek die leidt tot vertraging door latere of geen afgifte van vergunningen.

Als gevolg hiervan vindt bijstelling van de uitvoeringsplanning van de investeringsprojecten plaats. Hierdoor ontstaat een "boeggolf" waarbij investeringen wel financieel worden gepland, maar in de praktijk vertragen en doorschuiven naar de toekomst met een relatief groot beslag op de beschikbare investeringsmiddelen. Met ingang van de 1^e Bestuursrapportage 2023 is dan ook de lijn ingezet om alleen dat financieel te begroten wat we verwachten uit te kunnen voeren op totaalniveau. Dit noemen we realistischer begroten.

In de kadernota 2024 zijn ook de bijzondere en politiek relevante wijzigingen in de kredieten opgenomen. Wij verwijzen u naar dit [document](#) voor de nadere toelichting. Ten opzichte van de kadernota 2024 zijn overigens geen wijzigingen te melden.

De regelgeving schrijft voor dat de raad de kredieten op programmaniveau autoriseert.

* € 1.000

Investeringen per programma:	2024	2025	2026	2027
1 - Wonen, bouwen en wooncarrière	10.902	7.388	-	-
4 - Veiligheid en leefomgeving	21.910	18.282	16.393	16.439
8 - Overhead	574	130	317	182
Totaal	33.386	25.800	16.710	16.621

Voor het inzicht van de raad hebben we de genoemde investeringen opgedeeld in de volgende hoofdsorten:

* € 1.000

Investeringsnaam	2024	2025	2026	2027
Riolering en infra: algemene vervanging	14.391	15.000	15.000	15.000
Riolering en infra: Veerplein	609	-	-	-
Riolering en infra: Stationskwartier	4.197	2.330	437	594
Gemeentelijk vastgoed: begraafplaatsen	513	-	-	-
Onderwijsgebouwen	9.842	6.577	-	-
Sport	1.060	810	-	-
Groen en spelen	1.378	692	689	575
Verkeer	821	260	267	270
Overig	574	130	317	182
Totaal	33.386	25.800	16.710	16.621

Verloop van de reserves

Verloopoverzicht reserves 2024

Reserves	Verloop 2024							
	Saldo begin 2024	Resultaat-bestemming 2023	Overige vermeerderingen	Totale vermeerderingen	Overige verminderingen	Verminderen ter dekking van afschrijvingen	Totale verminderingen	Saldo eind 2024
Algemene reserves								
Algemene reserve	22.071	-3.615		-3.615	4.267		4.267	14.189
Dekkingsreserve	0		2.546	2.546	2.546		2.546	0
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	1.481			0			0	1.481
Subtotaal Algemene reserves	23.552	-3.615	2.546	-1.069	6.813	0	6.813	15.670
Bestemmingsreserves								
Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf	2.943		780	780	311		311	3.412
Reserve Uitvoeringsprogr. Gebiedsontw.	18.782		311	311	132		132	18.961
Reserve Kapitaaldekking afschrijvingen	20.122			0		1.653	1.653	18.469
Reserve Taakmutaties algemene uitkering	865		216	216	129		129	952
Egalisatiereserve Reiniging	91			0			0	91
Reserve Organisatieveranderingen	90			0			0	90
Reserve Investeringsfonds	1.900			0			0	1.900
Reserve Covid-19	1.309			0	16		16	1.293
Reserve Generatiepact	64			0			0	64
Reserve Bomenfonds	57			0			0	57
Reserve Thuis in Zwijndrecht	63			0			0	63
Subtotaal Bestemmingsreserves	46.286	0	1.307	1.307	588	1.653	2.241	45.352
Totaal reserves	69.838	-3.615	3.853	238	7.401	1.653	9.054	61.022

Verloopoverzicht reserves 2025-2027

Reserves	Verloop 2025		Verloop 2026		Verloop 2027	
	Saldo begin 2025	Saldo eind 2025	Saldo begin 2026	Saldo eind 2026	Saldo begin 2027	Saldo eind 2027
Algemene reserves						
Algemene reserve	14.189	10.571	10.571	10.131	10.131	-1.329
Dekkingsreserve	0	0	0	0	0	0
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	1.481	1.481	1.481	1.481	1.481	1.481
Subtotaal Algemene reserves	15.670	12.052	12.052	11.612	11.612	152
Bestemmingsreserves	0					
Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf	3.412	3.569	3.569	3.497	3.497	3.497
Reserve Uitvoeringsprogr. Gebiedsontw.	18.961	19.582	19.582	19.822	19.822	19.976
Reserve Kapitaaldekking afschrijvingen	18.469	16.865	16.865	15.302	15.302	14.159
Reserve Taakmutaties algemene uitkering	952	1.236	1.236	929	929	623
Egalisatiereserve Reiniging	91	91	91	91	91	91
Reserve Organisatieveranderingen	90	90	90	90	90	90
Reserve Investeringsfonds	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900
Reserve Covid-19	1.293	1.293	1.293	1.293	1.293	1.293
Reserve Generatiepact	64	64	64	64	64	64
Reserve Bomenfonds	57	57	57	129	129	129
Reserve Thuis in Zwijndrecht	63	63	63	63	63	63
Subtotaal Bestemmingsreserves	45.352	44.810	44.810	43.180	43.180	41.885
Totaal reserves	61.022	56.862	56.862	54.792	54.792	42.037

Specificatie reserves

Algemene reserve				
omschrijving mutaties	2024	2025	2026	2027
Resultaat 2023 (1e burap 2023)	-3.615			
Resultaat 2024		0		
Resultaat 2025			0	
Resultaat 2026				-11.447
Storting in Dekkingsreserve	-2.546			
Storting in Dekkingsreserve		-2.640		
Kadernota 2024	-679	-428	-140	-13
Raadsprogramma 2.0	-450	-400	-300	
1e bestuursrapportage 2023	-323	-23		
GVVP (2021-0132132)	-189	-127		
Ontwikkelagenda opvang en ondersteuning	-80			
Saldo mutaties	-7.882	-3.618	-440	-11.460

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Dekkingsreserve			
Structureel Autonome/onontkoombare ontwikkelingen & claims (rpg 2.0)	2024	Kenmerk	
Bouwen aan vertrouwen	-200	-294	G2
Kabinetszaken: ontmoeten en representatie	-100	-100	G3
Dementievriendelijke gemeente (motie raad)	-40	-40	G4
Communicatie B&W en raad	-190	-190	G11
Totaal autonome / onontkoombare ontwikkelingen & claims (rpg 2.0)	-530	-624	
Vertaling raadsprogramma: extra inzet opgaven raadsprogramma 2.0	2024	2025	Kenmerk
Versteviging verbinding armoede en economie	-425	-425	C4-3
Intensivering krachtige lokale economie	-180	-180	C4-4
Sport en bewegen	-50	-50	C4-5
Aanpak overlastgevende groepen	-150	-150	C4-10
Lobby-dossiers: A16, Kijfhoek, lightrail, dedicated goederenlijn	-130	-130	C4-12
Visie openbare ruimte	-30	-30	C4-13
Totaal vertaling raadsprogramma 2.0	-965	-965	
Vertaling raadsprogramma: voortzetten beleidsambities raadsprogramma 1.0	2024	2025	Kenmerk
Aanpak kindermishandeling	-225	-225	C3-3
Respijtzorgvoorzieningen	-50	-50	C3-5
Totaal voortzetten beleid en raadsprogramma 1.0	-275	-275	
Separate raadsbesluiten raadsprogramma 2.0	2024	2025	Kenmerk
Betreft raadsbesluit herijking minimabeleid	-219	-219	223010-51003
OOV RB 2023 0006684	-300	-300	223019-55047
Visie op openbare ruimte	-175	-175	223030-53044
Vervanging inwerpzuilen ondergrondse containers	-82	-82	2022-0180403
	-776	-776	
Tijdelijk uit dekkingsreserve	-2.546	-2.640	

Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf				
omschrijving mutaties	2024	2025	2026	2027
Tussentijdse winstneming Stadstuinen	311	85		
Tussentijdse winstneming Indische buurt		594	285	188
Tussentijdse winstneming Heer Janstraat	174	11		
Tussentijdse winstneming van het Hoff-locatie	295	146		
Winstneming Stadstuinen naar reserve Uitvoeringsprogr.	-311	-85		
Winstneming Indische buurt naar reserve Uitvoeringsprogr.		-594	-285	-188
Storting in reserve Bomenfonds			-72	
Saldo mutaties	469	157	-72	0

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Uitvoeringsprogramma gebiedsontwikkeling				
omschrijving mutaties	2024	2025	2026	2027
Tussentijdse winstneming Stadstuinen	311	85		
dekking 50% rentetoev. voorz. Ind.buurt uit res. Uitv.prog.		594	285	188
Koninginneweg	-9			
Indische buurt	-96	-57	-45	-34
Stationsplein	-27			
Saldo mutaties	179	622	240	154

- = vermindering reserve + = toevoeging aan de reserve

Budgettaire effecten reserves en voorzieningen 2024-2027

Hieronder treft u tenslotte een overzicht aan met de budgettaire effecten voor de jaarlijkse exploitatiebegroting, veroorzaakt door de verrekeningen met de algemene- en bestemmingsreserves, alsmede de voorzieningen.

Budgettaire effecten reserves en voorzieningen Begroting 2024-2027 voor de exploitatie				
(bedragen x € 1.000)				
	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldi	0	0	-11.447	-12.490
<i>Verrekeningen met reserves:</i>				
Storting	-1.308	-1.909	-435	-166
Onttrekking	6.509	6.012	2.459	1.440
saldo verrekeningen met reserves	5.201	4.103	2.024	1.274
<i>Verrekeningen met voorzieningen:</i>				
Storting/Onttrekking	-161	182	615	976
Vrijval	0	0	0	0
Saldo verrekeningen met voorzieningen	-161	182	615	976
NB. Exclusief rentebijdragen op voorzieningen				
Totaal effect voor de begrotingssaldi	5.040	4.285	2.639	2.250
- = nadeel voor de exploitatie				

Verloop van de voorzieningen

Omschrijving voorziening	Ultimo 2023	Mutaties 2024		Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027
		Vermeerderingen	Verminderingen				
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
Pensioen Wethouders	3.260	145	163	3.242	3.224	3.206	3.188
Verlofsparen	32	0	0	32	32	32	32
Subtotaal	3.292	145	163	3.274	3.256	3.238	3.220
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
Riolering	4.109	16	0	4.125	3.798	3.038	1.917
Subtotaal	4.109	16	0	4.125	3.798	3.038	1.917
Totaal voorzieningen	7.401	161	163	7.399	7.054	6.276	5.137
Voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren							
Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf	8.670	126	0	8.796	2.339	2.339	2.339
Dubieuze Debiteuren Algemeen	355	75	0	430	505	580	655
Dubieuze Debiteuren Belastingen	437	59	0	496	555	614	673
Subtotaal	9.462	260	0	9.722	3.399	3.533	3.667
Totaal voorzieningen inclusief voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren	16.863	421	163	17.121	10.453	9.809	8.804

- de voorziening Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf wordt in de jaarstukken op twee plekken in de balans gepresenteerd. Voor de grondexploitaties waarvan de boekwaarde door de voorziening negatief is geworden wordt het bedrag onder nul, gepresenteerd onder de voorzieningen. Het restant wordt in mindering gebracht op het onderhanden werk. Voor de begroting kiezen we uit praktische overwegingen voor een samengevoegde presentatie.
- de voorzieningen inzake dubieuze debiteuren worden in de jaarstukken niet gepresenteerd onder de vaste passiva, maar in mindering gebracht op de overige vorderingen.

Toelichting voorzieningen

Pensioenvoorziening Wethouders

Deze voorziening is bedoeld ter dekking van toekomstige pensioenaanspraken van wethouders. Het gaat enerzijds om pensioenoverdracht van een vertrekkende of gewezen wethouder aan zijn volgende werkgever of pensioenfonds en anderzijds om de pensioenlasten van gepensioneerde wethouders. Hiervoor is een jaarlijks vaste dotatie begroot van € 145.000.

Voorziening riolering

Deze voorziening is bedoeld om de jaarlijkse fluctuaties van het product riolering in de exploitatie op te vangen. Het exploitatieoverschot wordt toegevoegd aan de voorziening.

Voorziening stedelijke ontwikkeling Grondbedrijf

Deze voorziening dient voor de dekking van de nadelige exploitatieresultaten van af te sluiten grondexploitaties. Voor een specificatie per project verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid.

Voorziening dubieuze debiteuren

Deze voorziening dient ter dekking van het oninbaar worden van algemene openstaande vorderingen. Het saldo van de voorziening is bepaald door een inschatting te maken van de inbaarheid van de openstaande vorderingen.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Deze voorziening dient ter dekking van het oninbaar worden van openstaande belastingvorderingen. De benodigde omvang is op basis van een risicoanalyse door Gemeentebelastingen Drechtsteden bepaald.

Bijlage

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Programma/taakvelden	Begroting		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma 1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie</i>			
0.1 Bestuur	-3.158	0	-3.158
0.2 Burgerzaken	-2.260	576	-1.684
0.63 Parkeerbelasting	0	57	57
0.8 Overige baten en lasten	-163	0	-163
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-12	35	23
2.2 Parkeren	-10	0	-10
6.2 Wijkteams (miv 2023 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen)	-4	0	-4
8.3 Wonen en bouwen	-1.503	1.665	162
Subtotaal programma 1 Dienstverlening en bestuur, communicatie en participatie	-7.109	2.333	-4.775
<i>Programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière</i>			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-141	44	-97
0.10 Mutaties reserves	-1.092	1.375	283
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-75	76	1
2.1 Verkeer en vervoer	-290	197	-93
2.2 Parkeren	-66	124	58
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-623	91	-532
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.812	84	-1.727
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-696	10	-686
5.2 Sportaccommodaties	-3.580	1.233	-2.347
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-102	81	-21
5.5 Cultureel erfgoed	-32	0	-32
5.6 Media	-12	52	40
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-578	25	-553
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.220	342	-1.878
8.1 Ruimtelijke Ordening	-3.097	13	-3.084
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-9.010	9.659	648
8.3 Wonen en bouwen	-1.838	27	-1.811
Subtotaal programma 2 Wonen, bouwen en wooncarrière	-25.263	13.435	-11.828
<i>Programma 3 Bestrijding van armoede</i>			
0.5 Treasury	-30	0	-30
0.10 Mutaties reserves	0	120	120
3.1 Economische ontwikkeling	-634	0	-634
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-495	1.018	522
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-112	79	-32
3.4 Economische promotie	-47	0	-47
6.3 Inkomensregelingen	-26.539	19.271	-7.268
6.4 Begeleide participatie (miv 2023 WSW en beschut werk)	-4.658	0	-4.658
6.5 Arbeidsparticipatie	-4.326	0	-4.326
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-100	0	-100
Subtotaal programma 3 Bestrijding van armoede	-36.942	20.488	-16.453

<i>Programma 4 Welzijn en zorg</i>				
0.4	Overhead	-9	0	-9
0.10	Mutaties reserves	0	396	396
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-3.537	1.707	-1.830
5.1	Sportbeleid en activering	-1.650	0	-1.650
5.2	Sportaccommodaties	-39	0	-39
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-114	0	-114
5.6	Media	-1.387	0	-1.387
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-111	0	-111
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.218	663	-4.555
6.2	Wijkteams (miv 2023 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen)	-4.347	0	-4.347
6.3	Inkomensregelingen	-49	0	-49
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.066	0	-3.066
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	-4.554	0	-4.554
6.71b	Begeleiding (WMO)	-4.807	0	-4.807
6.71c	Dagbesteding (WMO)	-1.839	0	-1.839
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-277	0	-277
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	813	0	813
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	-4.380	0	-4.380
6.72b	Jeugdhulp behandeling	-465	0	-465
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	-1.471	0	-1.471
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-825	0	-825
6.73a	Pleegzorg	-1.292	0	-1.292
6.73b	Gezinsgericht	-608	0	-608
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	-2.425	0	-2.425
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-3.724	0	-3.724
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.382	0	-1.382
6.74c	Gesloten plaatsing	-181	0	-181
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-370	1.495	1.125
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-295	0	-295
6.82a	Jeugdbescherming	-1.785	0	-1.785
6.82b	Jeugdreclassering	-99	0	-99
7.1	Volksgezondheid	-2.652	0	-2.652
8.3	Wonen en bouwen	-14	0	-14
<i>Subtotaal programma 4 Welzijn en zorg</i>		<i>-52.159</i>	<i>4.261</i>	<i>-47.899</i>

<i>Programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid</i>				
0.63	Parkeerbelasting	0	109	109
0.64	Belastingen overig	-131	0	-131
0.8	Overige baten en lasten	-100	0	-100
0.10	Mutaties reserves	0	767	767
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-4.322	0	-4.322
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-603	0	-603
2.1	Verkeer en vervoer	-10.400	1.157	-9.242
2.2	Parkeren	-227	0	-227
2.3	Recreatieve Havens	-6	5	-1
2.4	Economische Havens en waterwegen	-338	68	-270
2.5	Openbaar vervoer	-156	0	-156
5.4	Musea	-22	0	-22
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-5.275	29	-5.246
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-276	1.016	740
6.3	Inkomensregelingen	-1.328	0	-1.328
7.2	Riolering	-4.996	7.260	2.263
7.3	Afval	-6.649	7.660	1.011
7.4	Milieubeheer	-2.548	830	-1.718
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-982	979	-4
<i>Subtotaal programma 5 Veiligheid, leefomgeving en duurzaamheid</i>		-38.360	19.880	-18.479
<i>Programma Algemene dekkingsmiddelen</i>				
0.5	Treasury	-1.078	249	-829
0.61	OZB woningen	0	5.831	5.831
0.62	OZB- niet woningen	0	5.561	5.561
0.64	Belastingen overig	0	102	102
0.7	Alg. uitk. overige uitk. Gemeentefonds	0	103.443	103.443
<i>Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen</i>		-1.078	115.186	114.108
<i>Programma Financiën</i>				
0.5	Treasury	-24	0	-24
0.61	OZB woningen	-122	0	-122
0.62	OZB- niet woningen	-407	0	-407
0.64	Belastingen overig	-41	0	-41
0.8	Overige baten en lasten	-1.406	287	-1.119
0.10	Mutaties reserves	-2.762	5.204	2.442
<i>Subtotaal Financiën</i>		-4.763	5.491	728
<i>Programma Overhead</i>				
0.4	Overhead	-16.405	22	-16.384
0.10	Mutaties reserves	0	1.192	1.192
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-184	0	-184
<i>Subtotaal Overhead</i>		-16.589	1.214	-15.375
<i>Programma Vennootschapsbelasting</i>				
0.9	Vennootschapsbelasting	-26	0	-26
<i>Subtotaal Vennootschapsbelasting</i>		-26	0	-26
Totaal		-182.288	182.288	0

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

